

Speurgids

2014

Ondernemen & Innoveren

Het Vlaamse overheidsbudget voor Economie, Wetenschap en Innovatie

Woord vooraf

Om Vlaanderen tegen 2020 naar de top vijf van de Europese regio's te leiden is een geïntegreerde aanpak nodig over de grenzen van de beleidsdomeinen heen. Het beleid inzake Economie, Wetenschap en Innovatie focust op de ontwikkeling van een kennisintensieve economie in Vlaanderen. Innovatie is immers de stuwende kracht achter economische groei. Het doel van de Speurgids Ondernemen & Innoveren is om een geïntegreerd overzicht te geven van alle instrumenten en beleidskredieten die enerzijds het economisch beleid, en anderzijds het wetenschaps- en innovatiebeleid gestalte geven.

Om de duurzame transformatie van de Vlaamse economie tot stand te brengen, werden zes strategische doelstellingen geformuleerd: bedrijven door de crisis helpen, meer en sterker ondernemerschap, een meer groene economie, een meer innovatieve en kennisintensieve economie en ten slotte een sterkere internationalisering van de Vlaamse economie. Deze doelstellingen maken duidelijk wat de essentiële bouwstenen zijn van de op innovatie gerichte economie in Vlaanderen. Deel 1 van de Speurgids Ondernemen & Innoveren geeft een overzicht van de instrumenten aangereikt door de Vlaamse Overheid om aan de strategische doelstellingen bij te dragen. Hierbij worden in de eerste plaats instrumenten uit het beleidsdomein Economie, Wetenschap, en Innovatie besproken. Echter ook instrumenten uit andere beleidsdomeinen die een brede doelgroep aanspreken, worden in dit overzicht opgenomen.

Een centrale doelstelling van ViA en het Pact 2020 is meer middelen investeren in Onderzoek en Ontwikkeling (O&O). Wetenschap en innovatie vormen samen immers de brandstof voor ondernemers om de maatschappelijke en economische vernieuwing te creëren die nodig is om van Vlaanderen een topregio te maken op economisch, ecologisch en sociaal vlak. Deel 2 van de Speurgids Ondernemen & Innoveren bespreekt het wetenschaps- en innovatiebeleid en deel 3 plaatst het Vlaamse wetenschapsbeleid in een internationale context.

De beslissing van de Vlaamse Regering om meer te investeren in wetenschap en innovatie wordt bestendigd in 2014. Bij begrotingsopmaak is een opstap van 73,9 miljoen euro ingeschreven voor het wetenschapsbeleid waarvan 67,25 miljoen euro besteed zal worden aan O&O. Het totale wetenschaps- en innovatiebudget in 2014 bedraagt 2,176 miljard euro, waarvan 1,354 miljard euro voor onderzoek en ontwikkeling, verspreid over de dertien beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid.

De Speurgids Ondernemen & Innoveren geeft een transparant overzicht van deze middelen en biedt hiermee een belangrijke aanzet voor verdere analyse en monitoring van beleidsindicatoren. We willen u hiermee en verduidelijkende leidraad aanreiken voor uw speurtocht binnen het Vlaamse economie-, wetenschaps-, en innovatiebeleid.

Dirk Van Melkebeke

Secretaris-Generaal

Inhoudsopgave

WOORD VOORAF	1
INHOUDSOPGAVE	3
TEN GELEIDE	5
DEEL 1 DUURZAME TRANSFORMATIE VAN HET VLAAMSE ECONOMISCHE WEEFSEL	7
Inleiding	8
Hoofdstuk 1.1 Bedrijven door de crisis helpen	9
Hoofdstuk 1.2 Meer en sterker ondernemerschap	12
Hoofdstuk 1.3 Een meer groene economie	19
Hoofdstuk 1.4 Meer groeiende ondernemingen	21
Hoofdstuk 1.5 Een meer innovatieve en kennisintensieve economie	23
Hoofdstuk 1.6 Een sterkere internationalisering van de Vlaamse economie	26
Hoofdstuk 1.7 Samenvattend financieel overzicht	30
DEEL 2 WETENSCHAPS- EN INNOVATIEBELEID	33
Hoofdstuk 2.1 'Eigenlijk Wetenschapsbeleid'	36
Hoofdstuk 2.2 Wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen	45
Hoofdstuk 2.3 Analyse van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB)	47
DEEL 3 O&O-OVERHEIDSUITGAVEN VAN VLAANDEREN IN DE INTERNATIONALE CONTEXT	63
Inleiding	64
Hoofdstuk 3.1 Internationale vergelijking van de overheidsinspanningen voor O&O (GBAORD)	65
Hoofdstuk 3.2 De O&O-intensiteit in Vlaanderen	68
BIJLAGE: OVERZICHT KREDIETLIJNEN	71
GEBRUIKTE AFKORTINGEN	73
MEDEWERKERS	74
COLOFON	75

Ten geleide

De Speurgids Ondernemen & Innoveren is een jaarlijkse publicatie van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie van de Vlaamse overheid die de overheidsbudgetten voor enerzijds het economisch, en anderzijds het wetenschaps- en innovatiebeleid in het licht zet.

Deel 1 behandelt de instrumenten van de Vlaamse overheid die het economisch beleid gestalte geven. Met het oog op een duurzame transformatie van het Vlaams economisch weefsel werden zes strategische doelstellingen geformuleerd. In de eerste plaats worden de instrumenten uit het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI) besproken, maar ook initiatieven uit andere beleidsdomeinen die bijdragen aan de zes strategische doelstellingen en een breed doelpubliek aanspreken, worden kort toegelicht. De titels van hoofdstukken 1 tot en met 6 zijn deze van de strategische doelstellingen om de Vlaamse kmo's en grote bedrijven te versterken en te richten op duurzame groei en transformatie. Hoofdstuk 7 geeft een financieel overzicht.

Deel 2 behandelt het horizontale wetenschaps- en innovatiebeleid van de Vlaamse overheid. Achtereenvolgens komt het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' aan bod (uit de beleidsdomeinen EWI en Onderwijs en Vorming), met vervolgens het wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen. Daarna volgt een analyse van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB).

Deel 3 licht de middelen voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) nader toe. Om de internationale positie van Vlaanderen te duiden, worden de O&O-overheidsinspanningen van Vlaanderen vergeleken met die van andere landen.

De in deze publicatie vermelde budgetten zijn de initiële kredieten op basis van het decreet houdende de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2014, goedgekeurd op datum van 20 december 2013 (in tijdreeksen aangeduid met '2014i'). Voor de voorbije jaren bevatten de tijdreeksen steeds de definitieve kredieten - na de begrotingscontroles en eventuele kredietherschikkingen, tenzij uitdrukkelijk anders vermeld.

De Speurgids Ondernemen & Innoveren wordt verder uitgediept op de website www.speurgids.be, waar men per kredietlijn specifiek het geïnvesteerde budget kan zoeken.

Speciale dank ten slotte aan alle medewerkers aan de Speurgids Ondernemen & Innoveren 2014. Door hun inbreng is het gelukt om alle informatie te bundelen en ter beschikking te stellen van het beleid en van alle actoren in het economische en wetenschaps- en innovatiebeleid. Achteraan deze publicatie staan hun namen vermeld.

Duurzame transformatie van het Vlaamse economische weefsel

Deel 1

Inleiding

De globalisering van de economie en de turbulentie in de economische omgeving creëerde in Vlaanderen de behoefte aan meer en sterkere 'open ondernemers'. Er is nood aan ondernemers die open staan voor de mogelijkheden van duurzame internationale groei, de vergroening van de economie en de kansen van nieuwe kennis en de ontwikkeling van activiteiten in nieuwe speerpunt domeinen. Centraal in de beleidsvisie staat dan ook de duurzame transformatie van het Vlaamse economische weefsel.

Vanuit deze analyse werden zes strategische doelstellingen geformuleerd om de Vlaamse kmo's en grote bedrijven te versterken en te richten op duurzame groei en transformatie: bedrijven door de crisis helpen, meer en sterker ondernemerschap, een meer groene economie, meer groeiende ondernemingen, meer innovatieve en kennisintensieve economie en ten slotte een sterkere internationalisering van de Vlaamse economie.

In dit eerste deel worden deze zes strategische doelstellingen achtereenvolgens als korte hoofdstukken besproken. Hierin komen de instrumenten aan bod waarover de Vlaamse overheid beschikt om deze doelstellingen te realiseren. Hierbij wordt in de eerste plaats gefocust op de instrumenten uit het beleidsdomein Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI). Ook initiatieven uit andere beleidsdomeinen die bijdragen aan de zes strategische doelstellingen en die een breed doelpubliek aanspreken, worden kort toegelicht. Elk hoofdstuk eindigt met een overzicht van de initiële beleidskredieten in 2014 die bestemd zijn voor de instrumenten besproken in dat hoofdstuk. Dit is uiteraard enkel van toepassing voor instrumenten waarop de initiële beleidskredieten een impact hebben.

De agentschappen uit het beleidsdomein EWI die de belangrijkste instrumenten beheren, zijn: het Agentschap Ondernemen (AO), de Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV), de Limburgse Reconvertiemaatschappij (LRM) en de Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM). Vanuit de andere beleidsdomeinen dragen de volgende agentschappen bij tot het economisch beleid: Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen (FIT) vanuit het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen (iV); ESF-agentschap en de activiteitencoöperaties vanuit het beleidsdomein Werk en Sociale Economie (WSE); Vlaamse Regulator van de Elektriciteits- en Gasmarkt (VREG) vanuit het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie.

Bedrijven door de crisis helpen

Het economisch beleid moet op korte termijn bedrijven in staat stellen het hoofd te bieden aan de acute gevolgen van de crisis. Gezonde bedrijven zorgen immers voor de duurzame jobs van de toekomst. Jobs behouden en bedrijven toelaten een normaal investeringstempo aan te houden in tijden van krediet schaarste, zijn de grote uitdagingen. PMV beschikt over de Waarborgregeling en Gigarant om bedrijven een duwtje in de rug te geven. Er bestaat ook een waarborgregeling met soepelere voorwaarden voor kmo's die hinder ondervinden van openbare werken. Bij hinder van openbare werken kan AO ook tussenkomen in de rentelast van een overbruggingskrediet. Bedrijven die in moeilijkheden dreigen te komen, worden door AO ondersteund, via de Oproep Faillissementspreventie, via het Preventief Bedrijfsbeleid en via de subsidiëring van Tussenstap en Efreem.

Waarborgen voor bedrijfskredieten

PMV verleent waarborgen voor het toekennen van bedrijfskredieten door financiële instellingen, zoals banken en leasingmaatschappijen. PMV werkt samen met meer dan 20 financiële instellingen voor het waarborgen van bedrijfskredieten. Samen beschikken zij over een netwerk van meer dan duizend kantoren in Vlaanderen en Brussel. Er zijn twee soorten waarborgen. De generieke Waarborgregeling geldt voor waarborgbedragen tot en met 1,5 miljoen euro per onderneming. Voor hogere waarborgen kan men een beroep doen op Gigarant.

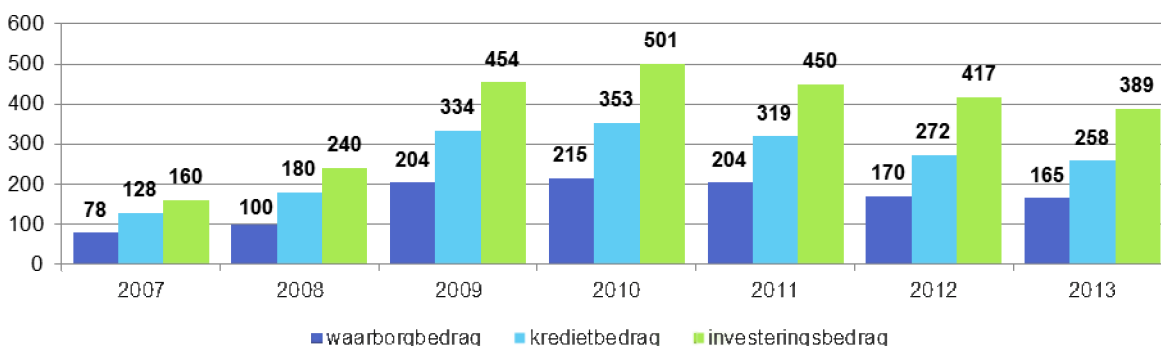
Waarborgregeling

De Waarborgregeling wil tegemoet komen aan het tekort aan zekerheden waarmee ondernemingen vaak geconfronteerd worden als zij een krediet willen verkrijgen van een bank. Mede dankzij de doorgevoerde versoepeling en verruiming van het toepassingsgebied naar aanleiding van de financiële crisis, is de faciliterende kracht van het instrument volop tot uiting gekomen.

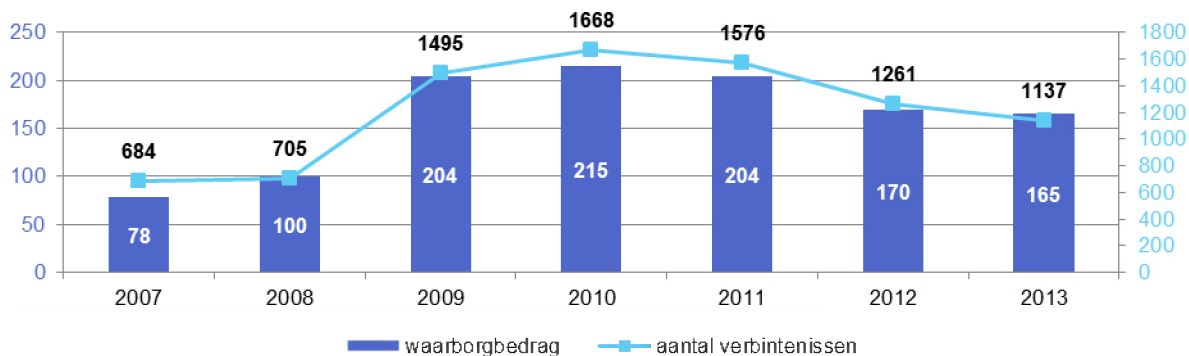
Van 2007 tot 2010 steeg het waarborgbedrag continu, vanaf 2010 zien we een dalende trend (zie figuur 1.1). De hefboomwerking blijft echter groot, in 2013 werd namelijk voor elke euro waarborg 2,36 euro investeringen gerealiseerd. In 2013 werd een waarborgbedrag van 165 miljoen euro geïnvesteerd in 1.137 verbintenissen (zie figuur 1.2).

In 2014 wordt 2,260 miljoen euro vastgelegd voor de beheersvergoeding aan de NV Waarborgbeheer en 23,920 miljoen euro voor de verliesfinanciering als gevolg van de gedane uitwinningen.

Figuur 1.1. Waarborgregeling: toegestaan waarborgbedrag, kredietbedrag en investeringsbedrag (miljoen euro)

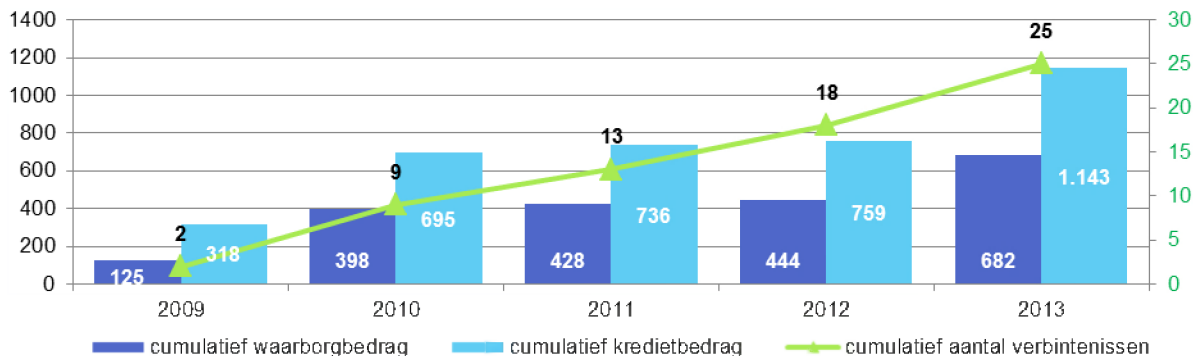
Figuur 1.2. Waarborgregeling: waarborgbedragen (miljoen euro) versus aantal verbintenissen

Gigarant

Gigarant is er voor ondernemingen die behoefte hebben aan kredietwaarborgen boven 1,5 miljoen euro. De waarborg kan oplopen tot 80% van het onderliggende krediet. De maximale looptijd bedraagt acht jaar. Het fonds beschikt over een totaal garantiebudget van anderhalf miljard euro. Eind 2013 waren er in totaal 25 toegekende waarborgen, goed voor een totaal waarborgbedrag van bijna 682 miljoen euro en een financieringsbedrag van afgerond 1,143 miljoen euro.

Figuur 1.3. Gigarant: waarborgbedragen (miljoen euro) versus aantal verbintenissen (cumulatief)

Kmo's die hinder ondervinden van openbare werken

Openbare werken belemmeren vaak de toegang tot een zaak. Minder klanten betekent minder inkomsten. Hoe langer de werkzaamheden duren, hoe groter het omzetverlies.

Waarborgregeling

Gezien de financiële toestand door de openbare werken, krijgen kmo's vaak moeilijk toegang tot bankkredieten. Via de Waarborgregeling "openbare werken" bij PMV kunnen kmo's die hinder ondervinden van openbare werken, verbintenissen onder de waarborg brengen voor bedrijfskapitaal. In 2013 werd de regeling 21 keer toegepast voor een totaal waarborgbedrag van 692.750 euro.

Rentetoeelage

Openbare werken veroorzaken omzetverlies waardoor korte termijn verplichtingen mogelijk niet meer kunnen worden nagekomen. Om een tijdelijk cash-flow probleem op te vangen, kan de onderneming een krediet afsluiten bij de bank. Een overbruggingskrediet is echter meestal duur. Met een tussenkomst in de rentelast voor ondernemingen gedurende de periode van de openbare werken maakt AO het aflossen van beroepsleningen een stuk draaglijker. Vooral voor pas gestarte ondernemingen en voor ondernemingen die net grote investeringen hebben gedaan, wordt de aflossingslast aanzienlijk verlicht. In 2013 werden 558 aanvragen voor een rentetoeelage bij hinder door openbare werken ingediend, over bijna 68% werd gunstig beslist. In 2013 bedroeg het toegekende steunbudget 4.591.980 euro.

Ondersteuning van bedrijven in moeilijkheden

Oproep faillissementspreventie

In het kader van de 'Oproep ondernemerschap' werd in 2013 een oproep rond faillissementspreventie gelanceerd. Zes projecten die het ondernemerschap stimuleren werden goedgekeurd voor een totaalbedrag van ruim 3 miljoen euro. Deze zijn sinds het najaar van 2013 operationeel:

- Een betere kijk op een zekere toekomst! Faillissementspreventie in Land- en Tuinbouw (Boerenbond Projecten vzw)
- Ondernemershorizon (Unizo vzw)
- Screening4you (NSZ vzw)
- Meat 2020 (Federatie van Belgisch Vlees vzw)
- Ondersteuning Rendementsherstel Boekhandels (Vereniging van Vlaamse Boekhandels vzw)
- BouwFin - Gezonde financiën in de Bouw (Vlaamse Confederatie Bouw vzw)

Voor bedrijven die dreigen in moeilijkheden te geraken, wordt via deze projectoproep faillissementspreventie een dienstenaanbod gecreëerd bij werkgeversorganisaties of organisaties die samenwerken met werkgeversorganisaties. Voor deze oproep werd een budget voorzien van 5 miljoen euro.

Preventief bedrijfsbeleid (PBB)

PBB is een actieplan dat bestaat uit verschillende maatregelen om te voorkomen dat bedrijven in moeilijkheden komen. Het actieplan moet voorkomen dat bedrijven in Vlaanderen failliet gaan. Preventief Bedrijfsbeleid (PBB) houdt in dat een onderneming die dreigt in moeilijkheden te komen, een doorstartplan kan laten opstellen en uitvoeren. Dit gebeurt in 4 fasen:

- Fase 1: Sensibilisering
- Fase 2: Financiële diagnose en ondernemingsscan
- Fase 3: Optie strategisch advies
- Fase 4: Implementatie van het doorstartplan

In 2013 hebben 31 bedrijven zich aangemeld.

Tussenstap en Efreem

AO verleent steun aan de vzw Zenitor, afdeling Tussenstap, die instaat voor het verlenen van advies aan ondernemers in nood. Tussenstap ambieert om het centrale aanspreekpunt en referentieadres te zijn wanneer het gaat om ondernemingen in moeilijkheden. Zo informeert en adviseert Tussenstap al sinds zijn oprichting in 2007 ondernemingen in moeilijkheden en groeide geleidelijk tot een aanbod dat tegemoetkomt aan alle fasen die dergelijke ondernemers doormaken (preventie, stopzetting, opvang na falen,...).

Efreem is sinds 1997 pionier in de hulpverlening aan zelfstandige ondernemers in nood. Efreem is meer een hulpverleningsdienst die probeert d.m.v. samenwerkingsovereenkomsten met OCMW's zo dicht en snel mogelijk bij de problematiek te geraken. Zij biedt intensieve begeleiding/maatzorg zowel aan nog actieve ondernemers als aan zij die hun activiteit noodgedwongen moeten beëindigen. De hulpverlening gaat tot en met het bemiddelen en opvolgen van een afbetalingsplan al of niet in het kader van een gerechtelijke reorganisatie. De vereniging organiseert ook praatgroepen voor verliesverwerking bij ondernemers. In 2013 werden 601 begeleidingen opgestart en ruim 700 intensieve begeleidingen opgevolgd.

Begin 2014 zal een nieuwe organisatie ontstaan doordat beiden fusioneren. Er zal bijkomend worden geïnvesteerd in opvangcapaciteit door een verhoging van de subsidie met 100.000 euro. De totale subsidie voor 2014 bedraagt dan 500.000 euro.

Tabel 1.1. Overzicht van de initiële beleidskredieten in 2014 om bedrijven door de crisis te helpen (miljoen euro)

Instrument	Beleidsdomein	Krediet
Beheersvergoeding en verliesfinanciering NV Waarborgbeheer	EWI	26,180
Rentetoelage	EWI	3,240
Oproep faillissementspreventie	EWI	5,000
Subsidie van AO aan Tussenstap en Efreem	EWI	0,500
TOTAAL		34,920

Hoofdstuk 1.2

Meer en sterker ondernemerschap

De Vlaamse overheid ondersteunt tal van initiatieven die bijdragen tot meer en sterker ondernemerschap, gaande van financieringsmogelijkheden tot subsidies voor ondernemers en intermediären en meer ondersteunende initiatieven. PMV is beheerder van de Winwinlening, en de twee Arkimedesfondsen. Daarnaast biedt PMV financiering met aantrekkelijke voorwaarden aan ondernemers die actief zijn in de creatieve industrie (via CultuurInvest), de zelfstandige kinderopvang (via KidsInvest), of de sociale economie (via het Sociaal Investeringsfonds). Het Biotech Fonds Vlaanderen wordt in opdracht van VPM beheerd door de Gimv en focust op biotechbedrijven. LRM biedt bedrijven een verstrengd aanbod van risicokapitaal en sectorspecifieke infrastructuur. Met de subsidiëring van BAN Vlaanderen, Hefboom en het project FINMIX wil AO tegemoet treden aan de zoektocht naar gepaste financiering. Het merendeel van de subsidies ter bevordering van het ondernemerschap wordt beheerd door AO, zoals de kmo-portefeuille, peterschapsprojecten, startersinitiatieven, brugprojecten, Screen Flanders, ondernemingsplanwedstrijden en projecten voor handelskernversterking. Ook vanuit de andere beleidsdomeinen worden er initiatieven ondersteund die bijdragen tot meer ondernemerschap. Een voorbeeld hiervan is het ESF-agentschap Vlaanderen.

Financiering

Winwinlening

De Winwinlening is een mechanisme van PMV dat het voor kmo's gemakkelijker maakt om financiering te vinden in hun directe omgeving. In juli 2013 werd het maximumbedrag opgetrokken tot 200.000 euro per kredietnemer. Voor deze gedeeltelijk gewaarborgde lening met fiscaal voordeel waren er eind 2013 al 5.302 leningen geregistreerd bij PMV, voor een totaal financieringsbedrag van bijna 145 miljoen euro.

Investeringsfondsen: ARKimedesfondsen

Via fondsparticipaties investeert PMV indirect in Vlaamse bedrijven. PMV waakt mee over de strategie en de risicospreiding van de fondsen. De fondsen nemen echter zelf hun investeringsbeslissingen. De meeste fondsinvesteringen gebeuren via de ARKimedesregeling. ARK staat voor Activering van RisicoKapitaal. Het ARKimedes-fonds biedt één euro extra voor elke euro die erkende ARKIV's investeren in Vlaamse starters en kmo's.

In 2005 werd de ARKimedes-Fonds nv opgericht met een fondsgrootte van 111,1 miljoen euro. De middelen werden toegekend aan twaalf risicokapitaalfondsen (ARKIV's) die actief zijn in Vlaanderen. Eind 2013 was het totaal kapitaal van de twaalf ARKIV's 234,7 miljoen euro en bedroeg de participatie van ARKimedes-Fonds I daarin 100,5 miljoen euro.

In 2010 werd het ARKimedes-Fonds II opgericht, met een fondsgrootte van 100 miljoen euro. Eind 2013 was het totaal kapitaal van de tien nieuwe ARKIV's 204,5 miljoen euro en de participatie van het ARKimedes-Fonds II bedroeg hierin 96,4 miljoen euro.

CultuurInvest

Met CultuurInvest richt PMV zich tot ondernemers in de culturele en creatieve industrie. Het fonds verschaft financiële zuurstof via achtergestelde leningen en kapitaalparticipaties. Bovendien lichten de investeringsmanagers van CultuurInvest het businessplan door en zorgen voor de nodige coaching. Tot eind 2013 werd geïnvesteerd in 56 nieuwe ondernemingen, voor een totaal toegezegd investeringsbedrag van ruim 9 miljoen euro.

KidsInvest

Het PMV-fonds KidsInvest verstrekt financiering voor zelfstandige onthaalouders en kinderdagverblijven aan de hand van leningen die moeten worden terugbetaald. De financiering kan men gebruiken voor de start, de uitbreiding, de groei of de overname van een onderneming, en overbrugging van tijdelijke financieringsnoden van opvanginitiatieven. Het achtergesteld karakter van de leningen van KidsInvest maakt het makkelijker om extra bankfinanciering te verkrijgen. Eind 2013 was het totaal toegezegd investeringsbedrag 4,063 miljoen euro voor 85 ondernemingen.

Sociaal Investeringsfonds

Het Sociaal Investeringsfonds (SIFO) verleent voordelige leningen aan bedrijven uit de sociale economie. Bij de organisaties uit die sector krijgen werkgelegenheid en democratische besluitvorming voorrang op de vergoeding van de aandeelhouders. Het Sociaal Investeringsfonds doet dat door trekkingsrechten te verlenen aan drie erkende financiers

(Hefboom, Netwerk Rentevrij en Trividend). Trekkingsrechten geven de erkende financiers het recht om aan aantrekkelijke voorwaarden solidaire cofinanciering te krijgen van PMV. Zij kunnen die gebruiken om, samen met eigen middelen, organisaties te steunen die actief zijn in de sociale economie. Het SIFO draagt maximum 100.000 euro bij in een dossier en komt tussen bij volgende financieringen: investeringskredieten, bedrijfskapitaalkredieten, achtergestelde leningen en overbruggingskredieten.

Eind 2013 had PMV via SIFO in totaal voor iets meer dan 8,692 miljoen euro geïnvesteerd, waarvan wel al meer dan 4,175 miljoen euro was terugbetaald. Vanuit het beleidsdomein WSE wordt er in 2014 een bedrag van 2 miljoen euro vastgelegd voor het SIFO.

Hefboom

Het project 'Microkredieten' van Hefboom liep van januari 2012 tot eind 2013. In Vlaanderen werden op grotere schaal microkredieten verleend aan (kandidaat-) ondernemers die geen aangepaste financiering vonden voor de opstart of de uitbouw van leefbare projecten. AO financierde de werking van Hefboom met een ad hoc subsidie van 205.355 euro.

Het Impulskrediet is een lening van Hefboom met een rentevoet van 6%. Het Impulskrediet wordt financieel ondersteund door het Agentschap Ondernemen, PMV en Belfius Foundation. Er zijn vier soorten kredieten:

- Het Impulskrediet GO van maximaal 20.000 euro voor een periode van vier jaar voor personen die zelfstandige in hoofdberoep willen worden of zijn.
- Het Impulskrediet PART van maximaal 7.500 euro voor een periode van vier jaar voor personen die zelfstandige in bijberoep willen worden of zijn.
- Het Impulskrediet COOP van maximaal 5.000 euro voor een periode van twee jaar voor coöperaties.
- Het Impulskrediet START van maximaal 5.000 euro voor een periode van drie jaar voor starters.

Netwerk Rentevrij

Netwerk Rentevrij cvba geeft renteloze leningen aan organisaties met maatschappelijke meerwaarde. Binnen PMV wordt Netwerk Rentevrij erkend door twee ondersteuningsfondsen:

- Waarborgbeheer NV: erkenning als waarborghouder
- Sociaal Investeringsfonds: erkenning als co-financier.

Trividend

Trividend cvba is het Vlaams Participatiefonds voor de sociale economie. De missie van Trividend is sociaal ondernemerschap ondersteunen door risicokapitaal ter beschikking te stellen (vooral via achtergestelde leningen op 6j). De opbrengsten uit rendabele dossiers herinvesteert Trividend in uitgesproken maatschappelijk bewogen dossiers met een bescheiden tot laag rendement. In 2014 is er vanuit het beleidsdomein WSE een budget van 88.500 euro voorzien voor de werking van Trividend.

Biotech Fonds Vlaanderen

Voor de Vlaamse overheid beheert Gimv het Biotech Fonds Vlaanderen. Dit fonds, opgericht in 1994, stelt zaai- en groei kapitaal ter beschikking aan startende en bestaande biotechbedrijven in Vlaanderen. Daarnaast wil het fonds ook biotechbedrijven warm maken om activiteiten op te starten in deze regio en zo Vlaanderen uit te bouwen tot een gerenommeerd wereldspeler in wetenschappelijk onderzoek en industriële ontwikkeling. Met het Biotech Fonds Vlaanderen investeerde Gimv al om en bij 91 miljoen euro in een 20-tal biotechbedrijven, waarvan een aantal beursgenoteerd zijn en een 15-tal inmiddels gedesinvesteerd werden.

LRM Venture capital

LRM financiert ondernemingen in een vroeg ontwikkelingsstadium met kapitaal. In 2013 werden 32 ondernemingen met venture capital gefinancierd voor een totaalbedrag van 24,274 miljoen euro.

LRM Private equity

LRM financiert ondernemingen in hun groeifase of in een situatie van reorganisatie met risicodragend vermogen. In 2013 werd hiervan geen gebruik gemaakt.

LRM Mezzanine

LRM geeft ook achtergestelde leningen die tussen het eigen vermogen en de bank instaan. In 2013 kregen 6 ondernemingen dergelijke lening voor een totaal bedrag van 11,91 miljoen euro.

LRM Plus-lening

LRM heeft een gestandaardiseerde achtergestelde lening zonder waarborgen voor kmo's, die aanvullend wordt verstrekt op een KlimOp2-lening van LRM, bancaire kredieten en financiering met eigen middelen van de kmo zelf. Bankiers beschouwen de plus-lening quasi als eigen vermogen. Hierdoor is deze lening een hefboom voor meer bankfinanciering. Vijf kmo's gingen in 2013 deze lening aan voor een totaal bedrag van 1,7 miljoen euro.

LRM KlimOp2-lening

Voor kleine ondernemingen heeft LRM een laagdrempelige achtergestelde lening met een maximum van 250.000 euro. De rentevoet is vast (4%) en verlaagt tot 3% vanaf het moment dat de onderneming 5 nieuwe werkplaatsen creëert. De

KlimOp2-lening is zo een hefboom voor extra bankfinanciering. In 2013 gingen 7 ondernemingen dergelijke lening aan voor een totaal bedrag van 1,185 miljoen euro.

LRM Infrastructure

LRM bouwt mee aan een netwerk van sectorspecifieke incubatoren die jonge technologiebedrijven voorzien in hun specifieke infrastructuurnoden. Er werden in 2013 zes ondernemingen gesteund voor een totaal bedrag van 12,71 miljoen euro.

vzw BAN Vlaanderen

BAN Vlaanderen is het Business Angels Network in Vlaanderen, een platform met toegevoegde waarde waarbinnen startende of groeiende ondernemers op zoek naar risicokapitaal, in contact worden gebracht met informele private investeerders, de zogenaamde Business Angels. Deze Business Angels brengen niet alleen geld in, maar ook hun eigen knowhow, ervaring en contacten. Zowel aan de ondernemers als aan de Business Angels worden aansluitende diensten aangeboden. BAN Vlaanderen is dus geen investeringsfonds, het neemt zelf geen participaties en neemt geen investeringsbeslissingen, noch voor eigen rekening, noch voor rekening van de aangesloten investeerders. Het is een marktplaats, waar vraag en aanbod worden samengebracht. In 2013 telde BAN Vlaanderen 224 leden.

Eind 2010 verlengde AO de beheersovereenkomst met BAN Vlaanderen. In 2014 dient een nieuwe beheersovereenkomst opgesteld te worden. Voor de werking van 2011 tot 2014 werd 1,232 miljoen euro vastgelegd door het beleidsdomein EWI.

FINMIX

In 2011 lanceerde AO FINMIX. Dit instrument begeleidt ondernemers in hun zoektocht naar de optimale financieringsmix. In het bijzonder voor projecten waar het klassieke bankkrediet niet volstaat omwille van hun risicovol en complex karakter. Er wordt extra aandacht besteed aan high potentials en toekomstige gazellen. In 2013 waren er 49 aanmeldingen voor 7 panelsessies.

Subsidies voor ondernemers

Kmo-portefeuille

Via de kmo-portefeuille kunnen kmo's, met steun van de Vlaamse overheid, diensten inkopen die bevorderlijk zijn voor het ondernemerschap. Het gaat daarbij om opleiding, advies, technologieverkenning, advies voor internationaal ondernemen, strategisch advies en coaching. Vanaf 2013 werd het EFRO-project Strategisch Ondernemen en het project Gazellesprong geïntegreerd in de kmo-portefeuille. De vernieuwde kmo-portefeuille kreeg de naam kmo-portefeuille 2.0. Een onderneming kan per kalenderjaar tot 15.000 euro subsidie krijgen via de kmo-portefeuille. Daarbovenop kan een onderneming tot 25.000 euro subsidie krijgen voor strategisch advies en coaching. Voor de kmo-portefeuille is er in 2014 net als vorig jaar een bedrag van 38,08 miljoen euro voorzien.

Tabel 1.2. Kmo-portefeuille – Verdeling van subsidie en aantal steunaanvragen in 2013 (bedragen in miljoen euro)

	Projecten	Subsidie	% projecten	% subsidie
Opleiding	69.809	26.591	94,16%	73,91%
Advies	3.823	6.310	5,16%	17,54%
Technologieverkenning	342	2.029	0,05%	5,64%
Advies internationalisering	124	0.392	0,002%	1,09%
Strategisch advies	40	0.657	0,001%	1,83%
TOTAAL	74,138	35,980	100,00%	100,00%

Screen Flanders

Sinds april 2012 geeft de Vlaamse overheid extra financiële steun aan film. Screen Flanders ondersteunt producties van audiovisuele werken die een deel van hun bestedingen specifiek in het Vlaamse Gewest doen. Via het AO beschikt Screen Flanders jaarlijkse over een budget van 5 miljoen euro. De dossierbehandeling, de communicatie en de promotie van de maatregel gebeurt door het Vlaams Audiovisueel Fonds (VAF) dat hiervoor jaarlijks 265.000 euro ontvangt. De eerste oproep liep af op 28 februari 2013. Uit de oproep 2013 werden 20 projecten gefinancierd voor een totaal van 4,995 miljoen euro. In 2014 zijn er drie oproepen gepland (14 maart, 12 september en 12 december).

Coöperatief ondernemen

In 2012 werden twee ESF-oproepen 'coöperatief ondernemen' gelanceerd als opvolgers van de succesvolle pilootoproep coöperatief ondernemen van het Vlaams Subsidieagentschap voor Werk en Sociale Economie en hadden als doel nieuwe blauwdrukken te creëren voor coöperatief ondernemen binnen 9 niches zoals sociale economie, energie, kinderopvang, huisvesting, enz. Doelstelling in deze oproepen was niet het oprichten van een coöperatieve onderneming, maar het voorzien van een blauwdruk of business case. De hieruit voortvloeiende blauwdrukken zullen in het voorjaar van 2014 in een publicatie gebundeld worden die als leidraad kan dienen voor starters die een coöperatieve willen starten alsook voor bedrijven die hun structuur hiertoe willen omvormen. Over beide oproeprondest heen zijn er 41 projectvoorstellen ingediend

waarvan er 28 zijn goedgekeurd. De totale financiering van 2.351.382 euro bestaat uit 1.058.122 euro uit het Europees Sociaal Fonds (ESF) en uit 1.293.260 euro Vlaamse financiering.

In 2014 wordt er vanuit het beleidsdomein Werk en Sociale Economie (WSE) een bedrag van 20,06 miljoen euro voorzien voor cofinanciering. Ruwweg een kwart van dit bedrag kan gelabeld worden als bijdrage aan het economisch beleid.

Subsidies voor intermediairen

Ondernemingsplanwedstrijden

In 2010 besliste de minister van Economie om de organisatie van drie ondernemingsplanwedstrijd voor drie jaargangen te subsidiëren. Flanders DC organiseert jaarlijks voor het secundair onderwijs de wedstrijd 'Plan(k)gas' en voor het hoger onderwijs de wedstrijd 'Battle of Talents'. Flanders DC krijgt voor de organisatie van deze twee ondernemingsplanwedstrijden een subsidiebedrag van 675.000 euro. VZW Ondernemingsplanwedstrijd Vlaanderen organiseert jaarlijks voor het algemene publiek de wedstrijd 'Bizidee' en krijgt hiervoor een subsidiebedrag van 825.000 euro. Hierbij wordt aandacht besteed aan de doelgroepen: allochtonen, vrouwen, en laaggeschoolden.

Maatregelen voor prestarters

Om de kwaliteit van de startende ondernemer te verhogen en zijn overlevingskansen op te trekken werd in 2011 de maatregel 'steun voor advies aan prestarters' gelanceerd. Deze maatregel bestaat uit twee sporen. Enerzijds kunnen de prestarters advies inwinnen over de haalbaarheid van hun project, waarbij de advieskosten grotendeels kunnen worden gerecupereerd, ongeacht of er wordt opgestart of niet. Naast deze generieke maatregel voor prestarters werden in 2011 eveneens specifieke maatregelen gelanceerd voor prestarters of starters uit volgende doelgroepen: allochtonen, personen met een arbeidshandicap, ouderen (50+), vrouwen en starters met een hoog groeipotentieel. Met deze maatregelen voor doelgroepen wil de Vlaamse overheid projecten steunen die trajectbegeleiding aanbieden aan welbepaalde doelgroepen en die additioneel zijn aan de generieke maatregel. In de begroting van 2014 werd hiervoor geen budget vastgelegd.

Oproep Startersinitiatieven

Waar de focus van de prestartersmaatregel ligt bij de mensen die nog niet gestart zijn met hun onderneming wil deze oproep een kader bieden aan projecten die gericht zijn op mensen die net gestart zijn met een onderneming of jonge ondernemingen om zo te voorzien in blijvende dienstverlening naar starters toe. De oproep 2013 kreeg een budget van 8 miljoen euro. Er werden 50 projecten ingediend waarvan er 17 werden gesteund voor 6,5 miljoen euro. Bovendien werden ad hoc 4 projecten gesteund voor bijna 1,7 miljoen euro.

Starterslabo

Een starterslabo (voorheen activiteitencoöperatie) coacht niet-werkende werkzoekenden naar zelfstandig ondernemerschap met behoud van hun werklozenstatuut en eventuele uitkering. Het starterslabo biedt begeleiding en coaching aan bij de uitwerking van het ondernemingsplan en laat de kandidaat-zelfstandigen toe hun ondernemingsidee binnen een beschermde onderneming te testen. Op basis van hun reële ervaringen kunnen de kandidaat-ondernemers dan beslissen of hun ondernemersproject in de praktijk haalbaar is en of ze de stap zetten naar het zelfstandige statuut. Hiermee beoogt men een verhoging van de reële slaagkans van de toekomstige onderneming. Daarnaast moet de coaching vanuit een starterslabo ondernemerszin (empowerment) bijbrengen die tevens kan uitmonden in een baan in loondienst op maat van de kandidaat-ondernemer.

In België zijn er twaalf activiteitencoöperaties die onder een federale wetgeving vallen. De vijf Vlaamse starterslabo's zijn erkend en worden gesubsidieerd door de Vlaamse Overheid. Hiervoor is er in de begroting van 2014 een bedrag van 750.000 euro voorzien vanuit het beleidsdomein WSE.

Peterschapsprojecten

Peterschapsprojecten zijn gebaseerd op kennis- en ervaringsuitwisseling tussen ondernemingen en hebben tot doel de bedrijfsvoering te professionaliseren. Er wordt op twee sporen gewerkt enerzijds met een contractuele aansturingmethodiek (beheersovereenkomsten) en anderzijds met een wedstrijdformule. In 2014 wordt net zoals de voorbije jaren 2,3 miljoen euro voorzien voor de contractuele aansturing van de peterschapsprojecten en wordt een budget van 1,2 miljoen euro voorzien voor een oproep voor thematische peterschapsprojecten.

De organisatie van peterschapsprojecten via beheersovereenkomsten op langere termijn is voorzien voor organisatoren die in het verleden reeds het bewijs hebben geleverd van een kwalitatieve dienstverlening en een track record van vijf jaar kunnen bewijzen. Zo werd de organisatie van de generieke peterschapsprojecten gegund aan Unizo, Voka en Confederatie Bouw. AO kent subsidies toe aan deze organisatoren.

In 2013 werd een oproep gelanceerd voor thematische peterschapsprojecten. Er werden 20 voorstellen ingediend waarvan er 17 gesteund worden. Het toegekende steunbudget bedraagt ruim 2,6 miljoen euro.

Bedrijventerreinen / Bedrijvencentra

De AO-steun voor de (her)aanleg van bedrijventerreinen is bedoeld voor alle ontwikkelaars, zowel openbare als private – en bovendien voor elke vorm van onderlinge samenwerking. Het gaat om investeringen die nodig zijn voor het bouwrijp maken van individuele kavels op bedrijfsterreinen. In 2013 werden 141 steundossiers goedgekeurd voor een totaal steunbudget van 30,6 miljoen euro. Er werd 510,79 hectare bedrijventerreinen (her)ontwikkeld door subsidiëring.

In mei 2013 werd een subsidiebesluit goedgekeurd. Er zullen subsidies toegekend worden voor voortrajecten, (her)inrichtingsprojecten en beheer. De nadruk ligt op het subsidiëren van onrendabele projecten (brownfields, verouderde bedrijventerreinen en onrendabele greenfield's). In vergelijking met het vorige besluit is het subsidiepercentage voor verouderde bedrijventerreinen opgetrokken van 60% naar 85%. In de initiële begroting van 2014 wordt hiervoor 32 miljoen euro vastgelegd.

Ondernemersvriendelijke gemeente

Het AO zet in op een actief beleid rond Ondernemersvriendelijke Gemeente waarbij lokale overheden ondernemerschap bevorderende maatregelen kunnen treffen. In 2013 werd een projectoproep "ondernemersvriendelijke gemeente" gelanceerd voor projecten die begin 2014 startten. Hiervoor was een bedrag van 1 miljoen euro voorzien. Er werden 31 dossiers ingediend. In 2014 wordt geen vastleggingskrediet voorzien voor een nieuwe oproep.

Ruimtelijk-economisch beleid

De AO-middelen voorzien voor het Vlaams ruimtelijk economisch beleid worden gebruikt voor twee zaken:

- een oproep betreffende detailhandel;
- projecten onder andere ter ondersteuning van incubatoren.

In 2014 wordt een budget van 2 miljoen euro vastgelegd voor een oproep in het kader van bedrijventerreinmanagement en voor projecten in het kader van reconversie van oude stortplaatsen naar bedrijfshuisvestingslocaties.

Handelskernversterking

In het kader van het programma "Handelskernversterking" werd 13 miljoen euro ter beschikking gesteld om de steden en gemeenten te ondersteunen bij hun kernversterkend detailhandelsbeleid. Het programma "Handelskernversterking" werd aangekondigd in de nota "Winkelen in Vlaanderen 2.0" en omvat de volgende drie oproepen:

- Kernversterkende maatregelen: Deze oproep wil alle steden en gemeenten aanzetten tot het ondernemen van actie rond kernversterking en is daarom zeer breed opgevat. De oproep eindigde september 2013 met 81 ingediende projecten. Hiervan werden 75 projecten gesubsidieerd voor in totaal 2.818.628,3 euro.
- Renovatie handelspanden: Deze oproep heeft als doelstelling de steden en gemeenten te ondersteunen bij het opwaarderen van hun kernwinkelgebied. Binnen deze oproep wordt voorzien dat steden en gemeenten een subsidiereglement opstellen ter ondersteuning van handelaars die hun handelspand willen renoveren. Deze oproep eindigde september 2013 met 12 steden en gemeenten. Vlaanderen investeert in de handelspanden van de kernwinkelgebieden voor een totaal bedrag van 1.289.557 euro. De steden en gemeenten dragen in totaal 1.393.966 euro bij voor de uitrol van de subsidiereglementen.
- Aankoop handelspanden: Met deze oproep wil de Vlaamse Regering de steden en gemeenten stimuleren tot het voeren van een actief beleid op het gebied van commercieel vastgoed in functie van de doelstellingen van hun strategisch commerciële visie. Het kunnen sturen op beschikbaarheid, type, ligging, uitstraling, oppervlaktes en prijszetting geeft de lokale besturen een grote hefboom om een attractief winkelaanbod in de kern te bekomen. Deze oproep werkt niet met een wedstrijdformule en er kunnen nog projecten ingediend worden zolang er geld beschikbaar is. Voorlopig werden vijf projecten ingediend waarvan er drie werden goedgekeurd.

Brugprojecten Economie-Onderwijs

Via de Brugprojecten Economie-Onderwijs, gelanceerd door AO, worden er middelen voorzien voor projecten ter promotie van enerzijds een ondernemende attitude in het onderwijs, en anderzijds voor projecten ter bevordering van de kennisuitwisseling tussen het bedrijfsleven en het onderwijs. In 2013 werd een nieuwe oproep voor brugprojecten economie-onderwijs gelanceerd. In totaal worden 19 projecten ondersteund. De voorziene oproepenvolp van 4 miljoen euro werd hiertoe licht verhoogd. In 2014 werd bij begrotingsopmaak 5 miljoen euro vastgelegd ter bevordering van het ondernemerschap in het onderwijs.

Ondernemerschapsonderwijs

UNIZO Stichting Onderwijs & Ondernemen en vzw Vlaamse Jonge Ondernemingen (Vlajo) zijn door AO erkend als basispartners voor ondernemerschapsonderwijs en worden voor hun werking structureel gefinancierd. In maart 2013 ondertekenden beide organisaties een intentieverklaring met als doel hun activiteiten op elkaar af te stemmen en waar mogelijk samen uit te werken.

In 2014, net als in 2013, bedraagt de ad nominatim subsidie voor Vlajo 1,2 miljoen euro. Vlajo biedt in elke fase van de schoolloopbaan programma's aan die jongeren in staat moeten stellen ondernemende competenties te ontwikkelen en te testen in een gecontroleerde en realiteit benaderende context. Om het ambitieus groeipad, een bereik van 100.000 studenten tegen 2014, te kunnen realiseren werd in 2012 en 2013 voor Vlajo een stijging in de kredieten voorzien. De projectmatige acties en initiatieven, die gefinancierd worden via de brugprojecten economie-onderwijs, worden geïncorporeerd in de structurele financiering.

In 2014, net als in 2013, bedraagt de subsidie voor de private Stichting Onderwijs en Ondernemen van UNIZO 415.000 euro. UNIZO wil via acties een meer ondernemende houding bewerkstelligen bij jongeren én bij leerkrachten/docenten – van in de kleuterklas tot aan de universiteit – en de beroepskeuze voor ondernemerschap op een positieve manier beïnvloeden.

Ondersteunende initiatieven

Beleid voor opvolging en overname

De overdracht is na de start en de groei de derde cruciale fase in de levenscyclus van een onderneming. Het masterplan voor opvolging en overname is erop gericht om de bedrijfscontinuïteit van bestaande ondernemingen door generatiewisseling of overname te stimuleren en in goede banen te leiden. Het masterplan omvat voor de periode 2011-2014 een reeks acties op vlak van bewustmaking, informatieverstrekking en begeleiding, en ook nieuwe subsidies voor kandidaat-overdragers die zich nog in de oriëntatiefase bevinden.

In 2012 werd een oproep gelanceerd waarin organisaties en uitvoerders van projecten uit het middenveld zich kandidaat konden stellen voor lidmaatschap van het stakeholdersplatform 'Opvolging & Overname'. Er werden 8 organisaties weerhouden. In 2013 kregen deze leden een subsidie voor een totaal steunbudget van 362.300 euro.

Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk (VON)

Het VON is een initiatief van AO. Het is een online verzamelplaats voor informatie rond gesubsidieerde projecten, gecombineerd met interactieve functionaliteiten. Het betreft een netwerk van projectpromotoren en -medewerkers van de gesteunde projecten rond ondernemerschapsbevordering (brugprojecten, startersprojecten, ondernemingsplanwedstrijden, ...). Bij uitbreiding is het eveneens een forum voor overleg tussen AO, intermediaire organisaties en andere actoren.

Trajecten naar ondernemerschap

Als vervolg op het ESF-project 'Ondernemen Werkt' werd in 2013 een nieuwe opdrachtnemer aangeduid voor de advisering en doorverwijzing van personen die een zelfstandige zaak willen opstarten. De kandidaat-ondernemers zijn niet werkende werkzoekenden of deeltijds werkenden met inkomensgaranties. Werkzoekenden met het statuut van gefailleerde vormen één van de kwetsbare groepen onder de doelgroep werkzoekenden, waar specifieke aandacht aan besteed moet worden. Er wordt specifieke begeleiding geboden op maat voor elke werkzoekende/kandidaat-ondernemer naar zelfstandig werk. Dit betekent op maat werken in inzake oriëntering, advies en begeleiding aan de hand van een menukaart. Deze bestaat uit (kortlopende) activiteiten waarop de kandidaat-ondernemer een beroep kan doen om de haalbaarheid van zijn projectidee en vervolgens de opstart grondig voor te bereiden. Deze menukaart is een verzameling van reeds bestaande activiteiten, georganiseerd door diverse private en publieke organisaties, waaronder ook initiatieven van AO.

Bevorderen van ondernemerschap via media-oproep

Eind 2010 werd beslist om 8 projecten in de oproep media te cofinanciering via AO. Er werd een betalingsregime voorzien voor 3 jaar, in 2014 is er nog 116.000 euro betaalkrediet ingeschreven. De meeste van deze producties zijn in 2013 uitgezonden zodat de globale oproep geëvalueerd kan worden.

Vzw Markant

De netwerken Markant en Artemis zijn een ontmoetingsplaats voor ondernemende vrouwen. Ze hebben als doel van vrouwen betere ondernemers maken. De vzw Markant ontvangt via AO 350.000 euro voor haar werking.

Vzw Innotek

Innotek ondersteunt en begeleidt startende ondernemingen en new business initiatieven. Bovendien biedt Innotek startende bedrijven flexibele kantoor- en laboruimtes aan. AO voorziet 350.000 euro voor de werking.

Tabel 1.3. Overzicht van de initiële beleidskredieten in 2014 voor meer en sterker ondernemerschap (miljoen euro)

Instrument	Beleidsdomein	Krediet
Financiering		
Middelen vanuit departement WSE voor het Sociaal Investeringsfonds (SIFO)	WSE	2,000
Subsidies voor ondernemers		
Subsidie vanuit het departement WSE voor de werking van Trividend	WSE	0,089
Kmo-portefeuille	EWI	38,080
Screen Flanders	EWI	5,000
Cofinanciering ESF-oproepen (raming aandeel voor economisch beleid)	WSE	5,015
Subsidies voor intermediairen		
Activiteitencoöperaties	WSE	0,822
Peterschapsprojecten	EWI	2,300
Brugprojecten Economie-Onderwijs	EWI	5,000
Bedrijventerreinen/bedrijvencentra	EWI	32,000
Ondernemerschapsonderwijs		
Subsidie van AO aan de vzw Vlajo	EWI	1,200
Subsidie van AO voor de Stichting Onderwijs & Ondernemen	EWI	0,415
Vzw Markant	EWI	0,350
Vzw Innotek	EWI	0,350
TOTAAL		92,621

Een meer groene economie

Eco-efficiënte materialen, producten, diensten en energieproductie zorgen voor een daling van de milieudruk, maar kunnen ook bijdragen tot de creatie van tal van groene jobs en het versterken van de concurrentiepositie van onze bedrijven. Daarnaast kunnen kennisontwikkeling en innovatie op dit vlak onze economie nieuwe kansen bieden. De Vlaamse overheid beschikt over diverse instrumenten uit verschillende beleidsdomeinen die bijdragen aan deze strategische doelstelling. Vanuit het beleidsdomein EWI zijn opnieuw PMV en AO de belangrijkste spelers. PMV heeft sinds 2012 de waarborgregeling uitgebreid met de 'groene waarborg'. Het economisch ondersteuningsbeleid van AO is al jaren in belangrijke mate gericht op de vergroening van de economie, dit met de ecologiepremie en oriënterende eerstelijnschans, en meer recent ook met de strategische ecologiesteun. Ook met de hierboven reeds vermelde kmo-portefeuille 2.0 wordt ingezet op de stimulering van de vergroening van de economie, meer bepaald door het strategisch milieuplan en het strategisch energieplan binnen de pijlers Strategisch advies.

Groene waarborg

In het voorjaar van 2012 lanceerde PMV de Groene Waarborg. Onder dit systeem kunnen ondernemers een waarborg krijgen voor een lening of een leasing waarmee men energiebesparende investeringen met een terugverdientijd van maximaal tien jaar doet. Bovendien weegt een groene waarborg niet op de kredietlijnen van een bedrijf en heeft zij een lagere premie dan de generieke Waarborgregeling. Als ondernemer moet men bij het AO een attest aanvragen om na te gaan of de geplande investering voorkomt op de lijst van energiebesparende technologieën, waarvoor een groene waarborg verkregen kan worden. Bedrijven die omwille van hun energieverbruik in aanmerking komen om toe te treden tot het benchmark- of auditconvenant maar dit niet gedaan hebben, komen niet in aanmerking voor de Groene Waarborg. De Groene Waarborg is niet verenigbaar met de ecologiepremie, maar wel met de premies van de distributienetbeheerder. In 2013 werden geen waarborgen toegekend in het kader van dit systeem.

Kmo Energie Efficiëntieplan (KEEP)

Het kmo energie-efficiëntieplan is de bijdrage van de minister van Economie tot het Vlaamse mitigatieplan, dit heeft als doel de achterstand bij het bereiken van een uitstootreductie van broeikasgassen in Vlaanderen tussen 2013 en 2020 weg te werken. In 2014 wordt 2 miljoen euro voorzien voor het AO voor het uitwerken van concrete acties om bedrijven aan te zetten tot effectieve implementatie van energiezuinige technologie.

Carbon Leakage

Sinds het najaar van 2013 ging een nieuwe steunregeling van kracht voor ondernemingen ter compensatie van indirecte emissiekosten. Deze maatregel moet bedrijven beschermen tegen de risico's van het Europese emissiehandelssysteem. Hierbij wordt de CO²-kost door de elektriciteitssector volledig doorgerekend aan de eindverbruiker. Er wordt een budgetpost voorzien voor de steunmaatregel Carbon Leakage ter spijziging van het daartoe opgericht variabel krediet bij AO. Er worden voorlopig geen middelen gekoppeld aan deze maatregel.

Ecologiepremie Plus en strategische ecologiesteun

In 2013 werden in het kader van de subsidiemaatregel Ecologiepremie Plus 535 steunaanvragen gesteund voor een totaal steunbedrag van 36.115.839 euro of 81,1% van het voorziene budget. Dit is een sterke verhoging t.o.v. 2012; toen werden 205 aanvragen goedgekeurd voor een steunbedrag van 12.911.398 euro.

Daarnaast bestaat er sinds eind 2012 strategische ecologiesteun (STRES) waarbij investeringen in groene spijttechnologie kunnen gesubsidieerd worden. Het gaat om technologieën die omwille van hun unieke bedrijfsspecifieke karakter niet kunnen gestandaardiseerd worden en daardoor niet voorkomen op de technologieënlijst van de EP PLUS steunregeling. Het strategisch karakter van een investeringsproject wordt afgetoetst aan de hand van enkele voorwaarden. In 2013 werden 5 aanvragen goedgekeurd wat leidt tot een toegekend steunbudget van 8.366.910 euro.

In de begroting 2014 voorziet AO 40 miljoen euro voor EP PLUS en 5 miljoen euro voor strategische ecologiesteun. Bovendien ontvangt VITO 0,101 miljoen euro voor de beoordeling van de strategische energieprojecten. Het voorziene bedrag voor de ecologiepremie is naar beneden bijgesteld ten opzichte van 2013 doordat de voorbije jaren het voorziene budget niet volledig besteed werd.

Promotie- en demonstratiecentrum van milieu- en energievriendelijke technologieën (PRODEM)

PRODEM is een steunmaatregel voor kmo's om via het onderzoekscentrum VITO milieu- of energietechnologieën te evalueren. Ontwikkelaars kunnen via PRODEM hun nieuwe technologieën testen in een reële situatie. Eindgebruikers kunnen PRODEM gebruiken voor het zoeken van milieu- en energievriendelijke technologieën en het implementeren ervan in hun bedrijfsvoering. Door de steun van de Vlaamse overheid en het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO) krijgen kmo's minstens 66% subsidies voor de kosten van een haalbaarheidsstudie, een test op laboratoriumschaal, een piloottest of een test op het vlak van milieu of energie.

Eco-efficiëntiescan en materialenscan

De voorbije jaren werd door OVAM aan geïnteresseerde bedrijven een eco-efficiëntiescan aangeboden. Door een online eco-efficiëntiescan ontdekken bedrijven hun eco-efficiëntiemogelijkheden binnen de onderneming. Door de verschuivende focus van het beleid en het bedrijfsleven naar duurzaam materialenbeheer, zal AO in nauwe samenwerking met OVAM ook een materialenscan aanbieden. Vanaf oktober 2013 tot eind 2014 zal de scan bij 200 à 250 ondernemingen worden afgenomen met als doel ze op weg te zetten bij het uitvoeren van de geformuleerde maatregelen.

Groenestroom- en warmte-krachtcertificaten

Sinds 2002 is in Vlaanderen een systeem van groenestroomcertificaten (GSC) van kracht ter ondersteuning van elektriciteitsproductie uit hernieuwbare energiebronnen. Dit systeem bestaat uit 2 delen:

1. Enerzijds krijgen producenten van elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen, zoals zon, wind, biomassa (bv. vergisting van groente-, fruit- en tuinafval, vergisting van mest of slib of verbranding van houtafval), ... GSC's van de VREG.
2. Anderzijds moeten elektriciteitsleveranciers / toegangshouders een bepaald aantal GSC's (het quotum) inleveren bij de VREG. Een toegangshouder is een natuurlijke persoon of rechtspersoon die een contract heeft gesloten met een netbeheerder, beheerder van het transmissienet of beheerder van het vervoersnet met betrekking tot de toegang tot diens net op een bepaald toegangspunt.

Er geldt een gelijkaardig systeem voor warmte-krachtcertificaten. Beide certificaten systemen hebben ertoe geleid dat de vooropgestelde doelstellingen werden gerealiseerd. In 2013 werd er binnen deze certificaten systemen met name 5 TWh netto groene stroom geproduceerd en 5 TWh primaire energie bespaard. Uitgaande van de ruwe benadering dat installaties met een vermogen groter dan 10kW toe te schrijven zijn aan bedrijven, ontvingen Vlaamse bedrijven GSC's voor een totaal van 5679 zonnepanelen-installaties. Dit zijn er bijna 400 meer dan in 2012. Daarnaast stegen ook de overige groenestroomproductie-installaties en de warmte-krachtinstallaties. Concreet waren er eind 2013 in Vlaanderen 323 overige groenestroomproductie-installaties en 423 warmte-krachtinstallaties waarvoor Vlaamse bedrijven certificaten ontvingen.

Vlaams Energiebedrijf (VEB)

Het Vlaams Energiebedrijf werd in 2012 opgericht door de Vlaamse Overheid en heeft vier kerntaken:

- energiebesparingen binnen gebouwen mogelijk maken
- elektriciteit en gas leveren aan instellingen en overheden
- opbouwen van eigen productiecapaciteit
- investeren in het naar de markt brengen van innovaties

Tabel 1.4. Overzicht van de initiële beleidskredieten in 2014 voor een meer groene economie (miljoen euro)

Instrument	Beleidsdomein	Krediet
Ecologiepremie Plus en strategische ecologiesteun	EWI	45,014
kmo energie efficiëntieplan	EWI	2,000
TOTAAL		47,014

Meer groeiende ondernemingen

Het belang van groeiende ondernemingen in onze maatschappij is niet te ontkennen. Zij dragen immers het meeste bij tot de economische groei en tot de tewerkstelling. Een specifiek beleid voor snelgroeiende ondernemingen te stimuleren en ondersteunen is absoluut noodzakelijk. AO ontwikkelde hiervoor de gazellesprong. Dit zijn coaching projecten om ondernemers te begeleiden in hun groeiestrategie. Daarnaast kunnen groei-ondernemingen beroep doen op subsidies voor investeringen en opleidingen. Om de financiële slagkracht te versterken van dynamische groei-bedrijven reikt PMV diverse oplossingen aan, waarvan financiering via Groeimezzanine dikwijls een wezenlijk onderdeel is. VPM ten slotte ondersteunt het Gimv-XL Fonds gericht op grote groei-bedrijven in Vlaanderen.

Gazellesprong

Meer doorgroei van bestaande ondernemingen is één van de doelstellingen van het Pact 2020. De Vlaamse overheid wil beloftevolle ondernemingen helpen zo goed mogelijk te groeien, want zij dragen immers bij tot de economische groei en tewerkstelling. In uitvoering van een nieuw beleid voor groei-ondernemers trok de Vlaamse regering in 2010 al 1,5 miljoen euro uit om ondernemers te begeleiden in hun groeiestrategie. In het kader van de oproep ondernemerschap werden 9 coaching projecten geselecteerd van intermediaire organisaties, die met steun van AO proefprojecten uitzetten inzake groei-begeleiding. In totaal werden in dit kader 111 bedrijven geselecteerd en begeleid.

Op basis van de ervaringen uit deze proefprojecten werd een nieuw concept van gazellebeleid ontwikkeld dat in drie pijlers verdeeld kan worden:

1. Informatieverstrekking en opleidingen voor bedrijven die zelf hun weg zoeken om groeiknelpunten te overwinnen.
2. Een gesubsidieerde strategieoefening in geselecteerde (potentiële) groei-bedrijven – opportuniteitsanalyse genoemd – waarbij externe consultants aan een intern team in het bedrijf hulp biedt bij de detectie van knelpunten voor groei en hulp biedt bij het ontsluiten van groeipotentieel. Het bedrijf zelf zal zijn consultant kunnen kiezen en betalen via het systeem van de kmo-portefeuille, waar een extra domein zal worden gecreëerd in de pijler 'strategisch advies'.
3. Coaching door ervaren (ex-)ondernemers van groei-bedrijven. De selectie van deze coaches zal gebeuren via het systeem van de kmo-portefeuille, waar een afzonderlijke pijler 'coaching' zal worden gecreëerd, met o.a. een domein Gazellesprong. Deze coaching kost zal voor 50% betoelaagd worden, met een maximum van 10.000 euro.

Strategische Transformatiesteun

De Strategische Transformatiesteun (STS) werd gelanceerd 1 oktober 2013. De maatregel is een hervorming van de strategische investerings- en opleidingssteun (SIOS) om beter in te spelen op het nieuw industrieel beleid. Met deze maatregel worden investerings- en opleidingsprojecten ondersteund die in belangrijke mate bijdragen aan de versterking van het economische weefsel in Vlaanderen. Meer specifiek gaat het om: investeringen in strategische clusters en leadplants in Vlaanderen; investeringen in de internationale doorgroei van innovatiegerichte kmo's in Vlaanderen; transformerende investeringen, die de duurzame verankering realiseren van belangrijke tewerkstelling in Vlaanderen.

Belangrijk is dat de Vlaamse regering risicovolle projecten die een onderneming in het kader van een geplande transformatie opzet, blijvend ondersteunt. Het steunsysteem is toegankelijker voor kleine en middelgrote ondernemingen door een forse verlaging van de instapdrempels. Nieuw is ook dat samenwerkende ondernemingen gezamenlijk een project kunnen indienen. In dat geval moet het gaan om minstens drie ondernemingen die niet tot dezelfde bedrijvengroep behoren.

Ondanks deze vernieuwingen bleef de instroom van dossiers stabiel (2012: 37 vs. 2013: 39). In 2013 werd over 42 steundossiers beslist en werd ruim 41 miljoen euro toegekend. In 2014 wordt 38,028 miljoen euro vastgelegd.

Groeimezzanine

Groeimezzanine wordt toegekend onder de vorm van een achtergestelde lening, voor een budget van 0,5 tot 5 miljoen en met een maximum looptijd van 8 jaar. Groeimezzanine wordt steeds toegekend met het oog op het ondersteunen van de verdere groei en professionalisering van de Vlaamse onderneming. Het basisscenario bestaat erin dat dankzij de verstrekking van Groeimezzanine nieuwe middelen in de onderneming terecht komen en dat daardoor een hefboom gecreëerd wordt voor het aantrekken van bijkomende schuldfinanciering en/of aandelenkapitaal.

Via Groeimezzanine verstrekt PMV risicokapitaal aan Vlaamse ondernemingen in het kader van: de versterking van de financiële slagkracht (werkkapitaalfinanciering, versterking solvabiliteit, ...); de expansie door middel van externe groeiopportuniteiten (overnames, nieuwe projecten, ...); en de cofinanciering van overnames in het kader van opvolging, professionalisering en ondernemerschap (management buy-outs, buy-ins, ...).

Eind 2013 was er een investeringsbedrag toegezegd van 54,7 miljoen euro aan 26 ondernemingen.

Beleid voor groei

In 2012 werd een oproep gelanceerd waarin organisaties en uitvoerders van projecten uit het middenveld zich kandidaat konden stellen voor lidmaatschap van het stakeholdersplatform groei. Er werden 8 organisaties weerhouden. In 2013 kregen de leden een subsidie voor een totaal steunbudget van 897.500 euro.

Gimv-XL Fonds

In december 2008 richtte Gimv samen met de Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM) het Gimv-XL fonds op. Met Gimv-XL kan Gimv inspelen op de kapitaalbehoefte bij grotere groeibedrijven in Vlaanderen. Deze bedrijven hebben een ondernemingswaarde van 75 tot 750 miljoen euro, een gezond bedrijfsmodel en het potentieel om vanuit de Vlaamse markt internationaal door te groeien. Vanuit een lange termijn partnerschap kunnen zij met Gimv-XL hun groeistrategie voortzetten en versnellen.

In een eerste closing haalde Gimv-XL 500 miljoen euro op. Hiervan bracht Gimv als sponsor en kerninvesteerder 250 miljoen euro in, VPM droeg als cosponsor 185 miljoen euro bij. Bij de finale closing in maart 2010 bedragen de toegezegde fondsen 609 miljoen euro. Sinds de start van Gimv-XL in 2008 investeerde het fonds al 300 miljoen euro in acht prominente Vlaamse groeibedrijven.

Tabel 1.5. Overzicht van de initiële beleidskredieten in 2014 voor de ondersteuning van groeibedrijven (miljoen euro)

Instrument	Beleidsdomein	Krediet
Strategische transformatiesteun	EWI	38,028
Projecten die de economische relance bevorderen met bijzondere aandacht voor sociaaleconomische streekontwikkeling	EWI	4,700
TOTAAL		42,728

Een meer innovatieve en kennisintensieve economie

De kern van het transformatieproces zit in het snel realiseren van een radicale overgang naar een meer innovatieve en kennisintensieve economie. Voor deze transformatie is onder meer financiering noodzakelijk. PMV draagt zijn steentje bij via het TINA-fonds, Innovatiemezzanine, het Vlaams Innovatiefonds, het Spin-Off Financieringsinstrument en speciaal voor de zorgsector, Flanders' Care Invest. Nog voor de zorgsector ondersteunt VPM het Health & Care Fonds opgericht door Gimv. AO beheert de oproepen in het kader van het Nieuw Industrieel Beleid en beheert de subsidiëring van het Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg en Design Vlaanderen. Met de subsidiëring van Flanders DC wil het Departement EWI het ondernemend Vlaanderen creatiever maken en het creatief Vlaanderen ondernemender.

Nieuw Industrieel Beleid

Het Nieuw Industrieel Beleid (NIB) creëert de voorwaarden en stimuleert het nodige veranderingsproces om bestaande industriële activiteiten te vernieuwen en om bijkomende industriële activiteiten te ontwikkelen. Het NIB is een transversaal project ondersteunt door zowel de minister van economie als de minister van innovatie en de minister van werk. Het NIB lanceerde reeds drie projectoproepen.

De inhoudelijke focus van de eerste projectoproep (december 2011) lag op het ontwikkelen van transformatietrajecten en open productieconcepten. Binnen de oproep konden 4 types van projecten geformuleerd worden: bewustmakingsprojecten, projecten rond ervaringsuitwisseling, projecten rond gerichte bedrijfsbenadering en studies. Er werden 46 projectvoorstellen ingediend en ontvankelijk verklaard. Na de jurering werd 8.431.672 euro steun toegekend aan 26 projecten.

De tweede projectoproep (mei 2012) focuste op het inzetten van sleuteltechnologieën (key enabling technologies) in de Vlaamse industrie. Er konden projecten van het type gerichte bedrijfsbenadering of demo-disseminatie ingediend worden. In het kader van deze oproep werden 48 projectvoorstellen ingediend en 47 ontvankelijk verklaard. Na evaluatie werd 7 miljoen euro steun verdeeld over 18 projecten.

Daarnaast worden 4 extra projecten gesteund via ad hoc financiering vanuit het Hermesfonds voor een bedrag van 1.784.729 euro.

De derde projectoproep liep af 31 maart 2014. Deze oproep focuste op roadmaps voor economische uitdagingen, meer bepaald op het planmatig voorbereiden van vermarkting in clusterverband. De oproep richtte zich tot consortia van bedrijven ondersteund door een kennispartner en/of een bedrijfs- of sectororganisatie, die zich gezamenlijk engageren het ontwikkelings- en valorisatietraject en het internationale marktpotentieel van vernieuwende waardeketens te onderzoeken. Voor deze derde oproep werd een bedrag van 3 miljoen euro voorzien.

De vierde oproep eindigde 17 maart 2014. Deze oproep speelt in op het betaalbaar en haalbaar houden van de zorgverstrekking. Projecten die een nieuwe en innovatieve vorm van zorgorganisatie willen ontwikkelen zijn de focus van deze oproep. Het budget van deze oproep bedraagt 3 miljoen euro.

TINA-fonds

Het TINA-fonds werd opgericht in 2010 en het beheer is in handen van PMV. TINA verwijst naar "Transformatie, Innovatie en Acceleratie" van het industriële weefsel in Vlaanderen. In de instrumentmix voor het geïntegreerd industriebeleid speelt het TINA-Fonds een bijzondere rol. Het is een instrument voor de verstrekking van publiek risicokapitaal voor transformatietrajecten die gedragen worden door consortia uit open innovatieplatformen, om doorbraakprojecten met hoog economisch risico en groot maatschappelijk potentieel versneld op de markt te introduceren. Het Fonds werd initieel gefinancierd met 200 miljoen euro investeringsmiddelen van de Vlaamse overheid. Eind 2013 was het totaal toegezegd investeringsbedrag 33,2 miljoen euro voor zes ondernemingen.

Innovatiemezzanine

Sinds 2009 vervangt innovatiemezzanine van PMV de Vinnof-IWT lening. Innovatiemezzanine investeert in projecten van startende bedrijven die een subsidie hebben gekregen van het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie (IWT), via een kmo-innovatieproject of een O&O-bedrijfsproject. Innovatiemezzanine bestaat uit een achtergestelde lening tot maximaal 500.000 euro. De lening kan eventueel worden geconverteerd in aandelen als men

tijdens de looptijd een kapitaalsverhoging doorvoert. Eind 2013 werd voor 3,6 miljoen euro aan investeringen toegezegd aan 43 ondernemingen.

Vlaams Innovatiefonds

PMV verschaft via het Vlaams Innovatiefonds (Vinnof) risicokapitaal aan innovatieve starters en jonge ondernemingen in hun initiële groeifase. Door het laag aanbod van risicokapitaal in de opstart- en eerste ontwikkelingsfase, speelt PMV daar een belangrijke katalyserende rol. PMV kijkt daarbij hoofdzakelijk naar die ondernemingen die een groot potentieel tot meerwaardecreatie kunnen aantonen voor hun stakeholders in Vlaanderen. In die zin wil PMV meebouwen aan de toekomstige motoren van de Vlaamse welvaart. Hoewel PMV openstaat voor initiatieven uit alle sectoren, bouwt het diepgaande competenties uit in de toekomstgerichte domeinen Cleantech, ICT en levenswetenschappen. Sinds de start van het fonds werd een investeringsbedrag van 25,5 miljoen euro toegezegd aan 45 ondernemingen.

Spin-Off FinancieringsInstrument

Het Spin-Off FinancieringsInstrument, of SOFI, werd in de loop van 2011 opgericht om de vier Strategische Onderzoekscentra (IMEC, iMinds, VIB en VITO) te ondersteunen bij de financiering van hun spin-offs, en wordt beheerd door PMV. De Vlaamse regering trok hiervoor 10 miljoen euro uit, in de initiële begroting 2014 werd hiervoor opnieuw 10 miljoen euro vastgelegd. SOFI kan investeren in spin-offs onder de vorm van aandelen of converteerbare leningen. De rechtstreekse investeringen vanuit SOFI bedragen ten hoogste 1 miljoen euro per spin-off over een periode van twaalf maanden. Eind 2013, sinds de start in september 2011, werden er aan 15 spin-offs investeringen toegezegd voor een totaal investeringsbedrag van 4,1 miljoen euro.

Begin 2013 werd SOFI2 in het leven geroepen. Dit fonds beschikt over 10 miljoen euro en staat open voor spin-offs van de Vlaamse universiteiten en hogescholen.

Flanders' Care Invest

Met het investeringsfonds Flanders' Care Invest komt PMV tegemoet aan de kapitaalbehoefte bij innovatieve ondernemingen in de zorgsector. Per onderneming kan het fonds een maximumbedrag van twee miljoen euro leveren. Bij een eerste kapitaalronde investeert Flanders' Care Invest typisch tussen 250.000 euro en 1 miljoen euro. Het fonds investeert met het oog op een rendement conform het risico. De opbrengsten van Flanders' Care Invest vloeien terug naar het fonds en worden opnieuw geïnvesteerd. Op die manier wordt Flanders' Care Invest een rollend fonds. Sinds de oprichting werd er via Flanders' Care Invest reeds een investeringsbedrag van bijna 2 miljoen euro toegezegd aan drie ondernemingen.

Binnen Flanders' Care worden demonstratieprojecten beschouwd als een belangrijk instrument om de brug te maken van ontwikkeling naar implementatie met een economische valorisatie in Vlaanderen en mogelijks internationaal. In september 2013 werd de vierde oproep demonstratieprojecten afgesloten. Binnen de projecten dienen een zorgactor en een onderneming samen te werken. Het project dient zowel een meerwaarde te bieden met betrekking tot zorg als met betrekking tot economie.

Health & Care Fonds

Begin 2013 lanceerde Gimv het Health & Care Fonds. Het fonds focust zich op groeibedrijven in de Health & Care Services en Medtech sector. Met een vergrijzende, gezondheids- en kostenbewuste bevolking stijgt de vraag naar medische producten en diensten. Dat biedt Gimv gouden kansen om te investeren in technologische innovaties van medische apparatuur en vernieuwende concepten of nieuwe bedrijfsmodellen van ambitieuze en snelgroeiende bedrijven in de gezondheids- en zorgsector. Omwille van de relevantie van dit fonds voor een aantal maatschappelijke uitdagingen kan het rekenen op de steun van de Vlaamse Overheid. Gimv investeert als sponsor en kerninvesteerder in eerste instantie 50 miljoen euro in dit fonds. De Vlaamse Overheid engageert zich via VPM, de referentieaandeelhouder van Gimv, eveneens voor 50 miljoen euro. Bovenop deze initiële 100 miljoen euro, zoekt het fonds bijkomende middelen aan te trekken bij diverse institutionele investeerders. Eind 2013 kondigde het fonds zijn eerste twee investeringen aan: Almaviva Santé en Eurocept.

Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg

Het Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg (VCK) heeft als doel het economische weefsel in Vlaanderen te versterken door ondernemers en kaderleden te sensibiliseren en te bekwamen in innovatieve kwaliteitsconcepten. Er gaat specifieke aandacht naar kwaliteit, menselijke betrokkenheid en het realiseren van transitie in bedrijven. Enkele realisaties van het VCK zijn het realiseren van een cyclus rond het Derde Oog, waarbij kwaliteitsmanagers samen een transformatieproject uitwerken. Het VCK organiseert jaarlijks het Vlaams Kwaliteitscongres en de verkiezing van de Business Excellence manager. Verder wordt de Kwaliteitskrant uitgegeven, in een oplage van 16.000 exemplaren. Er worden tal van netwerk- en opleidingsactiviteiten georganiseerd. In 2014 schreef AO een subsidie van 335.000 euro in de begroting.

Design

Design Vlaanderen, ingebed in AO, promoot eigentijds en kwaliteitsvol Vlaams design en is uitgegroeid tot een economische succesfactor voor kwaliteitsverbetering, innovatie en winstgevendheid. Door subsidiering ondersteunt Design Vlaanderen ontwerpers en zet het ondernemingen aan tot het integreren van design in hun bedrijfscultuur en productieproces.

In de begroting 2014 werd 150.000 euro vastgelegd voor Design Vlaanderen, meer bepaald voor de ondersteuning van projecten voor vervolmaking en verdergezette opleiding in het buitenland; deelname aan workshops of colloquia; organisatie van workshops, stages, colloquia, wedstrijden; deelname aan beurzen, tentoonstellingen in het buitenland; organisatie van beurzen, tentoonstellingen in binnen- en buitenland; uitgaven van promotiemateriaal, o.m. websites, drukwerk, digitaal; en aankoop van modelcontracten.

In de loop van 2011 engageerden de vijf designorganisaties (Design Vlaanderen, Flanders InShape, Flanders Fashion Institute, Designregio Kortrijk en Design Hub Limburg) zich en bundelden hun krachten om Design te ontwikkelen en in te zetten als hefboom voor de ontwikkeling van Vlaanderen. Dit heeft geleid tot de oprichting van Design Platform Vlaanderen. De doelstelling is om één strategisch beleid voor Vlaams ontwerp uit te stippelen en dit in binnen- en buitenland te promoten. De actiepunten zijn designactoren linken, synergieën ontwikkelen en kennis opbouwen, ook op internationaal niveau. Dit met als doel een creatieve economie te bekomen met behoud van een competitief industrieel weefsel, een hogere toegevoegde waarde voor onze bedrijven, meer export, een sterke beeldvorming van Vlaams design in het buitenland, meer duurzame en design-gedreven innovatieprojecten en meer werkgelegenheid in de designsector. Sinds de operationele werking van Design Platform Vlaanderen in 2012 wordt aan de partners een structurele werkingssubsidie toegekend waarnaast zij kunnen intekenen op projectsubsidies. In 2013 werd 2 miljoen euro werkingssubsidie toegekend aan de partners. Bovendien werden in 2013 nog 5 ad hoc subsidies toegekend voor een steunbedrag van 540.300 euro en nog 22 ad hoc projecten voor een steunbedrag van ruim 3 miljoen euro.

Flanders DC

Flanders District of Creativity (Flanders DC) zet in op het stimuleren van ondernemingscreativiteit en het verhogen van de interactie tussen ondernemen, innoveren en internationaliseren, met het oog op maximale valorisatie in Vlaanderen. Hierbij moet zowel het beleidsniveau, het grote publiek, het onderwijs als de bedrijfswereld aangesproken worden. Er wordt daarnaast ook een bijkomende focus gelegd op het aanzetten van de creatieve sectoren tot een meer ondernemende attitude. Op deze wijze beoogt Flanders DC zowel ondernemend Vlaanderen creatiever te maken als creatief Vlaanderen ondernemender te maken. Flanders DC richt zich daarom op drie kerntaken:

- kennis vergaren rond ondernemingscreativiteit;
- sensibiliseren en inspireren rond ondernemingscreativiteit en het belang ervan;
- zorgen dat de verschillende doelgroepen aan de slag gaan met de vergaarde kennis (activeren).

De jaarlijkse subsidiëring door het departement EWI van de VZW Flanders DC werd verankerd in een meerjarige beheersovereenkomst (werkingsperiode 2009 – 2014). In 2014 is een budget voorzien van 2.450.000 euro.

Flanders Fashion Institute (FFI), ingebed in Flanders DC, heeft als missie de actoren binnen de creatieve sector te sensibiliseren en te inspireren met betrekking tot ondernemingscreativiteit en ondernemerschap. Voor haar werking ontvangt FFI een subsidie van 500.000 euro per werkingsjaar en dit voor de periode 2009-2014.

LED-Netwerken

In 2012 werd het LED-Netwerk Vlaanderen opgericht. De Laagdrempelige Expertise- en Dienstverleningscentra (LED's) hebben als doel kennisverspreiding naar kleine kmo's te vergemakkelijken. Deze kmo's hebben in tegenstelling tot grote ondernemingen vaak niet de middelen om kennis en expertise in huis te halen. De werking van de LED's wordt opgevolgd door een centrale stuurgroep bestaande uit coördinatoren, IWT, VLUHR, VLOOT en AO. Er werden reeds 5 dossiers ingediend en goedgekeurd voor een totaal steunbudget van ruim 2,2 miljoen euro.

Tabel 1.6. Overzicht van de initiële beleidskredieten in 2014 voor een meer innovatieve en kennisintensieve economie (miljoen euro)

Instrument	Beleidsdomein	Krediet
Nieuw Industrieel Beleid	EWI	6,000
Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg	EWI	0,335
Design Vlaanderen	EWI	0,150
Flanders Fashion Institute	EWI	0,500
Flanders DC	EWI	2,450
TOTAAL		9,435

Een sterkere internationalisering van de Vlaamse economie

Flanders Investment & Trade (FIT), het Vlaamse Agentschap voor Internationaal Ondernemen beheert het merendeel van de middelen voor de begeleiding, de ondersteuning en de stimulering van Vlaamse ondernemers bij hun internationaliseringsprojecten, alsook om buitenlandse ondernemers te overtuigen om te investeren in Vlaanderen. De financiering van internationaliseringsprojecten kan via Fonds Vlaanderen Internationaal (PMV). Het Enterprise Europe Network (EEN) is een initiatief van de Europese Commissie om kmo's te informeren en adviseren.

Beleidskredieten FIT

Er zijn vier types van financiële steun aan kmo's die willen internationaliseren. Daarnaast ondersteunt FIT ook collectieve projecten van bedrijfspgroeperingen en gemengde Kamers van Koophandel. In 2014 bedraagt het totaal beschikbare budget 14.781.000 euro.

Ter bevordering van internationaal ondernemen

De financiële steun ter bevordering van internationaal ondernemen kan naar 8 types van projecten gaan:

- prospectie- en zakenreizen
- deelname aan buitenlandse beurzen of niche – evenementen
- oprichting van een prospectiekantoor
- reizen naar zetels van multilaterale instellingen
- aanmaak van productdocumentatie, commerciële vertalingen en publicaties in vakmedia
- registratie-, homologatie- en certificatiekosten
- uitnodiging naar Vlaanderen van buitenlandse aankopers en decision makers
- intrek in een door FIT erkend dienstencentrum.

In 2013 werden voor dit subsidie-instrument 2.401 dossiers goedgekeurd voor een totaalbedrag van 6.367.734 euro. Het budget tot de bevordering van het internationaal ondernemen voor 2013 bedraagt 6.574.000 euro.

Kmo-portefeuille voor advies

Sinds 1 januari 2009 kunnen bedrijven binnen de kmo-portefeuille nu ook subsidies aanvragen voor opleidingen en advies bij internationaal ondernemen. Voor de pijler "internationaal ondernemen" werden er bij FIT reeds 467 dossiers ingediend (2009: 113 dossiers; 2010: 86 dossiers; 2011: 126 dossiers; 2012: 135). In 2013 werden er 142 adviesprojecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 392.370 euro. Voor 2014 is het budget voor de kmo-portefeuille met pijler internationaal ondernemen 450.000 euro.

Uitvoer van uitrustingsgoederen

Ook voor een subsidie bij de uitvoer van uitrustingsgoederen kunnen Vlaamse bedrijven bij FIT aankloppen. De eindklant in een ontwikkelingsland (volgens de OESO consensus) geniet zo een rechtstreekse korting op de aankoop van uitrustingsgoederen en Vlaamse leveranciers blijven concurrentieel. In 2013 werden er voor dit instrument 24 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 5.067.672,42 euro. Voor 2014 bedraagt het budget voor de export van Vlaamse uitrustingsgoederen 5.307.000 euro.

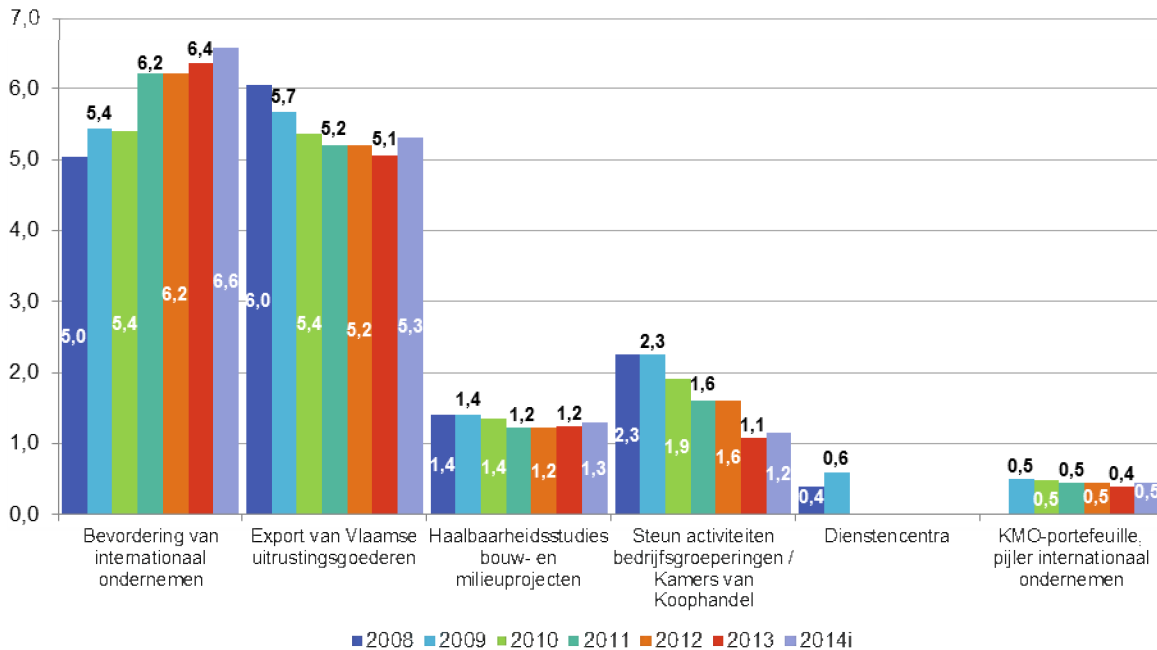
Haalbaarheidsstudies

Deze steun geldt voor de aanmaak van haalbaarheidsstudies voor bouw- en milieuprojecten in ontwikkelingslanden. In 2013 werden er 3 haalbaarheidsstudies goedgekeurd voor een totaalbedrag van 1.244.993,44 euro. Het budget voor dit instrument is 1.300.000 euro voor 2014.

Bedrijfsgroeperingen en gemengde Kamers van Koophandel

Daarnaast ondersteunt FIT collectieve projecten van bedrijfsgroeperingen en gemengde Kamers van Koophandel. Jaarlijks wordt er een oproep gelanceerd voor projecten i.v.m. internationaal ondernemen of i.v.m. het aantrekken van buitenlandse investeerders. Het moet om projecten gaan die zowel qua aanpak als inhoudelijk innovatief zijn en duurzaam/ethisch ondernemen stimuleren. Zowel bedrijfsgroeperingen in Vlaanderen als gemengde Belgisch-buitenlandse Kamers van Koophandel kunnen projecten indienen. In 2013 werden er in totaal 116 projecten goedgekeurd voor een totaalbedrag van 1.079.032,42 euro. Het budget voor 2014 bedraagt voor dit instrument 1.150.000 euro.

Figuur 1.4. Overzicht beleidskredieten FIT 2008 – 2014 (miljoen euro)

Werkingsmiddelen FIT

Verder kunnen internationaal ondernemende bedrijven en buitenlandse investeerders rechtstreeks een beroep doen op dienstverlening van FIT, dat voor deze dienstverlening en voor prospectie in binnen- en buitenland een budget van 42.032.000 euro aan werkmiddelen ter beschikking heeft in 2014. Dit bedrag bevat de budgetten voor personeel en huisvesting van 65 kantoren in het buitenland, personeel en kantoren in het binnenland én de werkmiddelen voor de organisatie van groepsacties, marketing en lokale acties.

Aantrekken van buitenlandse directe investeringen

Er wordt zeer gericht gezocht naar potentiële investeerders in het buitenland, zowel in de klassieke landen van herkomst van buitenlandse investeerders als in nieuwe groei landen. De prospectie naar investeerders is gericht op bedrijven die met hun activiteit het Vlaamse economische weefsel kunnen versterken. FIT begeleidt nieuwe buitenlandse investeerders en geeft in samenwerking met het AO advies op maat over alle aspecten van een nieuwe of uitbreidingsinvestering.

Stimuleren van internationaal ondernemen vanuit Vlaanderen

Een uitgebalanceerd programma van acties en prospectieactiviteiten is gericht op enerzijds marktaandeel veroveren in groei landen en anderzijds marktaandeel consolideren in mature exportmarkten. Er wordt doelgericht en proactief gewerkt op een aantal focuslanden en -sectoren.

Ondersteuning van bedrijven uit Vlaanderen in niet-focusmarkten is ook een opdracht van FIT die gebeurt op basis van specifieke vragen vanwege de bedrijven uit Vlaanderen. FIT geeft Vlaamse ondernemers informatie en advies over internationale markten, en begeleidt hen in de zoektocht naar goede partners. Het agentschap versterkt Vlaamse kmo's in hun internationale groei met aandacht voor de exportvaardigheid van het bedrijf. Om deze opdracht te realiseren, beschikt het agentschap over een reeks instrumenten.

Een netwerk in het buitenland

FIT beschikt over een uitgebreid netwerk van ruim 90 kantoren (een kleine 66 FIT-kantoren, aangevuld met zo'n 24 kantoren van Wallonië en Brussel met wie een samenwerkingsakkoord werd afgesloten) wereldwijd met 188 personeelsleden die proactief opportuniteiten voor Vlaamse ondernemers signaleren, buitenlandse potentiële investeerders

opsporen, en informatie en advies verstrekken aan Vlaamse bedrijven. Binnen dat buitenlandse netwerk zijn vijf technologieattachés aan de slag in een aantal hoogtechnologische sectoren.

Een netwerk in het binnenland

FIT beschikt in Vlaanderen over een netwerk van vijf kantoren in de verschillende provincies en 15 adviseurs Internationaal Ondernemen, die bedrijven uit hun regio ondersteunen in de opmaak van hun strategische plannen en hun prospectievragen, en hen de weg wijzen naar informatie die voor het bedrijf relevant is. Er staan ook twee adviseurs Exportvaardigheden ter beschikking van de bedrijven om hen bij het ontwikkelen van hun exportrijpheid te begeleiden.

Advies en Begeleiding op maat van Vlaamse bedrijven

Beide netwerken werken samen om individuele bedrijven antwoord te bieden op vele vragen, en hen met de juiste partners in contact te brengen. Jaarlijks worden duizenden individuele dossiers behandeld en B2B-afspraken opgezet in het buitenland.

Een actieprogramma voor Vlaamse bedrijven

Een programma van groepsacties verlaagt (organisatorische en financiële) drempels voor Vlaamse bedrijven die stappen willen zetten op internationale markten. Bedrijven kunnen deelnemen aan groepszakenreizen, internationale beurzen en conferenties, seminars met buitenlandse sprekers, contactdagen met aankopers en decision makers, contactdagen in Vlaanderen met de buitenlandse vertegenwoordigers van FIT, ...

Kennisdatabase buitenlandse markten

Via de website en de nieuwsbrieven van FIT krijgen bedrijven toegang tot marktinformatie over landen, sectoren, reglementering, zakelijke opportuniteiten, financiering van projecten door internationale financiële instellingen, enz. Deze informatie wordt hoofdzakelijk aangeleverd door de buitenlandse kantoren.

Ondernemingswedstrijd 'Leeuw van de Export'

Met de Leeuw van de Export bekroont Flanders Investment & Trade jaarlijks de exportsuccessen van Vlaamse bedrijven, om zo het belang van export voor onze Vlaamse economie te ondersteunen. Er worden twee Leeuwen uitgereikt. Eén in de categorie bedrijven die maximaal 49 medewerkers tewerkstellen en één in de categorie bedrijven met 50 of meer medewerkers. De Foreign Investment Trophy kent 2 prijzen toe aan buitenlandse investeerders in Vlaanderen en onderstreept het belang van buitenlandse investeerders voor Vlaanderen.

Exportmeter

Bedrijven kunnen een analyse laten maken van de exportvaardigheid en -maturiteit van hun bedrijf. Er bestaat een exportmeter zowel voor productie- als dienstenbedrijven.

Club Diaspora

Club Diaspora brengt Vlamingen in het buitenland samen die bereid zijn om hun kennis en hun contacten ten dienste te stellen van de Vlaamse bedrijven die hun activiteiten in het buitenland (verder) willen ontplooiën.

Actieve Prospectie naar potentiële buitenlandse investeerders

De strategie en aanpak voor het aantrekken van buitenlandse investeerders is gericht op die sectoren en activiteiten die het economisch weefsel van Vlaanderen duurzaam versterken, en is dus afgestemd op de ViA-doelstellingen en -projecten. In een aantal focuslanden worden targetbedrijven geïdentificeerd en actief benaderd met het oog op een investering in Vlaanderen. De methodologie van kloofanalyses waarbij in bestaande clusters de hiaten worden opgespoord, waarvoor concrete business cases worden ontwikkeld, past volledig in de Slimme Specialisatiestrategie van Vlaanderen en het Nieuw Industrieel Beleid.

Trajectbegeleiding van buitenlandse investeerders

Buitenlandse investeerders kunnen rekenen op advies en begeleiding op maat van hun noden, over locaties, fiscale en juridische aspecten, buitenlandse werknemers, incentives, partnerships met Vlaamse bedrijven, kenniscentra, ...

Samenwerkingsakkoorden

FIT werkt samen met haar strategische partners aan de doelstellingen van de Vlaamse regering en vervult hierin een coördinerende rol.

Overige initiatieven

Agentschap voor Buitenlandse Handel

Het Agentschap voor Buitenlandse Handel (ABH) werd opgericht via het Samenwerkingsakkoord van 24 mei 2002 tussen de Federale Overheid en de Gewesten en wordt bestuurd door een Raad van Bestuur waarvan Zijne Majesteit de Koning Erevoorzitter is. Het ABH stelt zich ten dienste van de drie gewestelijke export bevorderende instellingen en de Federale Overheid. De werking van het ABH omvat twee grote pijlers. Een eerste pijler betreft het organiseren van vier economische zendingen per jaar die vooral focussen op buitenlandse economische groeiregio's en -landen. De organisatie hiervan gebeurt samen met het Agence wallonne à l'Exportation et aux Investissements Etrangers (AWEX), Brussel Invest & Export (BIE) en Flanders Investment & Trade (FIT). Een tweede pijler omvat het ontwikkelen en verspreiden van informatie over buitenlandse markten. De dotatie van het Vlaams Gewest voor het ABH bedraagt 1,608 miljoen euro in 2014.

Buitenlandse economische missies

Jaarlijks worden onder leiding van de Minister-president meerdere buitenlandse economische missies georganiseerd voor de ondersteuning en de verdediging van de belangen van Vlaanderen en de Vlaamse economie in het buitenland. Vanuit het beleidsdomein Internationaal Vlaanderen wordt hiervoor in 2014 een bedrag van 300.000 euro voorzien. De organisatie van het economische en B2B-luik van de missie, incl. de kosten daarvan, zijn in de regel voor rekening van FIT.

Fonds Vlaanderen-Internationaal

Het Fonds Vlaanderen-Internationaal bevordert de internationale groei van Vlaamse kmo's door deel te nemen aan hun investeringsprojecten in het buitenland. Dat kan door middel van een kapitaalparticipatie (minderheidsparticipaties) of door een lening met kapitaalkarakter (voornamelijk achtergestelde leningen die al dan niet converteerbaar zijn), waarbij PMV verkiest om te investeren in de Vlaamse moedervernootschap. De tussenkomsten van het fonds hebben een tijdelijk karakter. Leningen hebben een gemiddelde gratieperiode van twee tot drie jaar met vervolgens een in de tijd gespreide terugbetaling van vier tot vijf jaar. Kapitaalparticipaties voorzien een uitstap na zo'n vijf tot tien jaar. Het Fonds Vlaanderen-Internationaal investeert altijd aan de zijde van een andere investeringsmaatschappij of financiële instelling. Hiervoor bestaat onder meer een structureel samenwerkingsverband met de Belgische Maatschappij voor Internationale Investing (BMI). Eind 2013 werd een totaal investeringsbedrag van 16,9 miljoen euro toegezegd aan 19 ondernemingen.

Enterprise Europe Network

Het Enterprise Europe Network (EEN) is een initiatief van de Europese Commissie (DG Ondernemingen en Industrie) dat de Europese kmo's wil ondersteunen en adviseren. De netwerkpartners zijn stevig verankerd in de diverse Europese regio's en goed geplaatst voor het verlenen van informatie omtrent Europese regelgeving en financiering, voor het faciliteren van bedrijvencontacten en het helpen opstarten van transnationale innovatieve projecten.

In Vlaanderen is het Enterprise Europe Network een samenwerkingsverband tussen AO en IWT (Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie). Deze organisaties slaan de handen in elkaar om elk vanuit hun expertise in ondernemen en innoveren kmo's wegwijs te maken in Europa. Uiteraard werken ze hiervoor nauw samen met FIT en de ondernemersorganisaties.

Enterprise Europe Network Vlaanderen behoort tot een netwerk van meer dan 600 partnerorganisaties in de EU, met 4.000 ervaren medewerkers. Dankzij dit netwerk kan men snel betrouwbare informatie leveren over de Europese wetgeving en de regelgeving in andere lidstaten. Daarnaast kan men via dit netwerk contacten leggen met bedrijven uit andere landen die op zoek zijn naar samenwerking op economisch of technologisch vlak. Het netwerk heeft bovendien enkele antennes buiten Europa.

In 2014 wordt een budget van 2,25 miljoen euro toegekend aan AO voor begeleiding en ondersteuning van initiatieven en werkingskosten van EEN.

Tabel 1.7. Overzicht van de initiële beleidskredieten in 2014 voor een sterke internationalisering van de Vlaamse economie (miljoen euro)

Instrument	Beleidsdomein	Krediet
Beleidskredieten FIT	IV	
• Bevordering internationaal ondernemen		6,574
• Kmo-portefeuille voor advies		0,450
• Uitvoer van uitrustingsgoederen		5,307
• Haalbaarheidsstudies		1,300
• Bedrijfsgroeperingen en gemengde KvK		1,150
Werkingsmiddelen FIT	IV	42,032
Vlaamse dotatie aan het Agentschap voor Buitenlandse Handel	IV	1,599
Buitenlandse economische zendingen	IV	0,300
Enterprise Europe Network (EEN)	EWI	2,250
TOTAAL		60,962

Samenvattend financieel overzicht

Dit hoofdstuk geeft een samenvattend financieel overzicht van de verschillende overheidskredieten die aangewend worden voor instrumenten die het economisch beleid van de Vlaamse overheid gestalte geven.

De middelen in beheer van het Agentschap Ondernemen zitten quasi volledig vervat in het Fonds voor Flankerend Beleid, het zogenaamde Hermesfonds. Figuur 1.4 toont de verdeling van die middelen per strategische doelstelling voor 2014 (initiële begroting). Voor PMV geeft tabel 1.8 en voor LRM geeft tabel 1.9 een algemeen overzicht van de bedrijfsfinanciering (status eind 2013). Voor FIT geeft figuur 1.5 de budgetten voorzien in de initiële begroting 2014 weer.

Figuur 1.4. Initiatieven Fonds voor Flankerend beleid (Hermesfonds) 2014 initieel (miljoen euro)

Tabel 1.8. Overzicht bedrijfsfinanciering PMV-instrumenten, vanaf opstart, status eind 2013 (bedragen in miljoen euro)

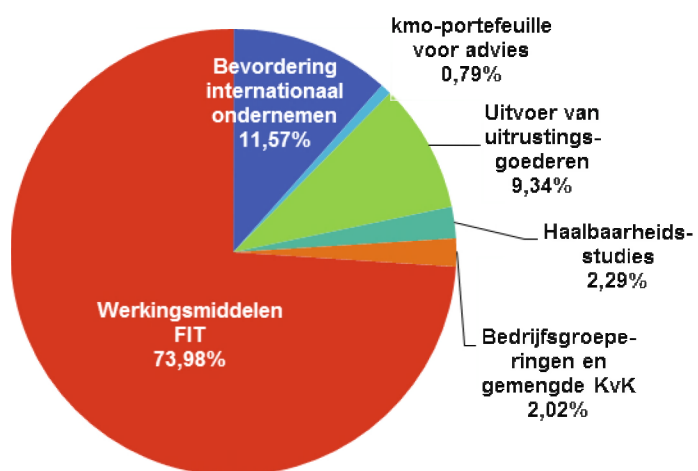
	aantal	Bedrag
Bedrijven door de crisis helpen		
Waarborgregeling	9.555 waarborgen	1.204,210
Gigarant	25 waarborgen	681,852
Waarborgregeling openbare werken	21 waarborgen	0,692
Meer en sterker ondernemerschap		
CultuurInvest	56 ondernemingen	9,112
KidsInvest	85 ondernemingen	4,063
Sociaal Investeringsfonds (SIFO)		8,692
Winwinlening	5.302 leningen	144,937
ARKimedesfondsen		
ARKimedesfonds I		234,727
ARKimedesfonds II		204,475
Een meer groene economie		
Groene waarborg	0	0
Meer groeiende ondernemingen		
Groeimezzanine	26 ondernemingen	54,686
Een meer innovatieve en kennisintensieve economie		
TINA-fonds	6 ondernemingen	33,207
Innovatiemezzanine	43 ondernemingen	3,583
Vinnof	45 ondernemingen	25,508
Spin-Off FinancieringsInstrument (SOFI)	15 spin-offs	4,125
Flanders' Care Invest	3 ondernemingen	1,996
Een sterke internationalisering van de Vlaamse economie		
Fonds Vlaanderen Internationaal	19 ondernemingen	16,854

Tabel 1.9. Overzicht bedrijfsfinanciering LRM-instrumenten, vanaf opstart, status eind 2013 (bedragen in miljoen euro)

	aantal ondernemingen	bedrag
Venture Capital	32	24,274
Private equity	0	0
Mezzanine	6	11,91
Plus-lening	5	1,7
KlimOp2-lening	7	1,185
Infrastructure	6	12,71

Figuur 1.5. Overzicht instrumenten FIT 2014, initieel (miljoen euro)

Wetenschaps- en innovatiebeleid

Deel 2

Internationale definities

Deel 2 geeft een overzicht van wat het wetenschaps- en technologisch innovatiebeleid precies inhoudt. Hiervoor doen we beroep op de internationaal gehanteerde definities. Wil men internationale vergelijkingen mogelijk maken, dient men zich te houden aan de internationale afspraken.

De term “**wetenschappelijke activiteiten**”, zoals gedefinieerd in de “Recommendation concerning the International Standardisation of Statistics on Science and Technology” – UNESCO, 1978 (Canberra- Manual – OESO, Parijs, 1995, p. 67) omvat:

Onderzoek en Ontwikkeling (O&O): “op stelselmatige wijze uitvoeren van creatieve werkzaamheden met het doel het kennisbestand, met inbegrip van kennis van mens, cultuur en maatschappij, te vergroten en deze kennis te gebruiken om nieuwe toepassingen te ontwerpen” (Frascati-Manual, OECD, 2002, p. 30). Het is m.a.w. elke wetenschappelijke activiteit die tot doel heeft wetenschappelijke kennis te ontwikkelen (fundamenteel onderzoek), toepasbaar te maken (toepassingsgericht onderzoek) en ze toe te passen (ontwikkeling).

Onderwijs en Vorming (O&V): “alle opleidingen en vormingen van personen in natuur-, ingenieurs-, medische wetenschappen, agricultuur, sociale- en humane wetenschappen in universiteiten en andere instelling voor hoger en postsecundair onderwijs” (Frascati Manual, OECD, 2002, p. 31). Het betreft dus de financiering van de wetenschappelijke opleiding, bijvoorbeeld het deel van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten, dat wordt aangewend voor universitair onderwijs.

Wetenschappelijke en Technologische Dienstverlening (W&T): “activiteiten met betrekking tot onderzoek en ontwikkeling, die bijdragen tot het genereren, verspreiden en toepassen van wetenschappelijke en technische kennis” (Canberra-Manual, OESO, Parijs, 1995, p. 68). Dit gaat om elke vorm van dienstverlening, zoals het uitvoeren van routinemetingen (zoals medische routineanalyses), wetenschappelijke en technologische informatieverstrekking (bijv. door bibliotheken of informatiecentra) en gegevensverzameling van algemeen belang (o.a. verzamelen van gegevens over sociaaleconomische fenomenen). Beleidsgerelateerde studies en de werkzaamheden van administratieve entiteiten rond de analyse, evaluatie en monitoring van externe fenomenen zijn hierin begrepen.

Het begrip O&O moet zeer eng geïnterpreteerd worden: de uitwerking van een idee tot een praktische toepassing met eventuele prototypes (ontwikkeling) wordt wel nog beschouwd als O&O; de fases die daarop volgen (design, testproductie, commercialisering, ...) niet meer.

Administratieve structuren van het Vlaamse wetenschapsbeleid

Hier wordt een bondig beeld geschetst van de administratieve overheidsstructuur voor het beheer van het wetenschaps- en innovatiebeleid.

Het beleidsdomein EWI

Het **departement EWI** is verantwoordelijk voor beleidsvoorbereiding, -uitvoering en -evaluatie voor het volledige beleidsdomein.

De agentschappen

Het Instituut voor Wetenschap en Technologie (IWT) voert het beleid uit naar de industrie toe. Het is een intermediair organisme dat de financiële middelen verdeelt naar de bedrijven en onderzoeksinstellingen, volgens vastgelegde selectiecriteria en evaluatie- en beslissingsprocedures.

Het Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) voert het beleid uit inzake het fundamenteel onderzoek aan de universiteiten. Het is een intermediair organisme dat de financiële middelen verdeelt onder de universiteiten en onderzoeksinstellingen. Dit gebeurt volgens vastgelegde selectiecriteria en procedures voor evaluatie- en besluitvorming.

De Herculesstichting financiert enerzijds middelzware en zware infrastructuur voor fundamenteel en strategisch basisonderzoek in alle wetenschappelijke disciplines en anderzijds bijzondere onderzoeksapparatuur (ESFRI en Vlaams Supercomputer Centrum).

Daarnaast maken ook de extern verzelfstandigde agentschappen (EVA's) Participatiemaatschappij Vlaanderen (PMV), LRM en Vlaamse Participatiemaatschappij (VPM) en het intern verzelfstandigd agentschap (IVA) Agentschap Ondernemen deel uit van het beleidsdomein EWI. Hoewel deze agentschappen raakvlakken hebben met het wetenschaps- en innovatiebeleid, behoort de uitvoering ervan niet tot hun kerntaken.

Het adviesorgaan

De Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI) werd opgericht bij decreet van 30 april 2009 als de strategische adviesraad (SAR) voor de beleidsvelden wetenschap en innovatie. De VRWI is de opvolger van de Vlaamse Raad voor Wetenschapsbeleid (VRWB) en formuleert aanbevelingen over het wetenschaps- en innovatiebeleid aan de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement. De raad doet dit op verzoek of op eigen initiatief.

De Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) is het andere adviesorgaan uit het beleidsdomein EWI en formuleert adviezen en aanbevelingen over de brede economische aspecten van het Vlaamse beleid. Ook hier zijn aanknopingspunten met het wetenschaps- en innovatiebeleid.

Andere beleidsdomeinen

Het wetenschapsbeleid is een horizontaal beleid en situeert zich binnen alle beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid. De beleidsdomeinen zijn bevoegd voor de wetenschapspolitieke initiatieven die hun beleid ondersteunen en gestalte geven. Naast EWI zijn deze beleidsdomeinen:

- Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (DAR)
- Bestuurszaken (BZ)
- Financiën en Begroting (FB)
- Internationaal Vlaanderen (IV)
- Onderwijs en Vorming (OV)
- Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)
- Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)
- Werk en Sociale Economie (WSE)
- Landbouw en Visserij (LV)
- Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)
- Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)
- Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed (RWO)

De vier Vlaamse wetenschappelijke instellingen

Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO - beleidsdomein LNE)

- verricht beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek inzake behoud, ontwikkeling, beheer en duurzaam gebruik van biodiversiteit en haar milieu,
- verleent wetenschappelijke diensten ter ondersteuning van het beleid en van de doelgroepen, onder andere door advisering, experimentele analyses, het aanreiken van producten, technieken, concepten en documentatie,
- rapporteert periodiek over de toestand van de natuur en het natuurlijke milieu, en over de effecten van het milieubeleid en de mate waarin de vooropgestelde milieubeleidsdoelstellingen werden bereikt, maakt toekomstverkenningen en evalueert de kennis en de monitoring ervan.

Het agentschap 'Onroerend Erfgoed' (beleidsdomein RWO)

Sinds 1 juli 2011 zijn het vroegere VIOE (Vlaams Instituut voor het Onroerend Erfgoed) en het deel 'Erfgoed' van het agentschap Ruimte en Erfgoed één agentschap met de roepnaam Onroerend Erfgoed). Het agentschap Onroerend Erfgoed wil 'De zorg voor onroerend erfgoed voor iedereen vanzelfsprekend maken om Vlaanderen nu en straks mee vorm en kleur te geven.'

Dit wil het agentschap doen door onroerend erfgoed een meer zichtbare plek en betekenis te geven, vertrekkende van een langetermijnvisie:

- via een geïntegreerde aanpak en in dialoog met een breed netwerk,
- door kaders en instrumenten te ontwerpen en in te zetten,
- met medewerkers, gepassioneerd door erfgoed en met een rijke en diverse expertise,
- op een wetenschappelijk onderbouwde manier,
- toonaangevend en inspelend op maatschappelijke en internationale ontwikkelingen,
- voor een heldere en transparante erfgoedzorg in een wereld in verandering.

Koninklijk Museum voor Schone Kunsten – Antwerpen (KMSKA – beleidsdomein CJSM)

- verwerft, conserveert, restaureert en exposeert eigen kunstbezit,
- verricht wetenschappelijk onderzoek,
- publiceert fondscatalogi en jaarboeken,
- organiseert tentoonstellingen in het KMSK zelf en in het buitenland,
- organiseert educatieve activiteiten: vorming van educatieve assistenten, cursussen voor volwassenen, lessen voor leerkrachten en scholen, rondleidingen, voordrachten en jeugdateliers, publicaties,
- organiseert documentaire activiteiten: vakbibliotheek, archief en collectieregister.

Instituut voor Landbouw- en visserijonderzoek (ILVO – beleidsdomein LV)

- coördineert en voert beleid onderbouwend wetenschappelijk onderzoek uit en de daaraan verbonden dienstverlening met het oog op een duurzame landbouw en visserij in economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk perspectief,
- bouwt de nodige kennis op voor de verbetering van producten en productiemethoden, voor de bewaking van de kwaliteit en de veiligheid van de eindproducten en ter verbetering van beleidsinstrumenten als basis van sectorontwikkeling en agrarisch plattelandsbeleid,
- informeert het beleid, de sectoren en de maatschappij daarvoor regelmatig.

‘Eigenlijk Wetenschapsbeleid’

Het ‘eigenlijk wetenschapsbeleid’ betreft enerzijds het wetenschapsbeleid van het beleidsdomein EWI dat rechtstreeks ressorteert onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid, en anderzijds de middelen voor de financiering van het wetenschapsbeleid aan de universiteiten en hogescholen (uit het programma FE ‘Financiering van het Hoger Onderwijs’ van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming).

Het basisonderzoek aan de universiteiten en de hogescholen wordt gefinancierd door EWI (via FWO en BOF) enerzijds en door OV via o.a. werkmiddelen anderzijds. Dit fundamenteel en strategisch onderzoek is een noodzakelijke basis voor al het verdere maatschappelijk en industrieel gericht onderzoek en maakt deel uit van een dergelijk coherent beleid. Het strategische basisonderzoek gebeurt grotendeels in de universiteiten en de hogescholen, maar ook in de strategische onderzoekscentra IMEC, VITO, VIB, iMinds, en (nieuw sinds 2014) maakindustrie gesubsidieerd door EWI. Bovendien financiert EWI het brede en gevarieerde domein van het industrieel onderzoek ter ondersteuning van de Vlaamse industrie.

2.1.1. ‘Eigenlijk wetenschapsbeleid’ EWI

De initiële beleidskredieten in 2014 voor wetenschap en innovatie die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid bedragen 996,266 miljoen euro (inclusief de middelen voor SOFI 1 en van het competitiviteitspact), waarvan 963,270 miljoen euro bestemd zijn voor onderzoek en ontwikkeling. Dit betekent een verhoging van 45,761 miljoen euro in vergelijking met de definitieve kredieten in 2013. De bijkomende middelen worden integraal ingezet voor onderzoek en ontwikkeling. Meer specifiek wordt er 46,186 miljoen euro extra geïnvesteerd in O&O terwijl er 425.000 euro minder geïnvesteerd wordt in W&T. Het budget in de definitieve begroting 2013 is lichtjes gedaald tegenover het budget voorzien in de initiële begroting. De opstappen uit de initiële begroting werden echter behouden.

De structuur van de begroting is ten opzicht van 2013 gewijzigd met als doel een meer prestatiegerichte begroting te zijn (voor een overzicht van de kredietlijnen gekoppeld aan de oude programmacode en de nieuwe programmacode zie bijlage p 69). De begrotingsprogramma's uit 2013, Beleidsondersteuning en Academisch Beleid, Valorisatie en Industrieel Beleid, Sensibilisatie en Samenleving, Economisch Ondersteuningsbeleid en het programma Algemeen zijn in de begroting 2014 vervangen door de programma's wetenschappelijk onderzoek - excellentie voor alles, meer innovatie, kenniscreatie en kennisvalorisatie, een groter draagvlak voor creativiteit, wetenschap en technologie, en een duurzaam economisch weefsel, het faciliteren van ondernemerschap. De kredieten onder het begrotingsprogramma beleidsondersteuning en algemeen beleid uit 2013 zijn grotendeels verplaatst naar andere programma's. In deze Speurgids werd deze herstructurering met terugwerkende kracht toegepast. Dit heeft als gevolg dat de historische tijdreeksen niet meer vergelijkbaar zijn met de vorige edities van de Speurgids maar laat toe om de huidige programmatotalen te vergelijken met historische gegevens zonder vertekening door de herstructureringen.

Onder het programma “*wetenschappelijk onderzoek - excellentie voor alles*”, dat grotendeels overlapt met het voormalige programma beleidsondersteuning en academisch beleid, wordt er bij begrotingsopmaak 2014 ruim 34,6 miljoen euro meer vastgelegd dan in de definitieve begroting van 2013. Er is een opstap van 0,9 miljoen euro ingeschreven voor de aanstelling van bijkomende ZAP-mandaten in het kader van de integratie van het hoger onderwijs. Bovendien is er een nieuwe kredietlijn voor de nieuwe Vlaamse wetenschappelijke instelling, het agentschap Plantentuin Meise, goed voor ruim 11 miljoen euro.

Onder het programma “*meer innovatie, kenniscreatie en kennisvalorisatie*”, dat grotendeels overlapt met het voormalige programma valorisatie en industrieel beleid, wordt er bij begrotingsopmaak 2014 27,35 miljoen euro meer vastgelegd dan in de definitieve begroting van 2013. Vanaf 2014 worden onder dit programma de middelen voor de nieuwe SOC Maakindustrie ondergebracht waarvoor een budget van 8,4 miljoen euro voorzien is. Vanuit het competitiviteitspact worden onder dit programma 27,6 miljoen bijkomende middelen vastgelegd voor IWT, VITO en iMinds.

De beleidskredieten onder het programma “*een groter draagvlak voor creativiteit, wetenschap en technologie*”, tot vorig jaar sensibilisatie en samenleving, blijven nagenoeg constant net zoals de middelen onder het begrotingsprogramma “*apparaat*”.

Hieronder staan alle kredietlijnen met het initieel budget voor 2014 opgesomd gegroepeerd per inhoudelijk begrotingsprogramma dat het ‘eigenlijk wetenschapsbeleid’ uit het beleidsdomein EWI financiert.

Wetenschappelijk onderzoek - Excellentie voor alles (PROG EE)

Het versterken van het algemeen kennis verruimend fundamenteel onderzoek enerzijds en van het strategisch basisonderzoek, dat kennis genereert ten dienste van het bedrijfsleven, de non-profit sector en de overheid anderzijds, zijn de algemene beleidslijnen van dit programma. De doelgroepen zijn (de onderzoekers van) hogescholen, universiteiten, onderzoeksinstellingen en bedrijven.

Tabel 2.1 geeft het initieel budget 2014 per kredietlijn weer.

De basissubsidie voor het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) is de grootste begrotingspost in dit programma, met een krediet van 148,228 miljoen euro in 2014. Dit betekent een verhoging van ruim 1,7 miljoen euro. Naast deze basissubsidie zijn er nog de volgende FWO-kredietlijnen waarvan de initiële budgetten 2014 in lijn liggen met de budgetten van 2013:

- Het Odysseus-programma is een 'brain-gainprogramma' om Vlaamse en andere topwetenschappers naar Vlaanderen te brengen: onderzoekers die internationaal erkend worden als toonaangevend of postdoctorale onderzoekers die al bewezen dat zij het potentieel hebben om tot een toonaangevende status door te groeien. In 2014 is hiervoor 13,307 miljoen euro voorzien.
- Een deel van de opbrengst van de winst van de Nationale Loterij vloeit naar FWO. Bij de begrotingsopmaak 2014 werd 11,463 miljoen euro vastgelegd.
- Voor projecten in het kader van internationale onderzoeksfaciliteiten is 3,720 miljoen euro ingeschreven. In het kader van de toegang tot deze onderzoeksfaciliteiten wordt er door de instellingen die deze faciliteiten beheren (bv. CERN, ESRF, EMBO, ESO, ...), naast de bijdrage vanuit de lidstaten en de specifieke onderzoeksprojecten, een steeds toenemende institutionele ondersteuning gevraagd aan de leden uit de betrokken lidstaten. Dit bedrag is vergelijkbaar met dat van 2012 en 2013.
- Voor internationale wetenschappelijke samenwerking is een subsidie van 2,350 miljoen euro aan FWO voorzien in 2014. Hiermee wordt de internationale werking van FWO versterkt en de financiering aan internationale coördinatie-acties en bilaterale onderzoekssamenwerking geregeld.

De tweede grootste begrotingspost is de basissubsidie voor de Bijzondere Onderzoeksfondsen (BOF) aan de universiteiten. Deze is in vergelijking met 2013 met 1,345 miljoen euro toegenomen, tot een bedrag van 121,457 miljoen euro. Naast deze basissubsidie zijn er nog de volgende BOF-kredietlijnen waarvan de initiële budgetten licht gestegen zijn ten opzichte van de budgetten van 2013:

- Het Methusalem-programma richt zich op het behoud van wetenschappelijk talent door het toekennen van lange termijn financiering aan excellente Vlaamse onderzoekers. Het gaat hier om *ad personam* toegekende excellentiefinanciering. Voor 2014 is er een initieel begrotingskrediet van 20,332 miljoen euro vastgelegd.
- Door de invoering van het tenure track-stelsel krijgen een beperkt aantal uitmuntende postdoctorale onderzoekers de mogelijkheid om op het niveau van docent gedurende vijf jaar zelfstandig onderzoek te verrichten. Na een positieve evaluatie kunnen deze personen zonder vacature onmiddellijk worden aangesteld als ZAP-kader. In 2014 is hiervoor 9,337 miljoen euro ingeschreven.
- In 2014 is er voor de aanstelling van bijkomende ZAP-mandaten 7,54 miljoen euro voorzien. Dit is bijna 1 miljoen euro meer dan in 2013. Deze verhoging kadert in het integratiedecreet van het hoger onderwijs.

De toename van vastleggingen in vergelijking met de definitieve begroting 2013 is deels te verklaren door het competitiviteitspact. Hierdoor wordt er namelijk 17 miljoen euro bijkomend vastgelegd onder dit programma, 10 miljoen voor de Herculesstichting (voor de financiering van middelzware onderzoeksapparatuur en van bijzondere onderzoeksapparatuur) en 7 miljoen voor het Industrieel Onderzoeksfonds (IOF).

Belangrijk om te vermelden is dat er in vergelijking met het programma Beleidsondersteuning en Academisch Beleid (cf. begroting 2013) enkele bijkomende kredietlijnen onder het programma Wetenschappelijk onderzoek/Excellentie voor alles vallen. Ten eerste is er de nieuwe begrotingspost voor de subsidie aan het Agentschap Plantentuin Meise. De plantentuin werd vanaf 1 januari 2014 een Vlaams agentschap in plaats van een federale wetenschappelijke instelling. Er is een budget van 11,139 miljoen euro vastgelegd. Ten tweede zorgen herstructureringen van de begroting ervoor dat zes kredietlijnen die voordien onder het programma Algemeen vielen nu onder het programma Wetenschappelijk onderzoek - Excellentie voor alles vallen. Meer concreet gaat het om: uitgaven in het kader van internationale wetenschappelijke samenwerking, subsidies in het kader van internationale wetenschappelijke en innovatie samenwerking, uitgaven ter bevordering van de Vlaamse informatiemaatschappij in het kader van de Lissabon-strategie, subsidie aan het Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECOOM), uitgaven m.b.t. de conceptie, voorbereiding en uitvoering van acties met betrekking tot wetenschap en innovatie, en de subsidie aan de steunpunten beleidsrelevant onderzoek. Op deze kredietlijnen is in totaal een budget van 15,407 miljoen euro voorzien.

Figuur 2.1 toont de evolutie van de kredieten voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het begrotingsprogramma wetenschappelijk onderzoek - excellentie voor alles van 2008 tot 2014. De herstructurering van de begroting is met terugwerkende kracht toegepast. De historische reeks is dus verschillend van die uit voorgaande edities van de Speurgids. In vergelijking met 2013 zijn de middelen onder dit programma gestegen met bijna 35 miljoen euro.

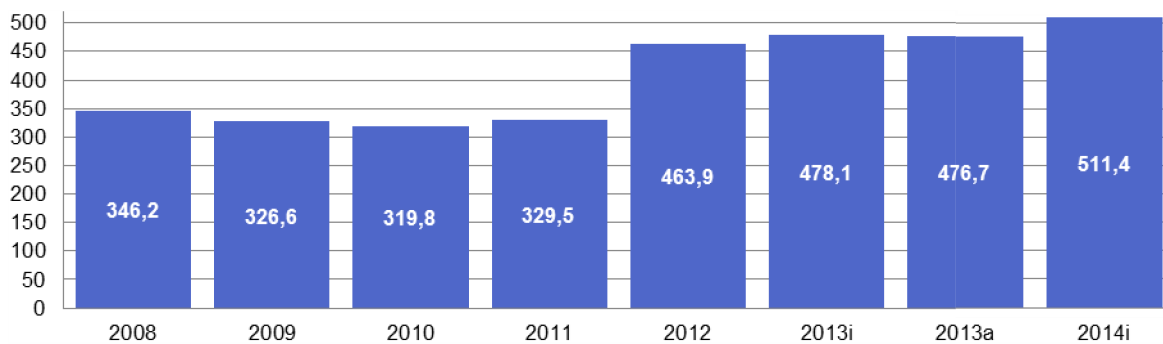

Tabel 2.1. Kredietlijnen 2014 (initieel) van het programma Wetenschappelijk onderzoek - Excellentie voor alles (kredieten in miljoen euro)

Kredietlijn	Omschrijving	O&O	O&V	W&T	Totaal WB
EE169	FWO: basissubsidie	148,228	0,000	0,000	148,228
EE167	FWO: Odysseus-programma	13,307	0,000	0,000	13,307
EE172	de netto opbrengst van de winst van de Nationale Loterij	11,463	0,000	0,000	11,463
EE170	FWO: projecten in het kader van internationale onderzoeksfaciliteiten	3,720	0,000	0,000	3,720
EE171	FWO: internationale wetenschappelijke samenwerking	2,350	0,000	0,000	2,350
EE129	BOF: aanstelling van bijkomende ZAP-mandaten	7,540	0,000	0,000	7,540
EE138	BOF: subsidie voor de universiteiten	121,457	0,000	0,000	121,457
EE128	BOF: Methusalem-programma	20,332	0,000	0,000	20,332
EE165	BOF: tenure track-stelsel aan de universiteiten	9,337	0,000	0,000	9,337
EE101	Actieplan "Menselijk kapitaal voor Wetenschap, Technologie en Innovatie"	0,000	0,000	4,000	4,000
EE153	IWT: Strategisch basisonderzoek	40,259	0,000	0,000	40,259
EE155	IWT: wetenschappelijk en technologisch onderzoek met landbouwkundig doel	10,400	0,000	0,000	10,400
EE151	IWT: bevordering van technologieovername en onderzoek door instellingen van hoger onderwijs	9,686	0,000	0,000	9,686
EE149	IWT: steun aan toegepast biomedisch onderzoek met een primair maatschappelijke finaliteit	6,884	0,000	0,000	6,884
EE157	Herculesstichting: financiering van (middel)zware onderzoeksapparatuur	12,153	0,000	0,000	12,153
EE157*	Herculesstichting: financiering van (middel)zware onderzoeksapparatuur - competitiviteitspact	7,000	0,000	0,000	7,000
EE161	Herculesstichting: financiering van bijzondere onderzoeksapparatuur	10,114	0,000	0,000	10,114
EE161*	Herculesstichting: financiering van bijzondere onderzoeksapparatuur - competitiviteitspact	3,000	0,000	0,000	3,000
EE116	Herculesstichting: beheersvergoeding	0,503	0,000	0,000	0,503
EE130	IOF - Industrieel Onderzoeksfonds Vlaanderen	20,868	0,000	0,000	20,868
EE130*	IOF - Industrieel Onderzoeksfonds Vlaanderen - competitiviteitspact	7,000	0,000	0,000	7,000
EE126	Subsidie aan de universitaire interfacediensten	0,000	0,000	2,964	2,964
EE173	Agentschap Plantentuin Meise *NIEUW*	11,139	0,000	0,000	11,139
EE148	Subsidie aan de Europacollege voor United Nations University (UNU) in het kader van het programma Regionale Integratiestudies	1,065	0,000	0,000	1,065
EE168	Subsidie aan de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten	0,480	0,000	0,721	1,201
EE107	Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen (KMDA)	0,918	0,000	0,000	0,918
EE108	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee	3,163	0,000	0,000	3,163
EE139	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee voor investeringsuitgaven	1,100	0,000	0,000	1,100
EE112	Subsidie aan UNESCO voor de ondersteuning van het Vlaams UNESCO-Trustfonds wetenschappen	1,535	0,000	0,000	1,535
EE145	Subsidies voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek door de instellingen van postinitieel onderwijs en hoger instituten van schone kunsten (ITG)	2,056	0,000	0,000	2,056
EE160	Subsidies voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek door de instellingen van postinitieel onderwijs en hogere instituten voor schone kunsten [Orpheus Instituut, Vlerick Business School, Antwerp Management School]	1,040	0,000	0,000	1,040
EC118	Subsidie aan de steunpunten beleidsrelevant onderzoek	9,085	0,000	0,000	9,085
EC110	Subsidie aan het Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECOOM)	2,240	0,000	0,000	2,240
EC111	Subsidies in het kader van internationale wetenschappelijke en innovatiesamenwerking	1,039	0,000	0,000	1,039
EC105	Uitgaven in het kader van internationale wetenschappelijke samenwerking	0,062	0,000	0,000	0,062
EC116	Uitgaven m.b.t. de conceptie, voorbereiding en uitvoering van acties met betrekking tot wetenschap en innovatie	0,000	0,000	0,955	0,955
EC122	Uitgaven m.b.t. de inventarisatie en valorisatie van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek	0,000	0,000	0,180	0,180
EC102	Uitgaven ter bevordering van de Vlaamse Informatiemaatschappij in het kader van de Lissabon-strategie	0,000	0,000	2,026	2,026
TOTAAL		500,523	0,000	10,846	511,369

* Kredietlijn waarin extra geïnvesteerd wordt vanuit het competitiviteitspact

Figuur 2.1. Middelen voor het wetenschapsbeleid uit het programma Wetenschappelijk onderzoek – Excellentie voor alles 2008-2014 (miljoen euro)

Meer Innovatie, Kenniscreatie en Kennisvalorisatie (PROG EF)

Via het programma meer Innovatie, kenniscreatie en kennisvalorisatie versterkt men het technologisch basisonderzoek en zo kan extra kennis gericht op het bedrijfsleven gegenereerd worden. Daarnaast beoogt men meer technologische innovatie in de Vlaamse bedrijven. Om stand te houden in de huidige competitieve globale economie moeten bedrijven voortdurend streven naar verbeterde of nieuwe diensten, producten en processen. De ontwikkeling en verwerving van technologie speelt hierbij een cruciale rol.

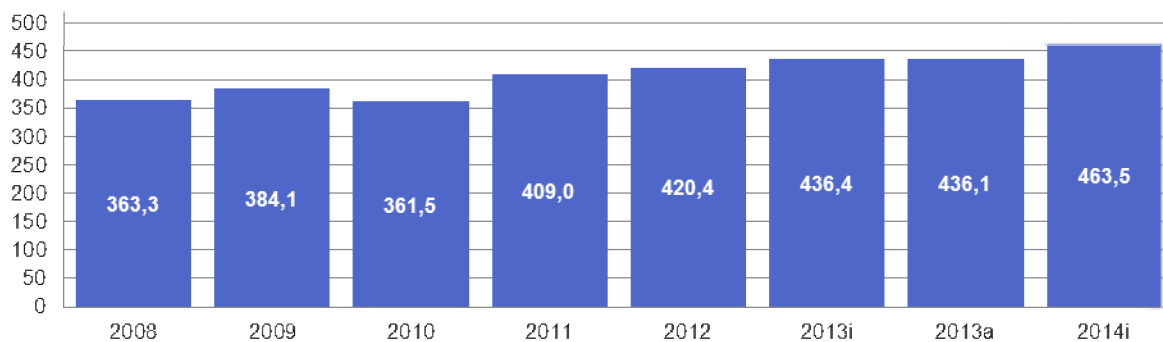
Tabel 2.2 toont de kredietlijnen van dit programma. Naast de klassieke vastleggingsmachtigingen in beheer van IWT, staan hier ook de middelen voor de vijf strategische onderzoekscentra (SOC's) IMEC, VITO, VIB, iMinds en het nog op te richten Strategisch Onderzoekcentrum voor de Maakindustrie.

Ten opzichte van 2013 betekent dit dat de budgetten ongeveer gelijk blijven. De grootste verandering is de bijkomende kredietlijn voor het nieuwe Strategische Onderzoekcentrum voor de Maakindustrie. Hiervoor wordt een budget van 8,4 miljoen euro voorzien. Door herstructurering van de begroting behoort nu ook de kredietlijn IWT: ondersteuning van de Vlaamse deelname aan de Europese programma's (VCP-werking) tot dit programma, hiervoor wordt 0,416 miljoen euro vastgelegd.

Vanuit het competitiviteitspact zijn 27,6 miljoen euro bijkomende middelen voorzien voor IWT (voor initiatieven van de Vlaamse overheid, voor samenwerkingsverbanden en voor competentiepolen), iMinds en vito.

Figuur 2.2 toont de evolutie van de kredieten voor het wetenschaps- en innovatiebeleid uit het begrotingsprogramma meer innovatie, kenniscreatie en kennisvalorisatie voor de periode 2008-2014. De herstructurering van de begroting is met terugwerkende kracht toegepast. De historische reeks is dus verschillend van die uit voorgaande edities van de Speurgids. In vergelijking met 2013 zijn de middelen onder dit programma toegenomen met 27,35 miljoen euro.

Figuur 2.2. Middelen voor het wetenschapsbeleid uit het programma Meer Innovatie, Kenniscreatie en Kennisvalorisatie 2008-2014 (miljoen euro)

Tabel 2.2. Kredietlijnen 2014 (initieel) van het programma Meer Innovatie, Kenniscreatie en Kennisvalorisatie (kredieten in miljoen euro)

Kredietlijn	Omschrijving	O&O	O&V	W&T	Totaal WB
EF100	Subsidie aan IMEC	49,177	0,000	0,000	49,177
EF102	Subsidie aan iMinds	27,815	0,000	0,000	27,815
EF102*	Subsidie aan iMinds - competitiviteitspact	7,250	0,000	0,000	7,250
EF123	Subsidie aan VIB	44,656	0,000	0,000	44,656
EF124	Subsidie aan Maakindustrie *NIEUW*	8,400	0,000	0,000	8,400
EF110	Dotatie aan VITO	36,663	0,000	0,000	36,663
EF110*	Dotatie aan VITO - competitiviteitspact	2,600	0,000	0,000	2,600
EF111	Dotatie aan VITO voor de financiering van de referentietaken	8,612	0,000	0,000	8,612
EF103	Subsidie aan IMEC en VIB in het kader van de NERF-activiteiten	1,780	0,000	0,000	1,780
EF107	IWT: Werking	0,000	0,000	11,976	11,976
EF100	IWT: Vastleggingsmachtiging ter ondersteuning van acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse Regering	21,601	0,000	0,000	21,601
EF100*	IWT: Vastleggingsmachtiging ter ondersteuning van acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse Regering - competitiviteitspact	6,750	0,000	0,000	6,750
EF101	IWT: Vastleggingsmachtiging voor projecten op initiatief van de bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden	148,430	0,000	0,000	148,430
EF101*	IWT: Vastleggingsmachtiging voor projecten op initiatief van de bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden - competitiviteitspact	4,000	0,000	0,000	4,000
EF102	IWT: e-mediaprojecten	8,255	0,000	0,000	8,255
EF117	IWT: toekennen van specialisatiebeurzen en doctoraatsbeurzen in het kader van het Baekeland-programma	40,086	0,000	0,000	40,086
EF121	IWT: competentiepolen	27,400	0,000	0,000	27,400
EF121*	IWT: competentiepolen - competitiviteitspact	7,000	0,000	0,000	7,000
EC113	IWT: Ondersteuning van de Vlaamse deelname aan de Europese programma's (VCP-werking)	0,416	0,000	0,000	0,416
EF125	IWT: VIN	0,606	0,000	0,000	0,606
TOTAAL		451,497	0,000	11,976	463,473

* Kredietlijn waarin extra geïnvesteerd wordt vanuit het competitiviteitspact

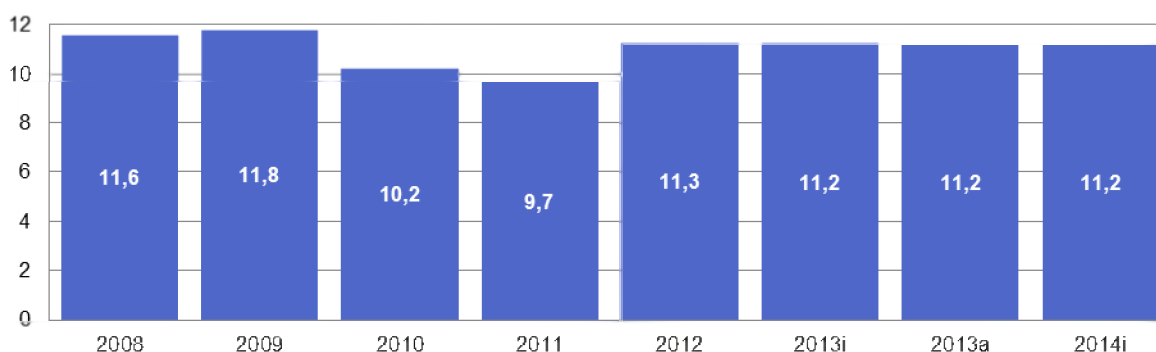
Een groter draagvlak voor Creativiteit, Wetenschap en Technologie (PROG EG)

De algemene beleidslijnen voor het programma een groter draagvlak voor creativiteit, wetenschap en technologie zijn het stimuleren van de ondernemerscreativiteit en wetenschapsvoorlichting. Men wil met name de ontwikkeling van het Vlaams economisch weefsel aanzwengelen en het ondernemen stimuleren en aantrekkelijker maken voor bestaande en nieuwe doelgroepen. Via wetenschapsvoorlichting wil men het maatschappelijk draagvlak van het wetenschappelijk en technologisch innovatiebeleid in Vlaanderen versterken.

Tabel 2.3 toont hoe het budget verspreid is over zes basisallocaties. Figuur 2.3 toont de evolutie van de kredieten onder het begrotingsprogramma een groter draagvlak voor creativiteit, wetenschap en technologie van 2008 tot 2014. In 2014 bedraagt het budget onder dit begrotingsprogramma voor het wetenschaps- en innovatiebeleid 10,782 miljoen euro.

In vergelijking met 2013 zijn de budgetten voorzien nagenoeg hetzelfde. Het budget op basisallocatie EB0 EG100 1211 voor popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie is met 0,5 miljoen afgenomen. De overige kredietlijnen zijn ongeveer constant gebleven.

Figuur 2.3. Middelen voor het wetenschapsbeleid uit het programma Een groter draagvlak voor Creativiteit, Wetenschap en Technologie 2008-2014 (miljoen euro)

Tabel 2.3. Kredietlijnen 2014 (initieel) van het programma Een groter draagvlak voor Creativiteit, Wetenschap en Technologie (kredieten in miljoen euro)

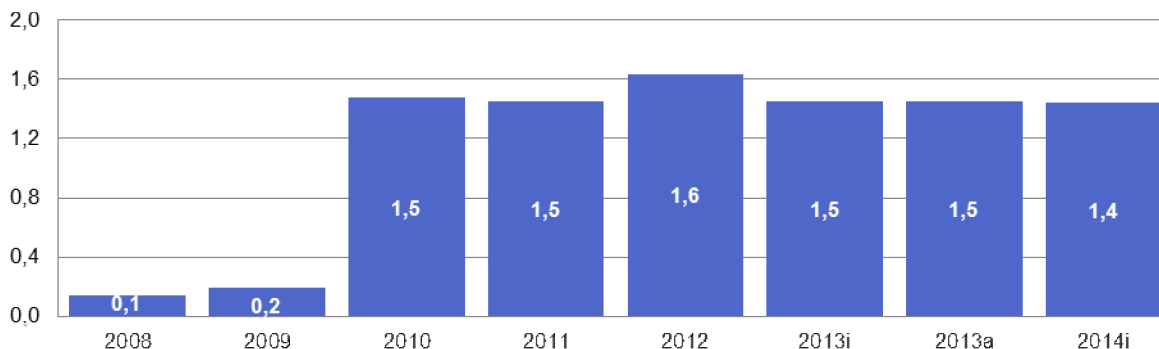
Kredietlijn	Omschrijving	O&O	O&V	W&T	Totaal WB
EG102	Subsidie aan de stichting Flanders Technology International (FTI)	0,000	0,000	3,784	3,784
EG102*	Subsidie aan de stichting Flanders Technology International (FTI) - competitiviteitspact	0,000	0,000	0,400	0,400
EG103	Subsidie aan Flanders DC	2,450	0,000	0,000	2,450
EG106	Subsidies voor de expertisecellen voor de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie in de schoot van de associaties	0,000	0,000	1,737	1,737
EG100	Popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie	0,000	0,000	1,158	1,158
EG101	Subsidies allerhande met betrekking tot de bekendmaking van het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek aan structurele partners	0,000	0,000	1,343	1,343
EG110	Subsidie aan Society Roger Van Overstraete	0,000	0,000	0,310	0,310
TOTAAL		2,450	0,000	8,732	11,182

* Kredietlijn waarin extra geïnvesteerd wordt vanuit het competitiviteitspact

Apparaat (PROG EA)

De middelen ter financiering van het programma apparaat omvatten de middelen voor de Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (1,324 miljoen) en de middelen voor communicatie (0,118 miljoen). Het totale budget bedraagt 1,442 miljoen euro en betekent een constant beleid ten opzichte van 2013.

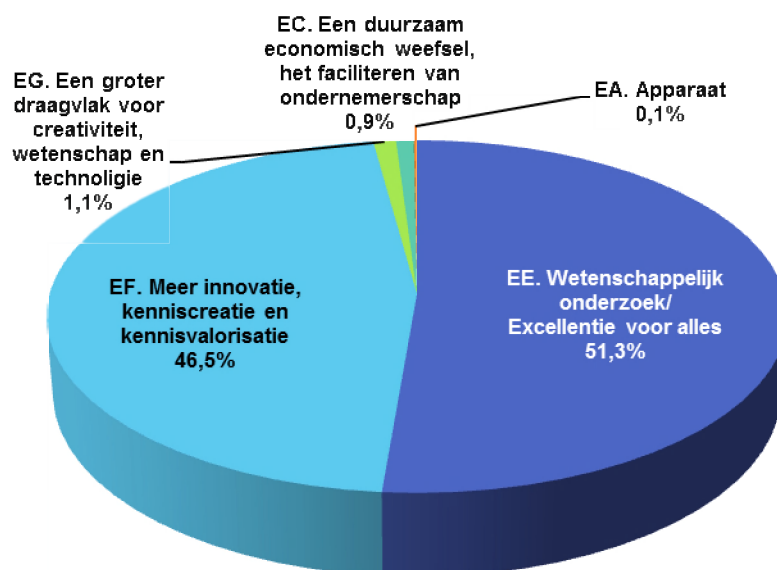
Figuur 2.4. Middelen voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' uit het programma Apparaat 2008-2014 (miljoen euro)

Tabel 2.5 geeft de kredieten weer voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2014 van EWI, ressorterend onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid. Vanuit het Hermesfonds wordt een bedrag van 8,8 miljoen gereserveerd voor onderzoek en ontwikkeling. Dit bedrag is terug te vinden in het begrotingsprogramma EC, een duurzaam economisch weefsel, het faciliteren van ondernemerschap. Zoals in het verleden wordt ervan uitgegaan dat 20% van het budget voorzien voor de ecologiepremie gebruikt wordt voor O&O. Door de daling van de ecologiepremie ten opzichte van vorig jaar wordt, is het budget voorzien voor O&O vanuit het hermesfonds ook lager. Deze 8,8 miljoen euro is echter een onderschatting vermits het Hermesfonds in het kader van de cofinanciering van EFRO/Interregprojecten en de steun aan O&O incubatoren nog projecten inzake O&O in de ruime betekenis zal steunen. Het is echter onmogelijk om dit budget in te schatten.

Van het totale budget maakt het programma "Wetenschappelijk onderzoek/Excellentie voor alles" meer dan de helft uit. Samen met het programma "Meer innovatie, kenniscreatie en kennisvalorisatie" ligt dit aandeel rond de 97% (figuur 2.5).

Figuur 2.5. Procentuele verdeling van de middelen voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2014 (initieel) van het beleidsdomein EWI, inclusief de middelen uit het competitiviteitspact

Tabel 2.5. Verdeling van de middelen voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2014, initieel inclusief de middelen uit het competitiviteitspact, in het beleidsdomein EWI (miljoen euro)

Programma	O&O	O&V	W&T	Totaal WB
EA: Apparaat	0,000	0,000	1,442	1,442
EE: Wetenschappelijk onderzoek/Excellentie voor alles	500,523	0,000	10,846	511,369
EF: Meer innovatie, kenniscreatie en kennisvalorisatie	451,497	0,000	11,976	463,473
EG: Een groter draagvlak voor creativiteit, wetenschap en technologie	2,450	0,000	8,732	11,182
EC: Een duurzaam economisch weefsel, het faciliteren van ondernemerschap	8,800	0,000	0,000	8,800
TOTAAL	963,270	0,000	32,996	996,266

2.1.2. 'Eigenlijk wetenschapsbeleid' OV

Het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' uit het beleidsdomein Onderwijs en Vorming (OV) omvat in hoofdzaak de werkingsuitkeringen aan de universiteiten alsook de aanvullende werkingsmiddelen en andere toelagen aan de universiteiten en aan 'gelijkgestelde' instellingen. Deze kredietlijnen zitten vervat in het begrotingsprogramma "Financiering van het Hoger Onderwijs".

Van het totale budget van 1.640,581 miljoen euro is 1.042,667 miljoen euro voorzien voor wetenschapsbeleid. Hiervan is er 309,108 miljoen voorzien voor O&O, 730,412 miljoen euro voor O&V en 3,148 miljoen euro voor W&T. Dit betekent dat de middelen voor wetenschapsbeleid stijgen met bijna 177 miljoen euro ten opzichte van 2013 (O&O middelen stijgen met ruim 54 miljoen euro). Tabel 2.6 somt de kredietlijnen op van het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' uit het beleidsdomein OV.

Deze sterke toename is ten eerste te wijten aan de toename van de middelen voor het hoger onderwijs door het klikmechanisme ingebouwd in het financieringssysteem. De middelen van de werkingsuitkeringen voor zowel de professionele bachelors als voor de universitaire bachelors nemen toe door toepassing hiervan.

Ten tweede nemen de middelen sterk toe door het groeipad voorzien in het integratiedecreet van het hoger onderwijs. Er is 18 miljoen euro extra ingeschreven als middelen voor wetenschap en innovatie waarvan 11,35 miljoen euro als O&O-middelen. Meer concreet, worden er meer middelen voorzien onder de kredietlijn FD0 FN200 4430 (5,6 miljoen) voor de professionalisering van bachelor, voor extra ZAP en voor puntgewichten, onder de kredietlijn FD0 FO220 4430 (0,5 miljoen) voor projectmatig wetenschappelijk onderzoek, onder kredietlijn FD0 FO212 4430 (6,6 miljoen) voor de onderzoek betrokkenheid van hogescholen en onder kredietlijn FD0 FO235 4430 (3 miljoen) voor de Brusselnorm.

Tot slot is deze sterke toename te wijten aan de integratie van de academische hogeschoolopleidingen in de universiteiten. De universiteiten ontvangen hierdoor vanaf 2014 werkingsuitkeringen die op deze opleidingen gebaseerd zijn.

Tabel 2.6. Kredietlijnen 2014 (initieel) voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' beleidsdomein Onderwijs en Vorming (kredieten in miljoen euro)

Krediet lijn	Omschrijving	O&O	O&V	W&T	Totaal WB
FE203	Werkingsuitkeringen Hoger Onderwijs	211,276	633,828	0,575	845,680
FO216	Toelagen studentenvoorzieningen voor het hoger onderwijs	11,742	35,226	0,000	46,968
FE209	Subsidies in het kader van de versterking van de onderzoeksbetrokkenheid van de academische opleidingen aan de hogescholen	46,951	0,000	0,000	46,951
FG209	Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen universitair onderwijs	7,160	21,480	0,000	28,640
FE212	Bijdrage wettelijke en conventionele werkgeversbijdragen universiteiten	6,461	19,382	0,000	25,842
FE208	Projectmatig wetenschappelijk onderzoek	16,443	0,000	0,000	16,443
FE220	Subsidie verleend aan het Instituut voor Tropische Geneeskunde "Prins Leopold" in Antwerpen	2,706	8,118	0,000	10,824
FE210	werkingskosten onderwijs - aanmoedigingsfonds voor beleidsspeerpunten	1,657	4,970	0,000	6,626
FH055	Werkingsuitkering aan de Nederland-Vlaamse Accreditatie Organisatie (NVAO)	0,000	0,000	2,573	2,573
FE211	Aanvullende werkingsmiddelen hoger onderwijs in Brussel	2,455	0,000	0,000	2,455
FE217	Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten bate van het Instituut voor Ontwikkelingsbeleid en Beheer (IOB)	0,554	1,661	0,000	2,214
FE002	Subsidie aan de Vlerick Leuven Gent Management School	0,496	1,489	0,000	1,985
FE219	Subsidie aan de Vrije Universiteit Brussel ten behoeve van het Instituut voor Europese Studiën (IES)	0,496	1,487	0,000	1,982
FE221	Subsidie aan de evangelische theologische faculteit en de faculteit protestantse godsgeleerdheid	0,223	0,668	0,000	0,891
FG210	Kapitaaloverdrachten voor onroerende investeringen ITG	0,169	0,508	0,000	0,677
FE222	Subsidiëring open hoger onderwijs	0,000	0,639	0,000	0,639
FE223	Toelage associaties	0,139	0,416	0,000	0,554
FE001	Subsidie aan de Antwerp Management School	0,136	0,409	0,000	0,545
FE218	Subsidie aan de Universiteit Antwerpen ten behoeve van het Instituut voor Joodse Studies (IJS)	0,045	0,134	0,000	0,178
TOTAAL 2014 initieel		309,106	730,412	3,148	1.042,667
TOTAAL 2013 definitief		254,780	607,919	3,234	865,678
VERSCHIL 2014 initieel -2013 definitief		54,331	124,934	-0,086	176,988

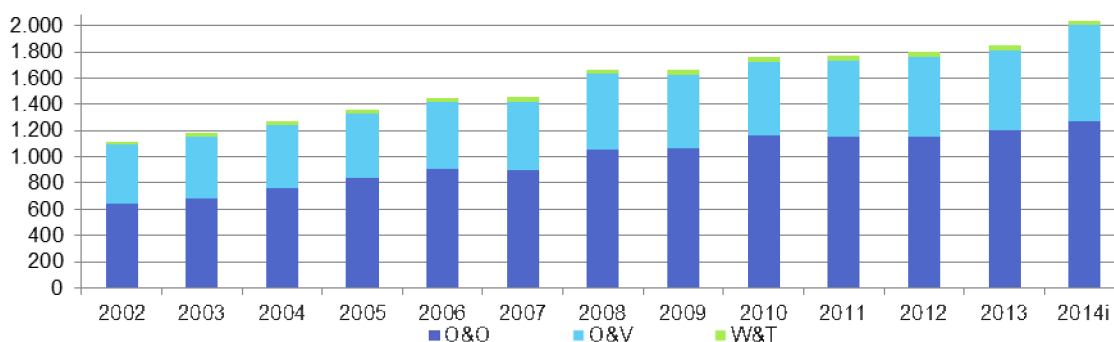
2.1.3. Evolutie van het 'eigenlijk wetenschapsbeleid'

Tabel 2.7 vergelijkt de initiële kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' 2014 met de definitieve kredieten in 2013. Het eigenlijk wetenschapsbeleid stijgt door zowel een stijging vanuit EWI en OV.

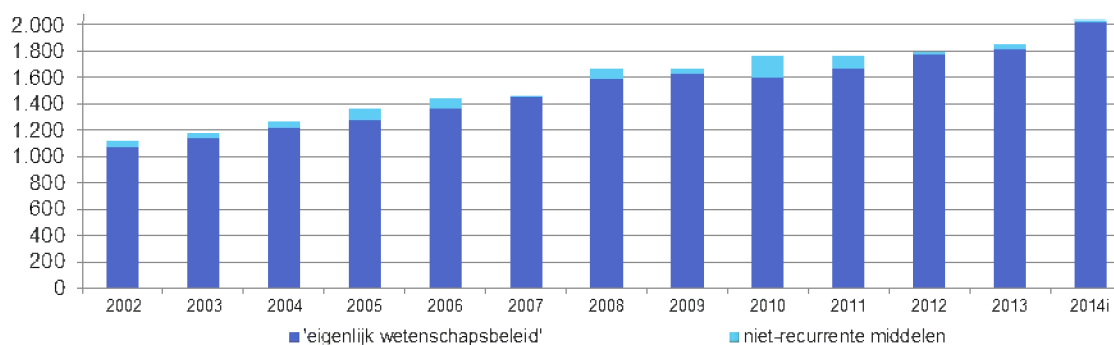
De netto-opstap voor het eigenlijk wetenschapsbeleid in 2014 is te wijten aan de extra middelen voorzien voor het groeipad voor de integratie van het hoger onderwijs (18,9 miljoen), aan de 45 miljoen euro voorzien voor O&O in het competitiviteitspact, en aan de 10 miljoen euro voorzien voor het SOFI I-fonds. Van de 18,9 miljoen euro bijkomende middelen voor de integratie van het hoger onderwijs is 900.000 euro afkomstig uit de EWI begroting voor bijkomende ZAP leden. Deze bijkomende middelen worden volledig als O&O beschouwd behalve de middelen voor de integratie van het hoger onderwijs afkomstig uit het beleidsdomein OV. Hiervan wordt 11,35 miljoen euro beschouwd als O&O-krediet.

Dit leidt in 2014 dus tot een toename van de totale middelen voor het wetenschapsbeleid met 202,143 miljoen euro, waarvan 30 miljoen euro niet-recurrente middelen. De 10 miljoen euro voor SOFI I en 20 miljoen euro van het competitiviteitspact zijn eenmalige investeringen. Bij vergelijking van de kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' in de tijd, is het daarom belangrijk ook de evolutie te zien zonder deze niet-recurrente middelen. De figuren 2.6 en 2.7 tonen de evolutie van de kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid', respectievelijk met en zonder de niet-recurrente middelen.

Figuur 2.6. Evolutie kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid', inclusief de niet-recurrente middelen (miljoen euro)

Figuur 2.7. Evolutie kredieten voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid', enkel de recurrente middelen (miljoen euro)

Tabel 2.7. Vergelijking kredieten 2014 (initieel) met 2013def (definitief) en 2013i (initieel) voor het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' en het 'eigenlijk O&O beleid' (in miljoen euro)

	Eigenlijk WB			Eigenlijk O&O		
	2013i	2013def	2014i	2013i	2013def	2014i
Beleidsdomein EWI (inclusief Hermesfonds en competitiviteitspact)	952,150	950,505	996,266	916,692	917,084	963,270
Beleidsdomein OV	873,141	865,678	1.042,667	256,786	254,775	309,106
Investeringsproject cleanroom IMEC	20,000	20,000	0,000	20,000	20,000	0,000
SOFI2-fonds	10,000	10,000	0,000	10,000	10,000	0,000
SOFI1	0,000	0,000	10,000	0,000	0,000	10,000
TOTAAL	1.855,291	1.846,183	2.048,933	1.203,478	1.201,859	1.282,376

Hoofdstuk 2.2

Wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen

Het wetenschapsbeleid in de andere beleidsdomeinen omvat de wetenschappelijke beleidsinitiatieven die niet tot het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' behoren. Het is het wetenschapsbeleid waarvoor de bevoegdheid bij de beleidsdomeinen zelf ligt en dat er op gericht is het eigen beleid wetenschappelijk te ondersteunen en gestalte te geven.

Dit beleid situeert zich binnen alle beleidsdomeinen, die hieronder één voor één summier aan bod komen. Het vertegenwoordigt in 2014, initieel, 137 miljoen euro of 6 % van het totale wetenschaps- en innovatiebeleid, waarvan 80 miljoen euro voor O&O of 6 % van het totale kredietvolume voor O&O van het HBPWB (zie tabel 2.8).

Tabel 2.8. Evolutie van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) (miljoen euro)

	O&O	O&V	W&T	Totaal WB
Eigenlijk wetenschapsbeleid	1.272	730	36	2.039
Percentage eigenlijk	94%	99%	41%	94%
Niet eigenlijk wetenschapsbeleid	82	3	53	137
Percentage niet-eigenlijk	6%	1%	59%	6%
Eigenlijk + niet eigenlijk wetenschapsbeleid = HBPWB	1.354	733	89	2.176

Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid (DAR)

In 2014 heeft DAR een budget van 1,760 miljoen euro beschikbaar voor het wetenschapsbeleid. De middelen voor de Stichting Innovatie en Arbeid zijn als onderdeel van de dotatie aan SERV in de begroting ingeschreven. In het beleidsdomein DAR wordt ook onderzoek gefinancierd ten behoeve van de steunpunten Duurzame Ontwikkeling, Gelijke kansen beleid en Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen en zijn er ook onderzoeksmiddelen bestemd voor de Studiedienst van de Vlaamse Regering.

Bestuurszaken (BZ)

In het beleidsdomein BZ is een budget van 1,325 miljoen euro voorzien voor wetenschapsbeleid, dit wordt volledig besteed aan O&O. Deze middelen worden gebruikt voor subsidies aan de steunpunten Bestuurlijke Organisatie Vlaanderen, Inburgering en Integratie, en daarnaast voor financiering van onderzoeksopdrachten in het kader van het stedenbeleid en bestuurlijke organisatie.

Financiën en Begroting (FB)

In het beleidsdomein FB is een wetenschapsbudget van 864.000 euro voorzien, waarvan 355.000 voor O&O. FB financiert het steunpunt Fiscaliteit en Begroting en aan de Antwerp Management School (AMS) via subsidie. Bovendien komt het beleidsdomein tussen in rentelast door het Vlaamse Gewest voor leningen aangegaan door de universiteiten en het UZ Gent voor de financiering van onroerende investeringen. De middelen voor de uitbreiding van het SOFI 1-Fonds (10 miljoen euro) en de bijkomende middelen in het kader van het competitiviteitspact (45 miljoen euro) staan weliswaar bij FB ingeschreven in de begroting, maar ze worden bij het eigenlijk wetenschapsbeleid gerekend (zie hoofdstuk 2.1).

Internationaal Vlaanderen (IV)

Het programma Toerisme reserveert een deel van de middelen voor wetenschapsbeleid. Verder is er cofinanciering voor het steunpunt Buitenlands Beleid, Internationaal ondernemen en Ontwikkelingssamenwerking. Globaal gaat het in 2014 om 2,574 miljoen euro waarvan 524.000 euro aan O&O besteed wordt.

Economie, Wetenschap en Innovatie (EWI)

De subsidie voor cofinanciering van het steunpunt Ondernemen en Regionale Economie, ten bedrage van 250.000 euro, is de enige kredietlijn vanuit het beleidsdomein EWI die niet tot het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' gerekend wordt, omdat het financiering van beleidsrelevant onderzoek betreft om het economische beleid mee gestalte te geven.

Onderwijs en Vorming (OV)

De middelen uit het programma Financiering van het Hoger Onderwijs behoren tot het 'eigenlijk wetenschapsbeleid' (zie hoofdstuk 2.1). Daarnaast is er binnen het beleidsdomein OV nog voor 6,526 miljoen euro aan middelen voorzien, onder meer

voor initiatieven inzake beleidsvoorbereiding, –ondersteuning en –evaluatie en de subsidie aan het Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek (OBPWO). Het OBPWO vormt een essentiële bron voor de kennisontwikkeling van het beleidsdomein en de planning, opvolging en evaluatie van de beleidsprojecten. Ten slotte is er de subsidie aan het steunpunt Studie- en Schoolloopbanen en aan het Universitair Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen.

Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (WVG)

In 2014 is er vanuit WVG een budget van 8,147 miljoen euro voorzien voor wetenschapsbeleid, waarvan 6,191 miljoen voor onderzoek en ontwikkeling. De steunpunten Armoede en sociale uitsluiting, Milieu en gezondheid, en Welzijn, volksgezondheid en gezin worden gefinancierd voor respectievelijk 200.000 euro, 104.000, en 331.000 euro. Bovendien financiert WVG de dotatie aan het Wetenschappelijk Instituut Volksgezondheid Louis Pasteur en de subsidies voor de erkende centra voor menselijke erfelijkheid, de Koninklijke Academie voor Geneeskunde en subsidies voor epidemiologisch onderzoek en indicatorenverzameling. Ook Kind en Gezin en het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap voorzien een luik wetenschappelijk onderzoek binnen de eigen begroting.

Cultuur, Jeugd, Sport en Media (CJSM)

In totaal voorziet het beleidsdomein CJSM in 2014 voor 20,567 miljoen euro aan middelen voor het wetenschapsbeleid, waarvan 4,335 miljoen voor O&O. Het grootste gedeelte van dit budget is voor de basisdotatie aan VRT waarvan 11,563 miljoen euro beschouwd wordt als W&T. Het Vlaams Wetenschappelijk Instituut KMSKA wordt in totaal vanuit CJSM voor 5,833 miljoen euro (dotatie, wedden en toelagen) gesteund. Bovendien is er vanuit het beleidsdomein CJSM cofinanciering voor de steunpunten Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Ook zijn er middelen voorzien uit het programma Media: uitgaven voor media-innovatie, -educatie en -wijsheid.

Werk en Sociale Economie (WSE)

In 2014 voorziet het beleidsdomein WSE voor studies en onderzoek 373.000 euro. Het Vlaams Interuniversitair Onderzoeksnetwork Arbeidsmarktreportering, kortweg VIONA (BA JBO JD100 1211), bevordert sinds 1994 het strategisch arbeidsmarktonderzoek in Vlaanderen. Dit onderzoeksnetwork is een initiatief van de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners. De focus van VIONA ligt op concrete vraagstukken met betrekking tot het actuele werkgelegenheidsbeleid. Er is ook cofinanciering voor het steunpunt Werk en Sociale Economie voor een bedrag van 329.000 euro.

Landbouw en Visserij (LV)

Het beleidsdomein LV voorziet in 2014 globaal voor 25,857 miljoen euro aan middelen voor het wetenschapsbeleid, waarvan 20,756 miljoen voor onderzoek en ontwikkeling. Voor het Vlaams Wetenschappelijk Instituut ILVO is er in 2014 een budget voorzien van 16,893 miljoen euro (dotatie, wedden en toelagen). Het ILVO heeft als missie het uitvoeren en coördineren van beleidsonderbouwend wetenschappelijk onderzoek en de daaraan verbonden dienstverlening met het oog op een duurzame landbouw en visserij in economisch, ecologisch, sociaal en maatschappelijk perspectief. Ook op het programma Landbouw-, Visserij- en Plattelandsbeleid staan verscheidene kredietlijnen geïmputeerd waarmee wetenschapsbeleid wordt gefinancierd, zoals de subsidies aan praktijkcentra land- en tuinbouw, landbouwkamers, landbouwcomices, tuinbouwverenigingen, waarschuwingsdiensten en subsidies in het belang van land- en tuinbouw. Bovendien is er nog de subsidie aan VLAM, het Vlaams Promotie-Centrum voor Agro- en Visserijmarketing.

Leefmilieu, Natuur en Energie (LNE)

In 2014 staan in het beleidsdomein LNE in totaal voor 34,950 miljoen euro aan wetenschapskredieten geprogrammeerd, waarvan 21,280 miljoen voor O&O. LNE financiert onderzoek en andere wetenschappelijke activiteiten vanuit de algemene begroting (programma's Algemeen, Natuur, Bos en Groen) en het MINA-fonds (Fonds voor Preventie en Sanering inzake Milieu en Natuur). Vanuit het beleidsdomein LNE is er ook cofinanciering voorzien voor het steunpunt Milieu en Gezondheid. Het programma Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu of het TWOL-programma zorgt voor afstemming tussen de onderzoeksprojecten van de diverse afdelingen van Leefmilieu, Natuur en Energie, de Vlaamse openbare instellingen VLM, VMM en OVAM en het Vlaams Wetenschappelijk Instituut INBO (Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek). Voor INBO is in 2014 een budget van 14,749 miljoen euro voorzien.

Mobiliteit en Openbare Werken (MOW)

Een budget van 4,330 miljoen euro is in 2014 voorzien voor financiering van het wetenschapsbeleid, waarvan 1,980 miljoen voor onderzoek. MOW financiert mobiliteitsstudies, mobiliteitsconvenants, onderzoek over havenmateries, uitgaven voor het Waterbouwkundig Laboratorium en Hydrologisch onderzoek, en onderzoek uit het Vlaams Infrastructuur Fonds (VIF).

Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend erfgoed (RWO)

In 2014 bedraagt het totaal wetenschapsbudget 19.289 miljoen euro, waarvan 7,717 miljoen voor O&O bestemd is. De belangrijkste kredietlijnen zijn de dotatie aan het agentschap Onroerend Erfgoed VIOE en de kredietlijnen voor de financiering van de steunpunten Ruimte en Wonen.

Analyse van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB)

2.3.1. Evolutie van het HBPWB

In 2009 was er initieel een structurele toename van het Vlaamse overheidsbudget voor wetenschap, technologie en innovatie met 29 miljoen euro en daarnaast een eenmalige kapitaalinjectie in IMEC via een herinvestering van de participatie in Finindus, ten bedrage van 35 miljoen euro. Ten gevolge van een eerste besparingsronde in 2009, daalden de middelen voor het wetenschapsbeleid met 1,5% (-27 miljoen) en die specifiek voor O&O met 1,5% (-17 miljoen euro) ten opzichte van de initiële kredieten 2009.

Grotere besparingen waren noodzakelijk bij de begrotingsopmaak van 2010. Ten opzichte van de definitieve kredieten 2009 was er een daling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid met 66 miljoen euro (-3,7%), dit was in hoofdzaak te wijten aan de daling van de O&O-kredieten met 64 miljoen euro (-5,7%). In de loop van 2010 verhoogde het budget voor wetenschapsbeleid wel nog aanzienlijk, dankzij de middelen voor het TINA-Fonds (Transformatie, Innovatie en Acceleratie Fonds: 100 miljoen) en Vinnof (20 miljoen), voor de opstart van een zaaikapitaalfonds in het kader van Flanders' Care (20 miljoen euro) en middelen vanuit het FFEU (20 miljoen euro) voor de Proeftuin Elektrische Voertuigen, de archivering van audiovisueel materiaal, bodemsanering en het Vlaams Supercomputer Centrum.

In 2011 was er bij de begrotingsopmaak een budget voor het wetenschaps- en innovatiebeleid voorzien van 1,807 miljard euro, waarvan 1,163 miljard voor O&O. N.a.v. de begrotingscontrole in 2011 nam de Vlaamse Regering de beslissing om meer te investeren in wetenschap en innovatie. De beleidskredieten voor onderzoek en ontwikkeling (O&O) die rechtstreeks ressorteren onder de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid werden in 2011 verhoogd met 65 miljoen euro. Het definitief budget in 2011 voor het wetenschaps- en innovatiebeleid bedroeg 1,880 miljard euro, waarvan 1,227 miljard voor O&O.

In 2012 was er bij de begrotingsopmaak een budget voor het wetenschaps- en innovatiebeleid voorzien van 1,894 miljard euro, waarvan 1,207 miljard voor O&O. Opnieuw nam de Vlaamse Regering n.a.v. de begrotingscontrole de beslissing om nog meer te investeren in wetenschap en innovatie. Op basis van de definitieve kredieten was er in 2012 een totaal wetenschap- en innovatiebudget van 1,925 miljard euro beschikbaar, waarvan 1,236 miljard euro voor O&O. Een gedeelte van deze verhoging is enerzijds wel te wijten aan enkele eenmalige acties waaronder de investering in de cleanroom bij IMEC en anderzijds de nieuwe aanrekeningsregels in het kader van de inwerkingtreding van het Rekendecreet.

In 2013 was er bij begrotingsopmaak een budget 1.979,31 miljoen euro voorzien voor het HBWPB. Het aandeel O&O hierin bedroeg 1.271,48 miljoen euro. Er was een opstap ingeschreven van 32,5 miljoen aan recurrente middelen (voor BOF, FWO, IWT, IOF, ...) en van 30 miljoen aan eenmalige middelen voor SOFI 2 en cleanroom van imec. In de definitieve begroting bedroeg het budget voor het HBPWB 1.945,56 miljoen euro waarvan 1.247,02 miljoen euro voor O&O. De opstap van in totaal 62,5 miljoen euro bleef behouden in de definitieve begroting.

In 2014 werd de evolutie verder gezet. Bij begrotingsopmaak werd er voor het HBPWB een budget van 2.176,66 miljoen euro. Het aandeel voor O&O bedroeg 1.354,38 miljoen euro. Er werd in de begroting een opstap ingeschreven van 45 miljoen euro door het competitiviteitspact (waarvan 25 miljoen recurrent en 20 miljoen eenmalig), van 18,9 miljoen voor de integratie van het hoger onderwijs en van 10 miljoen euro voor SOFI I.

Wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T) neemt slechts een klein aandeel in het HBWPB in. In 1993 was het aandeel Onderwijs en Vorming (O&V) nog groter dan dit voor O&O. Vanaf 1996 kwam hier een kentering in. In 1996 zijn het O&O- en het O&V-aandeel nagenoeg gelijk. Van dan af stijgen de O&O-kredieten. In 1996 was het procentueel aandeel van

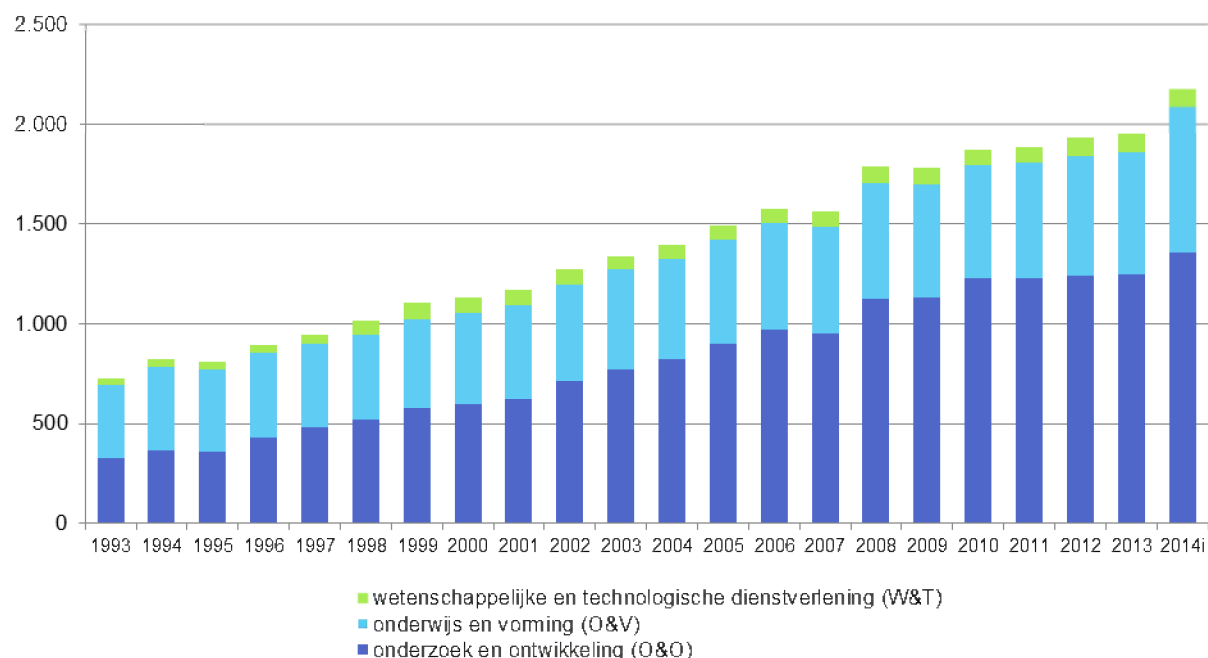
O&O, O&V en W&T respectievelijk 49%, 47% en 4%. In 2014 is het O&O-aandeel gestegen tot 62,2%. O&V maakt 33,7% uit van het HBPWB en W&T 4,1%.

Figuur 2.8 en tabel 2.9 geven de evolutie van de HBPWB's vanaf 1993 weer, samen met de verdeling naar het type activiteit: onderzoek en ontwikkeling (O&O), Onderwijs en Vorming (O&V) en Wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T).

Tabel 2.9. Evolutie van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) (miljoen euro)

	1993	...	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014i
O&O	326,78	...	898,64	967,95	952,67	1.121,43	1.130,07	1.224,02	1.227,58	1.236,01	1.247,02	1.354,38
O&V	365,13	...	517,91	532,92	531,17	580,39	566,59	567,39	578,81	601,51	608,61	733,09
W&T	31,88	...	72,28	75,10	77,52	80,17	80,26	78,75	74,27	88,32	89,93	89,20
Totaal WB	723,79	...	1.488,83	1.575,97	1.561,36	1.781,99	1.776,92	1.870,17	1.880,66	1.925,84	1.945,56	2.176,66

Figuur 2.8. Evolutie van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) (miljoen euro)

2.3.2. Volgens beleidsdomein

Na begrotingscontrole bedraagt het globale krediet 2014 voor het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) 2,175 miljard euro, waarvan 1,353 miljard euro aan onderzoekskredieten. Deze budgetten zitten verspreid over alle hiervoor besproken beleidsdomeinen.

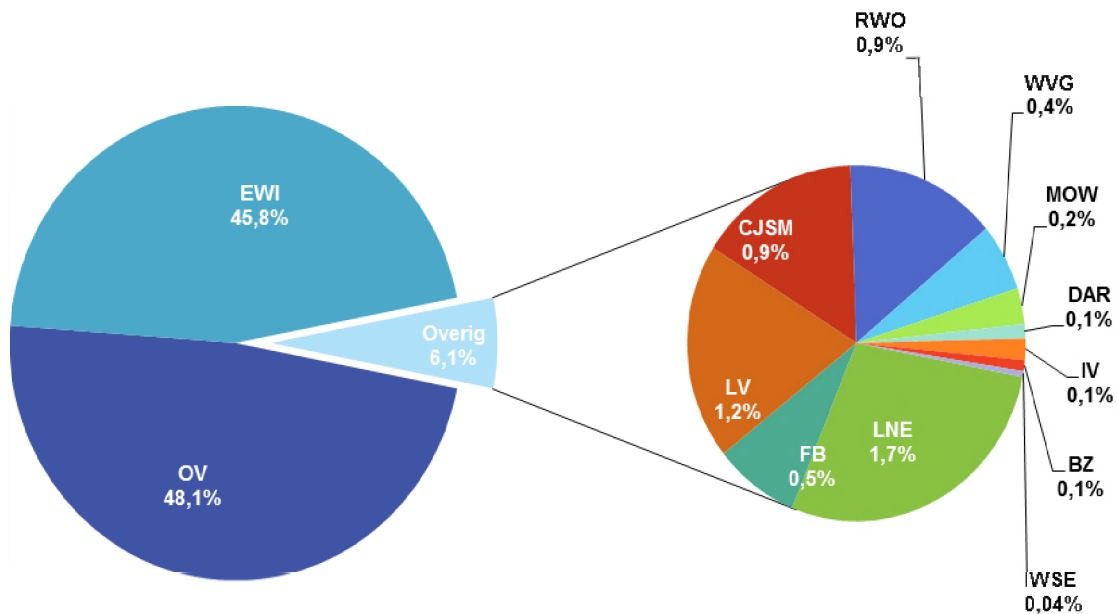
Figuren 2.9 en 2.10 tonen de procentuele verhoudingen van de middelen voor respectievelijk het wetenschaps- en innovatiebeleid en voor onderzoek en ontwikkeling tussen de verschillende beleidsdomeinen.

Zoals blijkt uit figuur 2.9 beschikt het beleidsdomein OV over het grootste volume aan kredieten voor het wetenschapsbeleid. De beleidsdomeinen OV en EWI zijn samen goed voor bijna 94% van het totaal budget voor wetenschap en innovatie.

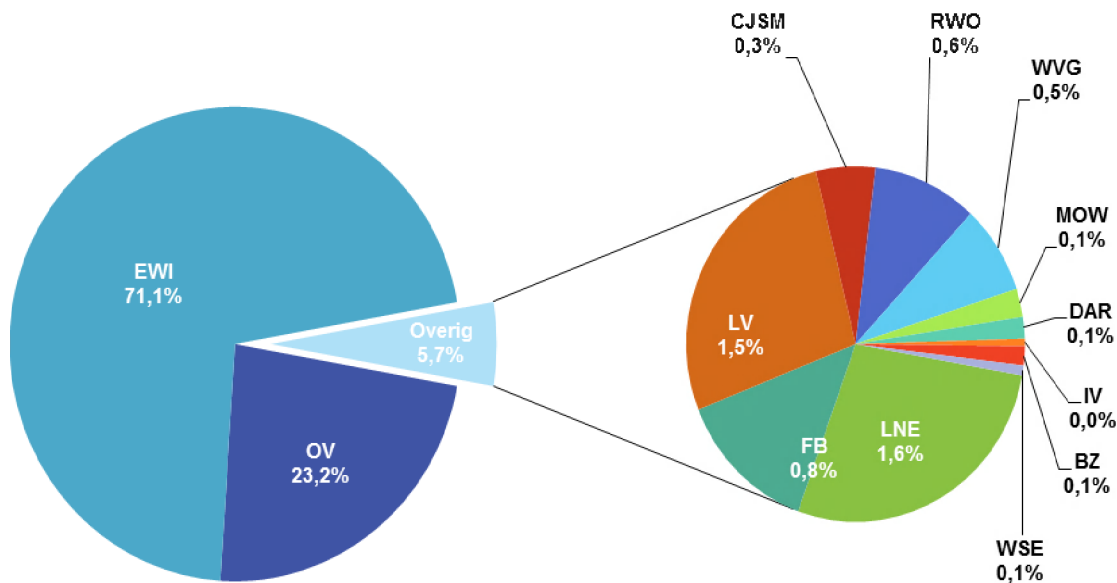
Het wetenschapsbudget uit OV is voor een groot deel samengesteld uit de werkingsuitkeringen aan de universiteiten. Deze worden beschouwd als 25% O&O en 75% O&V. Het wetenschapsbudget uit EWI bevat daarentegen kredieten die vooral als O&O worden beschouwd en een minderheid die als W&T worden beschouwd. Hierdoor is EWI het beleidsdomein met het grootste O&O-budget (zie figuur 2.10).

Tabel 2.10 geeft per beleidsdomein het totale budget, opgesplitst in de drie wetenschappelijke activiteiten (definities zie vooraan deel 2): onderzoek en ontwikkeling (O&O), onderwijs en vorming (O&V) en wetenschappelijke en technologische dienstverlening (W&T). Onderstaande verdeling volgt strikt de indeling van de uitgavenbegroting.

Figuur 2.9. Verdeling van de middelen in 2014 voor het wetenschaps- en innovatiebeleid over de beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid

Figuur 2.10. Verdeling van de middelen in 2014 voor O&O over de beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid

DAR	Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid	CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en Media
BZ	Bestuurszaken	WSE	Werk en Sociale Economie
FB	Financiën en Begroting	LV	Landbouw en Visserij
IV	Internationaal Vlaanderen	LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie	MOW	Mobiliteit en Openbare Werken
OV	Onderwijs en Vorming	RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin		

Tabel 2.10. Verdeling Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid (HBPWB) 2014, initieel, over de beleidsdomeinen, gerangschikt volgens afnemend krediet voor het wetenschapsbeleid (miljoen euro)

2014i	O&O	O&V	W&T	Totaal WB
OV	314,239	730,450	2,573	1.047,261
EWI	963,270	0,000	32,996	996,266
LNE	21,280	0,650	15,530	37,460
LV	20,935	0,000	5,170	26,105
CJSM	4,335	1,400	14,841	20,576
ROW	7,717	0,000	11,572	19,289
FB	10,355	0,509	0,000	10,864
WVG	6,192	0,077	1,878	8,147
MOW	1,980	0,000	2,350	4,330
IV	0,524	0,000	2,050	2,574
DAR	1,521	0,000	0,239	1,760
BZ	1,325	0,000	0,000	1,325
WSE	0,702	0,000	0,000	0,702
TOTAAL	1.354,376	733,086	89,199	2.176,659

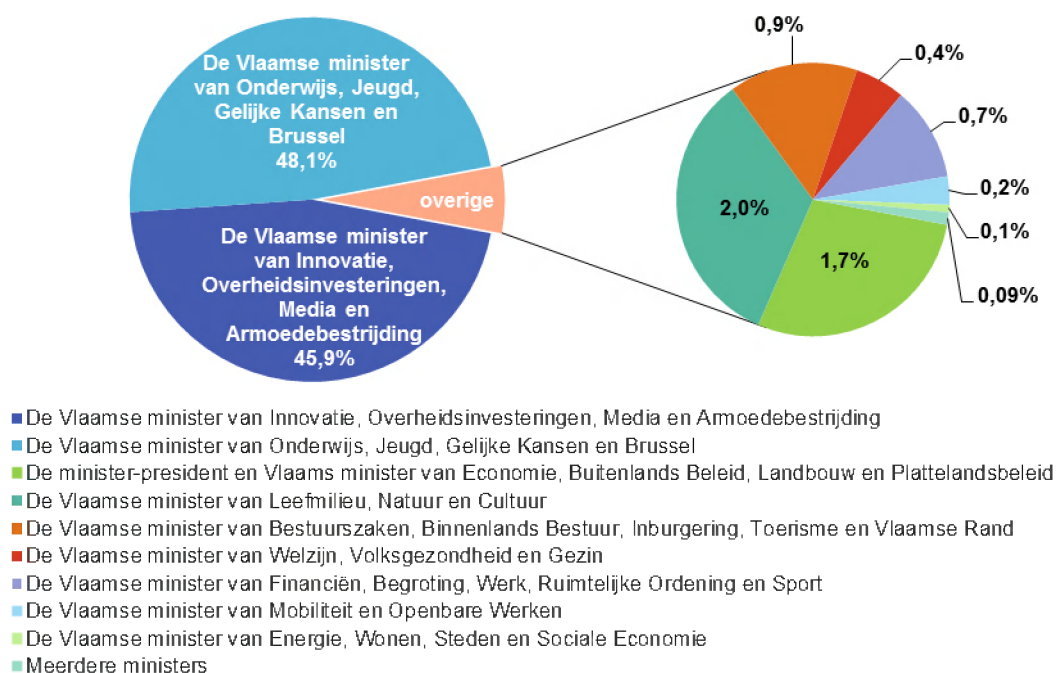
2.3.3. Volgens bevoegde minister

De Vlaamse Regering telt negen ministers die bevoegd zijn voor de beleidsvelden uit de dertien beleidsdomeinen die door de BBB-hervorming (Beter Bestuurlijk Beleid) van de Vlaamse overheid werden uitgetekend. Enkel voor twee ministers geldt een één-op-één relatie tussen bevoegdheid en beleidsdomein: de minister voor Welzijn, Volksgezondheid en Gezin (beleidsdomein WVG) en de minister voor Mobiliteit en Openbare Werken (beleidsdomein MOW). Alle negen ministers van de Vlaamse Regering hebben in de uitgavenbegroting middelen voor wetenschap en innovatie ingeschreven in de beleidsvelden waarvoor ze bevoegd zijn. Hetzelfde geldt voor de middelen specifiek voor onderzoek en ontwikkeling.

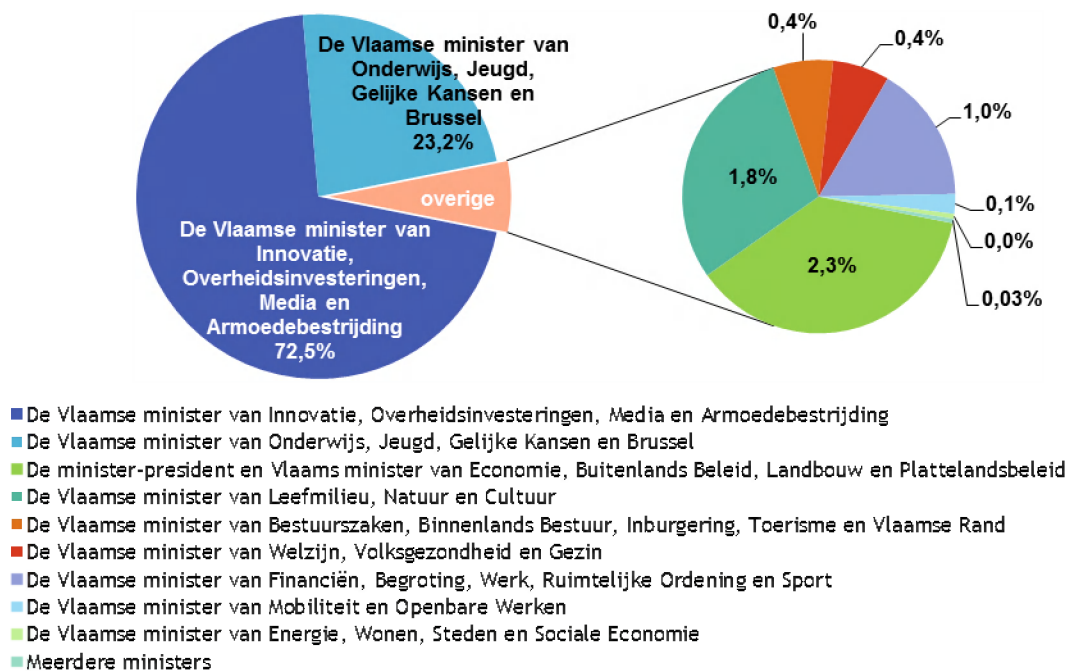
De verdeling, zoals weergegeven in de figuren 2.11 en 2.12, is opgemaakt op basis van de code 'ordonnancerend minister' bij de betreffende basisallocaties in de begrotingstabel.

Net zoals bij de verdeling over de beleidsdomeinen (zie 2.3.2), is ook hier het verschil in aandeel tussen de minister bevoegd voor innovatie en de minister voor onderwijs in beide figuren uit te leggen door het feit dat de werkingsuitkeringen aan de universiteiten samengesteld zijn uit 25% O&O en 75% O&V. De minister van innovatie is bevoegd voor 72,5% van de O&O-middelen en de minister van onderwijs 23,3%. De overige 4,2% valt onder de bevoegdheid van de andere zeven ministers van de Vlaamse Regering.

Figuur 2.11. Verdeling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid 2014 volgens de ministeriële bevoegdheden

Figuur 2.12. Verdeling van de middelen voor O&O 2014 volgens de ministeriële bevoegdheden

2.3.4. Volgens NABS-classificatie

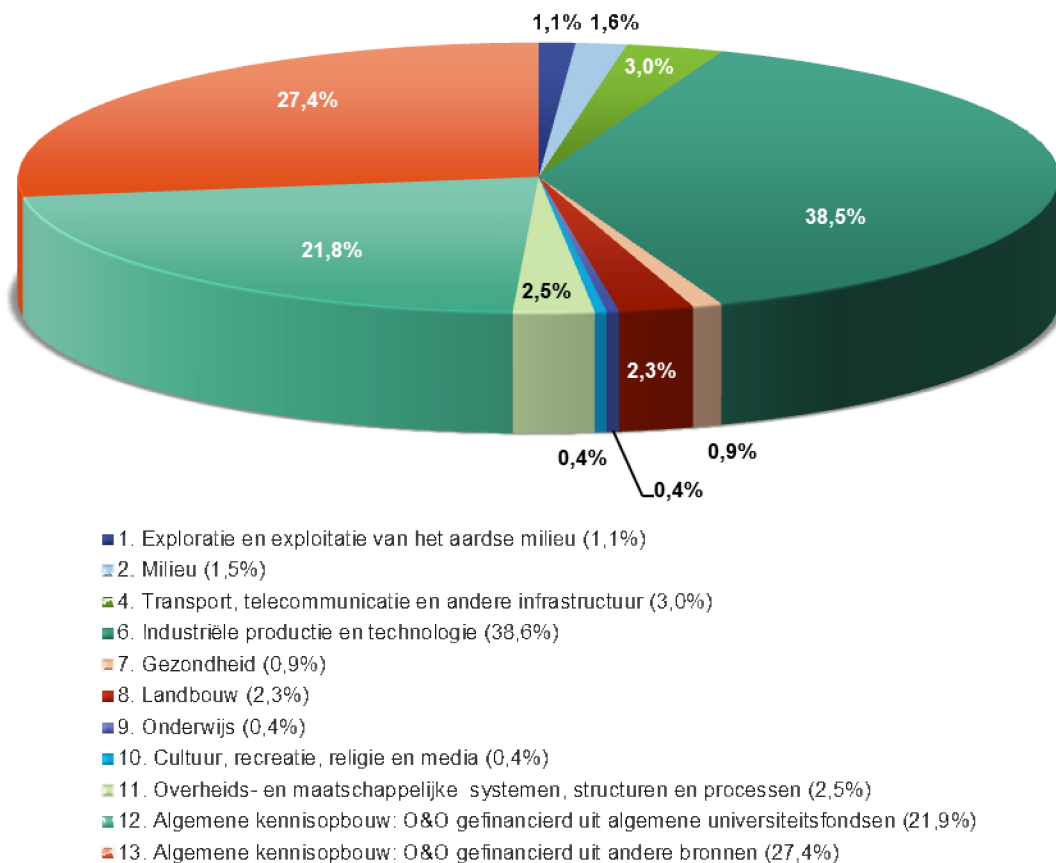
Figuur 2.13 verdeelt het ganse O&O-budget bij begrotingsopmaak 2014 volgens NABS-classificatie. NABS staat voor nomenclatuur voor de analyse en vergelijking van wetenschapsbegrotingen en –programma’s en is een EU-classificatiesysteem dat de overheidskredieten voor O&O onderverdeelt naar sociaaleconomische doelstellingen. Deze indeling van de O&O-kredieten biedt als belangrijk voordeel dat het internationale vergelijking mogelijk maakt - zie verder in hoofdstuk 3.1.

De NABS-indeling toegepast op de Vlaamse O&O-overheidskredieten houdt echter ook een belangrijke beperking in. Met de globale subsidies of dotaties voor de strategische onderzoekscentra, wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en Vlaamse openbare instellingen verricht men in vele gevallen onderzoek dat thuis hoort in meerdere NABS-domeinen (bv. milieu, energie, industriële productie en technologie, ...). Omdat deze opsplitsing niet steeds eenduidig vast te stellen is, wordt aan één kredietlijn ook één NABS-code toegekend. Het ontbreken van middelen voor energieonderzoek (NABS 5) betekent met andere woorden niet dat er door de Vlaamse overheid geen onderzoek in dat domein wordt gefinancierd.

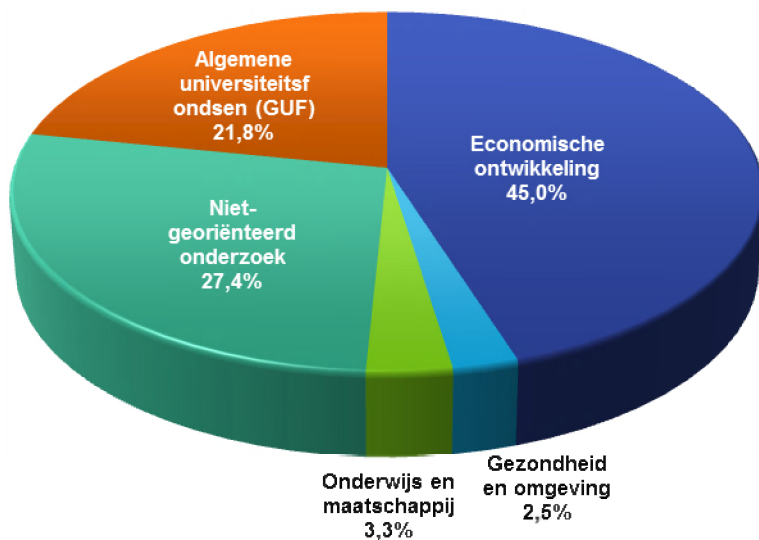
De NABS-klassen kunnen geaggregeerd worden in grotere indelingen: economische ontwikkeling, gezondheid en omgeving (sociale structuren, bescherming van het milieu en exploitatie en exploitatie van het aardse milieu), onderwijs en maatschappij, ruimtevaartprogramma’s, niet-georiënteerd onderzoek en algemene universiteitsfondsen. Figuur 2.14 laat de verdeling van het O&O-budget 2014 over deze klassen zien.

Ten opzichte van het totale O&O-budget, nemen de kredieten voor het relatieve aandeel van het onderzoek gefinancierd uit algemene universiteitsfondsen (GUF) toe: vorig jaar vertegenwoordigde dit type onderzoek 19,5%, in 2014 21,8%. Het relatief aandeel O&O budget besteed aan niet georiënteerd onderzoek nam ook lichtjes toe van 27,2% in 2013 tot 27,4% in 2014. Ook het O&O budget besteed aan economische ontwikkeling nam toe van 44,4% in 2013 naar 45,0% in 2014. In deel 3 worden deze Vlaamse cijfers internationaal vergeleken.

Figuur 2.13. Verdeling O&O-budget 2014 volgens NABS-classificatie

Figuur 2.14. Verdeling O&O-budget 2014 volgens geaggregeerde NABS-classes

2.3.5. Gericht versus niet-gericht onderzoek

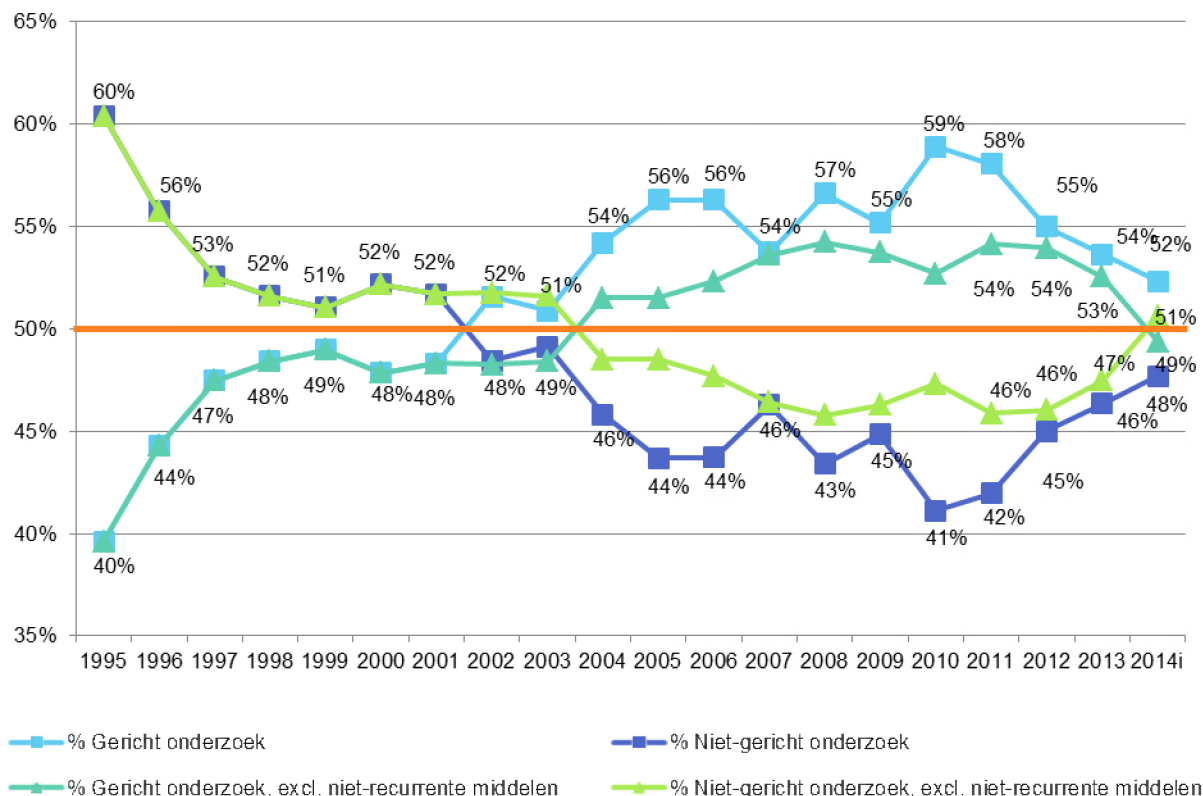
In 2014 is er bij begrotingsopmaak een budget voor wetenschappelijk onderzoek van 1,354 miljard euro voorzien, hiervan is 645,709 miljoen voor het niet-gericht onderzoek en 708,666 miljoen voor het gericht onderzoek, m.a.w. een verhouding gericht ten opzichte van niet-gericht van 52/48.

Het budget voor het niet-gericht onderzoek is samengesteld uit de middelen voor FWO, BOF, 50% van de middelen voor (middel)zware onderzoek infrastructuur (Hercules), 25% van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten en hogescholen en van de aanvullende werkingsmiddelen, het O&O-aandeel van de andere toelagen aan de universiteiten en ten slotte de middelen voor internationale wetenschappelijke samenwerking. Het gericht onderzoek omvat de middelen onder beheer van IWT (uitgezonderd de werkingsmiddelen), de subsidies aan de strategische onderzoekscentra IMEC, VITO, VIB, IBBT, de SOC maakindustrie, 50% van de Herculesmiddelen en andere middelen uit het gericht industrieel onderzoek, subsidie aan bv. ITG en andere gelijkgestelde instellingen, de subsidies aan de wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's, het O&O-aandeel van de horizontale initiatieven in de verschillende beleidsdomeinen, de subsidie aan de steunpunten voor beleidsrelevant onderzoek en ook allerhande uitgaven i.v.m. het globale wetenschapsbeleid.

Figuur 2.15 toont de evolutie van deze verhouding vanaf 1995. In 1995 was de verhouding niet-gericht/gericht 60/40. Vanaf 2002 is het aandeel gericht onderzoek groter dan het aandeel niet-gericht en is sindsdien blijven stijgen tot 59% in 2010 door de extra middelen voor Vinnof, TINA-Fonds, Zaaikapitaalfonds Flanders' Care en de eenmalige middelen vanuit FFEU, samen goed voor 160 miljoen euro. Sinds 2011 zijn de niet-recurrente middelen afgenomen waardoor ook het aandeel gericht onderzoek opnieuw lichtjes afneemt. In 2014 is het aandeel niet-gericht onderzoek net als vorig jaar toegenomen. Dit is grotendeels te verklaren door de grote toename van de werkingskredieten voor universiteiten. Vanuit het beleidsdomein onderwijs en vorming wordt ruim 54 miljoen euro bijkomend geïnvesteerd in onderzoek en ontwikkeling (voor meer details zie p 38: 2.1.2. 'Eigenlijk wetenschapsbeleid' OV). Deze middelen worden beschouwd als investeringen in niet-gericht onderzoek.

Beschouwt men enkel de recurrente middelen voor O&O (aangeduid met driehoekjes in de grafiek), dan zijn de verschillen tussen beide types onderzoek minder groot. Opmerkelijk, in 2014 ligt het aandeel niet-gericht onderzoek (51%) voor het eerst sinds 2003 hoger dan het aandeel gericht onderzoek (49%).

Figuur 2.15. Evolutie aandeel gericht versus niet-gericht onderzoek 1995-2014

2.3.6. Volgens initiatiefnemer

De voorgaande benaderingen om de O&O-overheidskredieten te categoriseren als gericht of niet-gericht onderzoek (zie ook vorige sectie) gaat voorbij aan bepaalde essentiële verschillen in de totstandkoming van het onderzoek dat gefinancierd wordt met deze middelen. Een alternatieve invalshoek is gericht op de initiatiefnemer en focust bovendien op onderzoek met een relevantie voor het industrieel weefsel in Vlaanderen.

In deze benadering worden de middelen gecategoriseerd als volgt:

- Middelen die ingezet worden op initiatief van kennisinstellingen – aanbod gedreven onderzoek (A);
- Middelen die ingezet worden op initiatief van (individuele) bedrijven – vraag gedreven onderzoek (V);
- Middelen die gemengd ingezet worden, d.w.z. met zowel een vraag- als aanbod gedreven karakter – hybride kanalen (H).

Een aantal initiatieven worden buiten beschouwing gelaten en opgenomen in een vierde categorie, niet van toepassing. Het O&O gedeelte van de middelen voor werkingsuitkeringen aan de universiteiten. Ook middelen voor diverse coördinatie-opdrachten (bv. werking IWT, werking VIN, Flanders DC, ondersteuning SERV, ...) worden niet in rekening gebracht. Bovendien is de analyse beperkt tot bestedingen die een impact hebben op het industrieel weefsel. De middelen die ingezet worden op initiatief van kennisinstellingen in de Sociale en Humane Wetenschappen worden dus buiten beschouwing gelaten omdat deze industrieel minder directe impact hebben.

Tabel 2.11 geeft een overzicht van de opdeling van de beschouwde overheidskredieten voor O&O in de vier verschillende categorieën.

De evolutie van 2004 tot 2014 van de verdeling volgens deze categorisatie wordt weergegeven in tabel 2.12 en figuur 2.16. Het is meteen duidelijk dat de middelen voor de hybride kanalen het grootste aandeel uitmaken. Bovendien valt op dat de middelen op initiatief van kennisinstellingen gestaag toenemen. Sinds 2004 zijn de middelen op initiatief van kennisinstellingen toegenomen met 94%, die op initiatief van bedrijven met 40% en van hybridekanalen met 61%. Bij begrotingsopmaak 2014 is er een opvallende toename van de categorie 'niet van toepassing', deze is te verklaren door de stijging van de middelen vanuit OV (zie ook 2.1.2)

Figuur 2.17 toont een overzicht van het relatieve aandeel van de verschillende categorieën ten opzichte van het totale O&O-budget. Het aandeel in het totale O&O budget voor initiatieven van kennisinstellingen is toegenomen van 17,7% in 2004 tot 20,7% in 2014. Het aandeel van de initiatieven door bedrijven blijft min of meer constant door de tijd, van 37,8% in 2004 naar 37,6% in 2014. Het aandeel van initiatieven van hybride kanalen is licht afgenomen van 30,5% in 2004 naar 29,8% in 2014.

Tabel 2.11. Categorisatie van de Vlaamse O&O-overheidskredieten naar initiatiefnemer

Kennisinstellingen (A)	Hybride kanalen (H)	Bedrijven (V)	Niet van toepassing
<ul style="list-style-type: none"> • 71% FWO-middelen⁽¹⁾ • 71% BOF-middelen⁽²⁾ • 50% Hercules • IWT – Toegepast biomedisch onderzoek • NERF • Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek 	<ul style="list-style-type: none"> • IWT – initiatief Vlaamse Regering⁽³⁾ • IWT – innovatieve mediaprojecten • IWT – Strategisch basisonderzoek • IWT – Specialisatiebeurzen en Baekeland-programma • IWT – competentiepolen⁽³⁾ • IWT – Landbouwonderzoek • IWT – Tetra-fonds • SOC's⁽³⁾ • Industrieel Onderzoeksfonds • 50% Hercules • Vlaamse excellentiepolen • Onderzoek staalindustrie • EFRO - Hermes 	<ul style="list-style-type: none"> • IWT – initiatief bedrijven en innovatieve samenwerkingsverbanden • Deelnemingen in de spin-offs van de SOC's en associaties • Aandeel innovatie van Hermesfonds • Participaties O&O via PMV • PMV – Vinnof • Participaties in PMV – Zaaikapitaalfonds Vlaanderen Medisch Centrum • Participaties in het kader van innovatie: PMV – TINA-fonds 	<ul style="list-style-type: none"> • IWT – Vlaams Innovatie Netwerk • IWT – Vlaamse deelname aan de Europese programma's • IWT – Werking • Interfacediensten • Stichting Innovatie & Arbeid • Flanders DC • FFEU • O&O-aandeel van de middelen uit de categorieën 4, 5 en 6 in de verdeling in de zes grote categorieën

(1) Opsplitsing van FWO-middelen naar wetenschapsgebieden:
 - Domein Wetenschap & Technologie: 28%
 - Domein Medisch: 29%
 - Domein Biologisch: 14%

Deze percentages zijn gebaseerd op een bestedingsanalyse van de FWO-middelen voor de periode 2005-2011. De overige FWO-middelen (Cultuurwetenschappen, Gedrags- en maatschappijwetenschappen, Interdisciplinair) worden buiten beschouwing gelaten. Voor deze analyse wordt elk jaar hetzelfde percentage gehanteerd. In een meer diepgaande analyse kan dit zeker nog verder verfijnd worden.

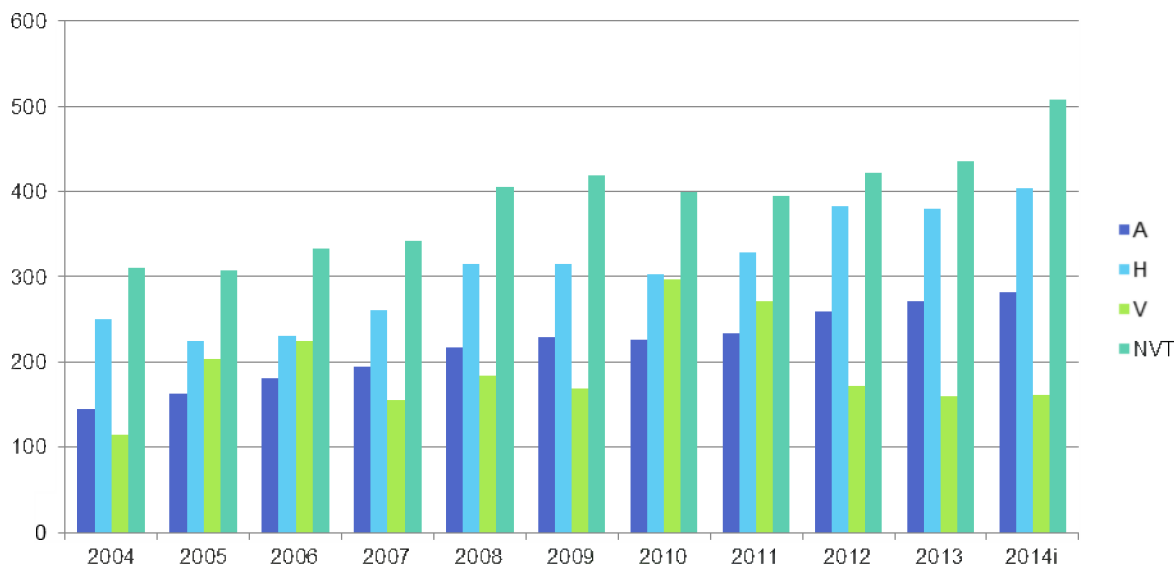
(2) Voor de BOF-middelen wordt hetzelfde percentage gehanteerd als voor de FWO-middelen. Uit de recentste jaarverslagen van de verschillende universiteiten blijkt immers dat, voor zover beschikbaar, ongeveer 30% (over de Vlaamse universiteiten heen) wordt ingezet voor Sociale en Humane Wetenschappen, de overige middelen worden toegewezen aan Biomedisch, Wetenschap en Technologie. Voor deze analyse wordt, net zoals voor de FWO-middelen, elk jaar hetzelfde percentage gehanteerd.

(3) Om pragmatische redenen worden deze middelen als hybride gecategoriseerd. Voor een meer gedetailleerde analyse is een verdere uitsplitsing over de verschillende categorieën noodzakelijk.

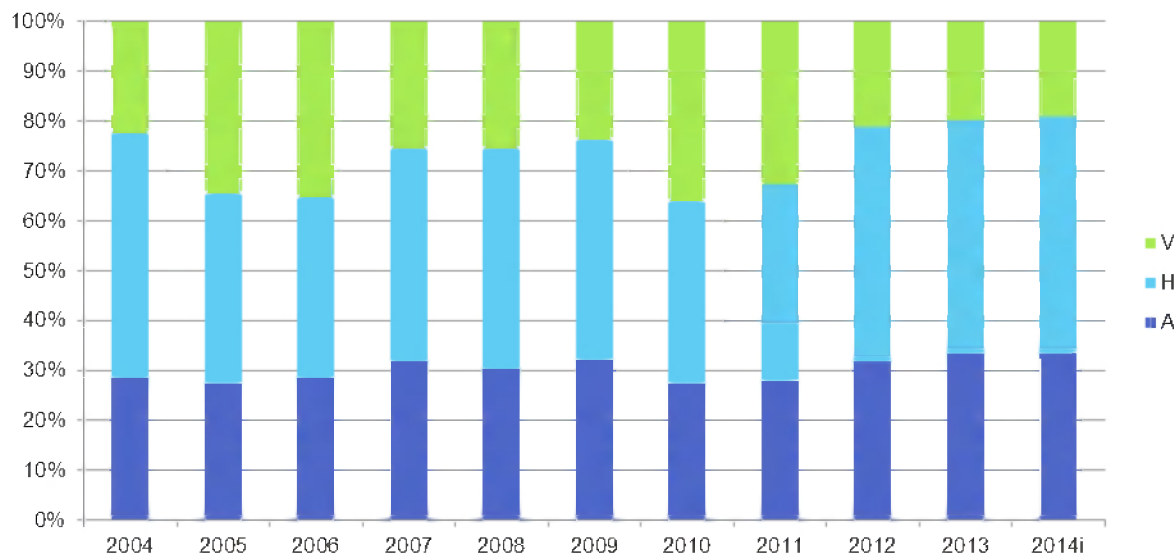
Tabel 2.12. Evolutie van de Vlaamse O&O-overheidskredieten volgens de categorisatie naar initiatiefnemer (miljoen euro)

	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014i
A	145,17	162,79	180,7	194,68	216,93	228,52	225,85	233,06	259,58	271,48	281,28
H	250,17	224,43	229,93	260,71	315,51	314,83	302,91	328,4	382,32	379,69	403,25
V	114,85	203,21	224,27	155,77	183,33	168,25	296,42	271,42	172,39	160,46	161,23
NVT	310,48	308,21	333,05	341,52	405,65	418,47	398,83	394,78	421,71	435,39	508,62
Totaal O&O	820,67	898,64	967,95	952,67	1121,43	1130,07	1224,02	1227,66	1236,01	1.247,02	1.354,38

Figuur 2.16. Evolutie van de Vlaamse O&O-overheidskredieten volgens de categorisatie naar initiatiefnemer (miljoen euro)

Figuur 2.17. Evolutie van relatief aandeel van de verschillende categorieën ten opzichte van het totale O&O-budget

2.3.7. Volgens de zes grote indelingen

Tabel 2.13 toont de verdeling van het totale budget van het HBPWB over zes grote categorieën in de periode 1994-2014. Het is een opsplitsing naar de aard van het wetenschappelijk onderzoek (O&O) en van de andere wetenschappelijke activiteiten (O&V en W&T).

Figuur 2.18 toont op basis van de initiële kredieten 2014 de verdeling van het ganse overheidsbudget voor het wetenschapsbeleid (HBPWB) over de zes categorieën. De middelen voor de werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen vormen het grootste aandeel, in 2014 goed voor 47% van het totale wetenschapsbudget, een iets groter aandeel ten opzichte van de definitieve begroting 2013 (43,8%).

Het aandeel van het niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Herculesstichting (50%) is in 2014 vergelijkbaar met 2013 (definitieve kredieten): 16,2% tegenover 17,1% in 2013.

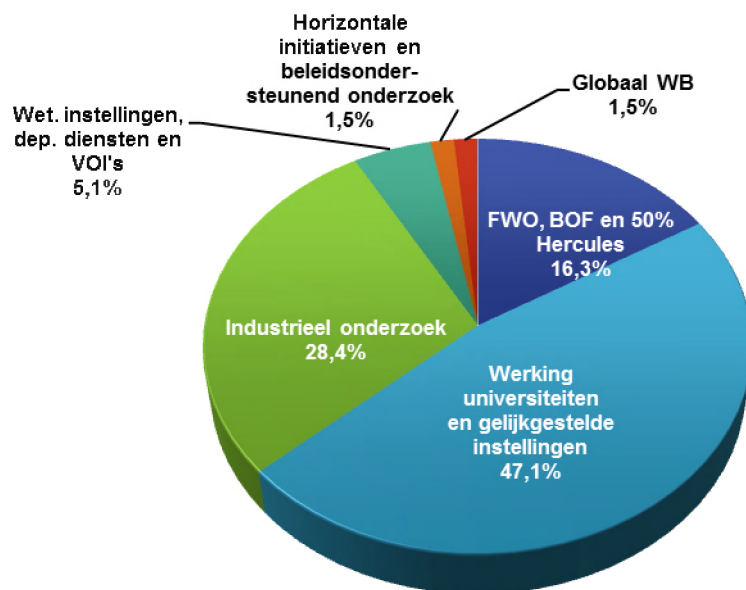
De middelen voor het industrieel onderzoek vormen het tweede grootste aandeel, in 2014 goed voor 28,4% van het totale wetenschapsbudget. Dit betekent een lichte daling in vergelijking met het aandeel van 30,6% in 2013 (definitieve kredieten).

Hieronder worden de zes grote indelingen van het Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid 2014 in meer detail besproken.

Tabel 2.13. Verdeling van het totale budget van het HBPWB (miljoen euro)

Jaar	Niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%)	Werking universiteit en gelijkgestelde instellingen	Industrieel onderzoek	Wet. instellingen, diep. Diensten en VOI's	Horizontale initiatieven - beleidsondersteunend onderzoek	Globaal wetenschapsbeleid	Totaal
1994	73,887	547,837	141,343	19,246	27,092	11,140	820,545
1995	78,551	544,767	132,552	19,217	25,419	7,350	807,855
1996	94,994	551,373	158,485	40,183	28,333	17,921	891,288
1997	112,179	547,649	191,189	39,890	29,850	22,099	942,855
1998	125,258	553,162	220,048	40,380	41,704	32,704	1.013,256
1999	139,936	584,855	235,237	45,813	39,338	61,800	1.106,979
2000	156,420	600,460	231,685	54,372	43,771	40,348	1.127,056
2001	164,279	612,778	243,410	52,917	68,867	23,417	1.165,667
2002	172,699	641,860	311,011	48,983	67,338	26,911	1.268,801
2003	177,768	664,778	347,891	71,795	50,500	22,465	1.335,196
2004	200,235	676,164	396,659	65,300	31,201	23,314	1.392,873
2005	213,090	694,729	453,760	69,029	33,857	24,365	1.488,829
2006	234,783	718,485	487,204	72,741	36,434	26,325	1.575,972
2007	253,336	716,167	450,310	74,491	37,070	29,982	1.561,357
2008	280,518	770,610	572,556	86,489	41,774	30,040	1.781,988
2009	296,844	778,974	555,443	80,175	34,212	31,276	1.776,925
2010	293,032	780,153	654,703	79,992	32,528	29,760	1.870,168
2011	301,672	795,865	637,379	82,017	32,347	31,379	1.880,659
2012	333,962	827,669	595,105	96,854	35,634	36,617	1.925,840
2013	333,231	852,787	594,398	97,827	31,251	36,068	1.945,562
2014i	354,119	1.026,211	618,984	110,516	33,114	33,716	2.176,659

Figuur 2.18. Verdeling van de middelen voor het wetenschaps- en innovatiebeleid (HBPWB) 2014

1. Niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%)

Tabel 2.14 somt de middelen op voor het niet-gericht, grensverleggend onderzoek die verdeeld worden via FWO, BOF en Hercules (50%).

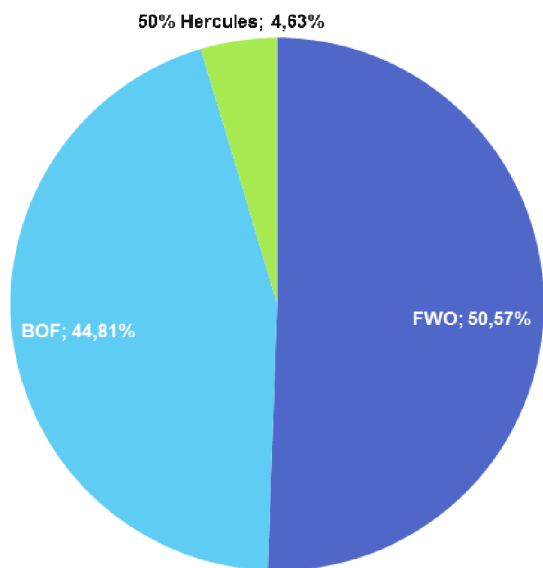
Het Bijzonder Onderzoeksfonds (BOF) en het Fonds Wetenschappelijk Onderzoek (FWO) zijn de twee financieringskanalen voor het niet-gericht kennis verruimend onderzoek aan de Vlaamse universiteiten: terwijl FWO de budgetten toekent op basis van wetenschappelijke interuniversitaire competitie, is dit bij BOF op basis van een intra-universitaire competitie. FWO is het financieringskanaal voor het stimuleren en ondersteunen van het grensverleggend fundamenteel wetenschappelijk onderzoek op initiatief van de onderzoeker (bottom-up) in alle wetenschapsgebieden aan de Vlaamse universiteiten. De BOF-middelen worden tussen de universiteiten verdeeld op basis van een verdeelsleutel waarin onder meer prestatiegerichte parameters zijn opgenomen: de BOF-sleutel. FWO en BOF werken complementair en versterken elkaar.

De Hercules-middelen, voor de financiering van middelzware en zware infrastructuur, worden voor 50% bij het niet-gericht onderzoek gerekend, terwijl de andere helft bij het gericht industrieel onderzoek ondergebracht wordt. Bij begrotingsopmaak 2014 werden deze middelen verhoogd met 10 miljoen (waarvan 5 miljoen voor niet-gericht onderzoek) uit het competitiviteitspact.

Tabel 2.14. Niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%) (miljoen euro)2014

FWO	179,068
Basissubsidie	148,228
Nationale Loterij	11,463
Odysseus-programma	13,307
Internationale onderzoeksfaciliteiten	2,35
Internationale wetenschappelijke samenwerking	3,72
BOF	158,666
Basissubsidie	121,457
Methusalem-programma	20,332
Tenure Trackstelsel	9,337
Bijkomende ZAP-mandaten	7,54
Hercules (50% - inclusief competitiviteitspact)	16,385
TOTAAL	354,119

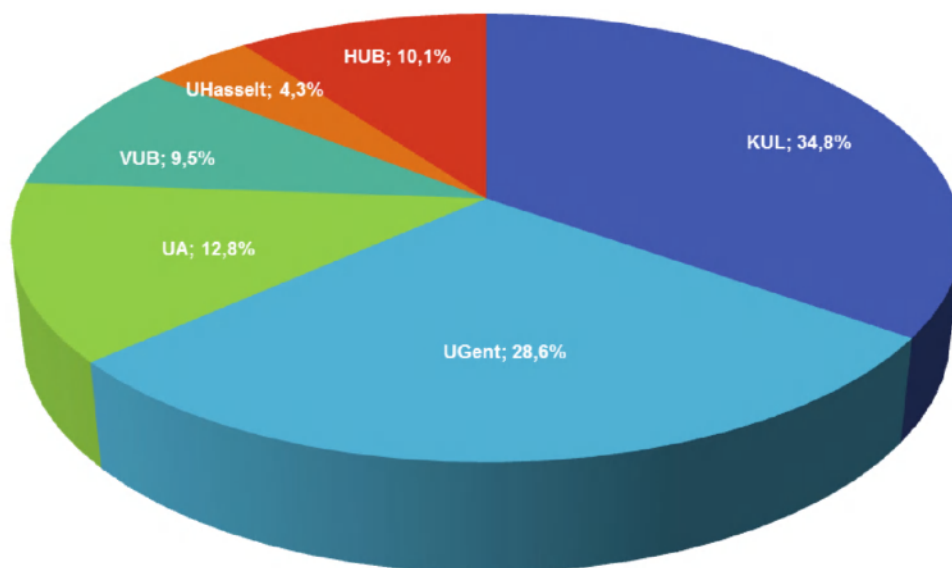
Figuur 2.19. Verdeling van het niet-gericht onderzoek via FWO, BOF en Hercules (50%) 2014

2. Werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen

Van het totaal aan kredieten voor wetenschapsbeleid nemen de toelagen voor de universiteiten een belangrijk deel voor hun rekening (zie figuur 2.20 en tabel 2.15). De initiële kredieten in 2014 bedragen 845,104 miljoen euro. Van dit bedrag is 75% bestemd voor onderwijs en vorming (O&V) en 25% voor onderzoek en ontwikkeling (O&O). Vergeleken met de definitieve kredieten in 2013 betekent dat een verhoging met bijna 135 miljoen euro. Deze stijging is te wijten aan het klik financieringsmechanisme, het groeipad voor de integratie van het hoger onderwijs en de integratie van het hoger onderwijs (zie ook 2.1.2).

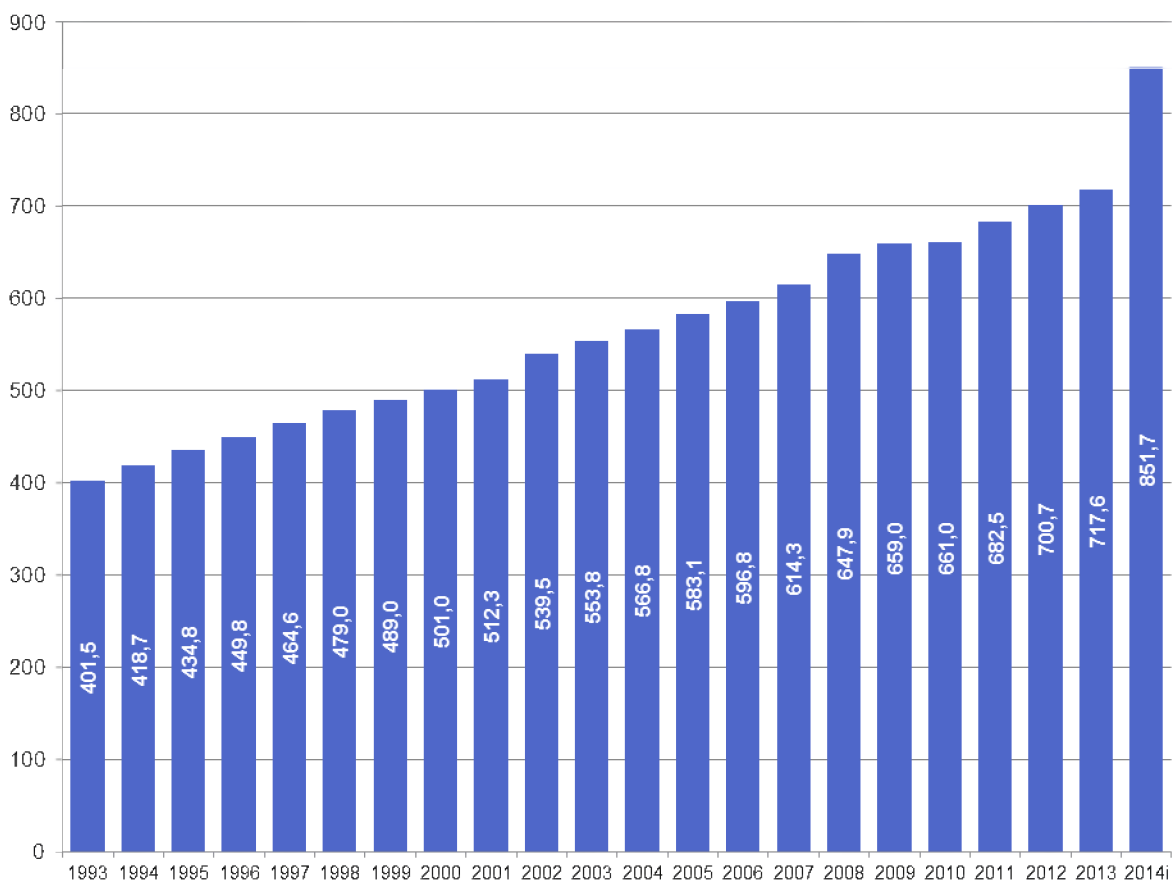
Figuur 2.20. Verdeling van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten in 2014

Tabel 2.15. Werking universiteiten en gelijkgestelde instellingen (miljoen euro) 2014

Werking universiteiten	901,690
Werkingsuitkeringen universiteiten	845,104
HU Brussel	94,857
KU Leuven	327,087
UHasselt	39,985
UGent	268,832
UA	119,908
VUB	89,194
Versterking onderzoek betrokkenheid academische opleidingen aan de hogescholen	46,951
Aanvullende werkingsmiddelen: aanmoedigingsfonds voor beleidsspeerpunten	6,626
Aanvullende werkingsmiddelen hoger onderwijs in Brussel	2,455
Toelage associaties	0,554
Andere toelagen aan de universiteiten	102,127
Onroerende investeringen universiteiten	29,317
Toelage sociale voorzieningen studenten	46,968
Werkgeversbijdragen vrije universiteiten	25,842
Andere gelijkgestelde instellingen	22,392
Prins Leopold Instituut voor Tropische Geneeskunde (ITG)	11,501
Postinitieel onderwijs	3,096
Instituut voor Ontwikkelingsbeleid (IOB)	2,214
Vlerick Leuven Gent Management School (VSM)	1,985
Instituut voor Europese Studiën (IES)	1,982
Antwerp Management School (AMS)	0,545
Evangelische Theologische Faculteit en faculteit protestantse godsgeleerdheid	0,891
Instituut voor Joodse Studies (IJS)	0,178
TOTAAL	1.026,211

Figuur 2.21. Evolutie van de werkingsuitkeringen aan de universiteiten en aanvullende werkingsmiddelen (miljoen euro) 2014

3. Financiering van onderzoek en ontwikkeling van nieuwe technologieën ten behoeve van het bedrijfsleven

Tabel 2.16 geeft een overzicht van de kredieten voor het gericht industrieel onderzoek. Op basis van de initiële kredieten in 2014 is er 616,457 miljoen euro beschikbaar, waarvan meer dan de helft beheerd wordt door IWT, het Agentschap voor Innovatie door Wetenschap en Technologie, namelijk 343,499 miljoen euro, inclusief werkingskosten.

Daarnaast is een groot aandeel van deze middelen bestemd voor onderzoek uitgevoerd door de strategische onderzoekscentra (SOC's) IMEC, VITO, VIB, iMinds en de SOC Maakindustrie, samen goed voor 187,806 miljoen euro. Voor NERF (Neuro-Electronic Research Flanders) is er 1,780 miljoen euro beschikbaar.

Het geraamd aandeel voor innovatie van het Hermesfonds is in 2014 slechts 8,8 miljoen euro, dit is drastisch lager dan in 2013. Deze raming is echter een onderschatting. Er wordt vanuit gegaan dat 20% van het budget voor de ecologiepremie besteed wordt aan O&O. Er zullen in 2014 nog andere O&O-projecten gefinancierd worden vanuit het Hermesfonds maar het is onmogelijk om hiervan een inschatting te maken.

De dotaties aan de Herculesstichting 2014 voor de financiering van (middel)zware en bijzondere infrastructuur en de beheersvergoeding (inclusief de bijkomende financiering vanuit het competitiviteitspact) staan hier voor 50% bij het industrieel onderzoek gerekend, terwijl de andere helft bij het niet-gericht onderzoek (zie tabel 2.11) ondergebracht wordt.

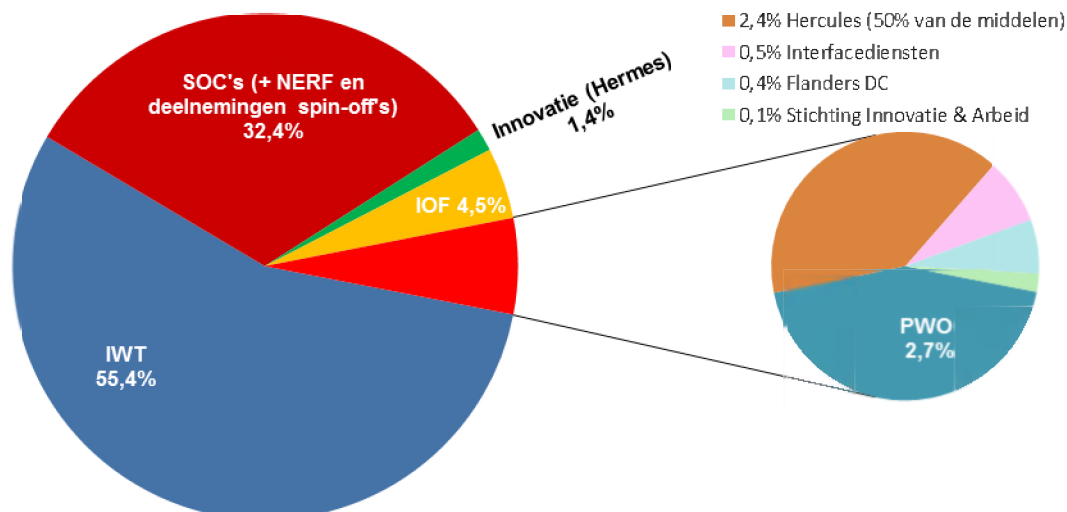
De niet-recurrente middelen voor deelnemingen in de spin-offs van de strategische onderzoekscentra (SOFI) worden hier ook ondergebracht.

Tabel 2.16. Kredieten voor het gericht industrieel onderzoek (miljoen euro)2014

	2014i
IWT	343,499
Initiatief bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden	152,430
Competentiepolen	34,400
Strategisch basisonderzoek (SBO)	40,259
Specialisatiebeurzen en Baekeland-programma	40,086
Initiatief Vlaamse Regering	28,101
Landbouwonderzoek	10,400
TETRA-Fonds	9,686
E-mediaprojecten	8,255
Vlaams Innovatie Netwerk (VIN)	0,606
Vlaamse deelname aan de Europese programma's (VCP-werking)	0,416
Toegepast biomedisch onderzoek	6,884
Werking	11,976
Strategische Onderzoekscentra	187,806
IMEC	49,177
VITO	50,508
VIB	44,656
iMinds	35,065
Maakindustrie	8,400
NERF	1,780
SOFI	10,000
Innovatie (Hermesfonds)	8,800
Industrieel Onderzoeksfonds (IOF)	27,868
Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO)	16,443
Hercules (50%)	16,385
Interfacediensten	2,964
Stichting Innovatie & Arbeid	0,989
Flanders DC	2,450
TOTAAL	618,984

Figuur 2.22. Verdeling van de middelen voor het gericht industrieel onderzoek 2014, initieel

4. Wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's

De vierde categorie bevat de kredieten verdeeld over de Vlaamse wetenschappelijke instellingen, bepaalde departementale diensten of Vlaamse Openbare Instellingen (VOI's) die ook onderzoek en wetenschappelijke dienstverlening in hun opdracht voeren. In 2014 staan hier initiële kredieten vermeld voor een totaal bedrag van 110,516 miljoen euro. Tabel 2.17 geeft een opsomming van deze wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en VOI's en het overeenkomstige budget.

Voor de vier Vlaamse wetenschappelijke instellingen ILVO (Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek), INBO (Instituut voor Natuur- en bosonderzoek), het agentschap Onroerend Erfgoed, en KMSKA (Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen) zijn er in 2014 voor een totaal van 60,014 miljoen euro aan middelen voor wetenschapsbeleid voorzien. De financiering gebeurt vanuit de betrokken beleidsdomeinen: ILVO vanuit LV, INBO vanuit LNE, Onroerend Erfgoed vanuit RWO, en KMSKA vanuit CJSM. Voor VLIZ (Vlaams Instituut voor de Zee) is er in 2014 een totaal budget van 4,263 miljoen euro voorzien. Dit is zowel voor de werking (3,163 miljoen) als voor de investeringsuitgaven (1,100 miljoen euro). Voor andere instellingen zoals Kind & Gezin, VRT of VAPH is er slechts een beperkt gedeelte van de globale dotatie voor de financiering van wetenschapsbeleid voorzien. Vanaf 2014 behoort het Agentschap Plantentuin Meise tot deze categorie. Het ontvangt 11,139 miljoen euro van het beleidsdomein EWI.

Tabel 2.17. Wetenschappelijke instellingen, departementale diensten en Vlaamse Openbare Instellingen (miljoen euro)

	2014i
Vlaamse wetenschappelijke instellingen	60,014
Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek (ILVO)	22,941
Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO)	14,749
Agentschap Onroerend Erfgoed	16,491
Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen (KMSKA)	5,833
Vlaamse Milieumaatschappij (VMM)	8,872
VRT	11,563
AQUAFIN	5,347
Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)	4,263
Waterbouwkundig Laboratorium	2,900
Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde (KMDA)	0,918
Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM)	0,930
Vlaamse Landmaatschappij (VLM)	1,580
Kind & Gezin	0,456
Vlaams Commissariaat voor Toerisme	2,412
Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH)	0,122
Agentschap Plantentuin Meise	11,139
TOTAAL	110,516

5. Horizontale initiatieven en beleidsondersteunend onderzoek en studies

In 2014 is er bij begrotingsopmaak voor de horizontale initiatieven en voor het beleidsondersteunend onderzoek 33,114 miljoen euro voorzien (zie tabel 2.18). De cofinanciering vanuit de beleidsdomeinen voor de steunpunten voor het beleidsrelevant onderzoek zijn hier in rekening gebracht. De initiatieven staan ingedeeld volgens de beleidsdomeinen van de Vlaamse overheid.

Voor EWI werd hier de cofinanciering van het Steunpunt Ondernemen en Regionale Economie opgenomen. Voor LNE werd ook het programma Toegepast Wetenschappelijk Onderzoek Leefmilieu, kortweg TWOL, opgenomen. Het TWOL-programma is een indicatief programma dat alle geplande onderzoeksprojecten voor het desbetreffende jaar bevat die werden onderschreven door de Vlaamse minister van Leefmilieu. (zie ook hoofdstuk 2.2, beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie).

Tabel 2.18. Horizontale initiatieven en beleidsondersteunend onderzoek en studies 2014 (miljoen euro)

	2014i
DAR	0,771
BZ	1,325
FB	0,185
IV	0,162
EWI	0,25
OV	8,383
WVG	7,564
CJSM	3,031
WSE	0,702
LV	3,164
LNE	3,349
MOW	1,43
RWO	2,798
TOTAAL	33,114

6. Allerhande uitgaven in verband met het globale wetenschapsbeleid

In de zesde categorie kaderen de initiatieven ter ondersteuning van het wetenschapsbeleid. Bij begrotingsopmaak 2014 is een bedrag van 36,716 miljoen euro vastgelegd. Hierin zijn de adviesorganen opgenomen, aangezien zij het globale beleid op het gebied van wetenschap en technologie ondersteunen. De grootste kredietlijn van tabel 2.19 financiert de subsidies aan de steunpunten beleidsrelevant onderzoek: 9,085 miljoen euro.

Tabel 2.19. Allerhande uitgaven in verband met het globale wetenschapsbeleid (miljoen euro)

	2014i
Subsidie aan steunpunten beleidsrelevant onderzoek	9,085
Actieplan "Menselijk kapitaal voor Wetenschap, Technologie en Innovatie"	4,000
Stichting Flanders Technology International	4,184
Internationale wetenschappelijke samenwerking	3,701
Conceptie, voorbereiding en uitvoering van wetenschappelijke acties	0,955
Bekendmaking wetenschapsbeleid	2,811
Vlaams elektronisch netwerk - Lissabon-strategie	2,026
Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECCOM)	2,240
Expertiscellen	1,737
Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie (VRWI)	1,324
Koninklijke Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten	1,201
Inventarisatie en valorisatie wetenschappelijk en technologisch onderzoek	0,180
Koninklijke Academie voor Nederlandse Taal- en Letterkunde - Gent	0,149
Koninklijke Academie voor Geneeskunde	0,005
Allerhande communicatie-initiatieven m.b.t. wetenschap, technologie en innovatie	0,118
TOTAAL	33,716

O&O-overheidsuitgaven van Vlaanderen in de internationale context

Deel 3

Inleiding

Op de Europese Top in Barcelona (maart 2002) werd het streefdoel gesteld om tegen 2010 de O&O-uitgaven (GERD) in de EU te verhogen tot 3% van het BBP (bruto binnenlands product), waarbij een derde van de O&O-bestedingen gefinancierd moet worden door de overheid en de andere twee derden door de industrie. Vlaanderen sloot in 2003 het Innovatiepact af waarin alle betrokken actoren in het Vlaamse innovatielandschap het engagement aangaan om door gezamenlijke en complementaire inspanningen deze 3%-norm te realiseren. In 2009 namen de Vlaamse Regering en de Vlaamse sociale partners het initiatief om in het kader van 'Vlaanderen in Actie' een nieuw toekomstpact voor Vlaanderen af te sluiten met doelstellingen en acties voor de toekomst: het Pact 2020. Dit pact weerspiegelt de gezamenlijke langetermijnvisie, -strategie en -acties van de Vlaamse Regering en de sociale partners. Voornoemde 3%-doelstelling wordt hierin hernomen. De deadline zal, conform de EU 2020-strategie, de nieuwe langetermijnstrategie van de Europese Unie en de opvolger van de Lissabonstrategie, op 2020 gelegd worden.

In dit deel worden de Vlaamse O&O-inspanningen nader bekeken en vergeleken met die van andere landen. Tot slot wordt ingegaan op de evolutie van de O&O-intensiteit in Vlaanderen en vooropgestelde minimale groeipad.

Hoofdstuk 3.1

Internationale vergelijking van de overheidsinspanningen voor O&O (GBAORD)

Het overheidsbudget voor onderzoek en ontwikkeling wordt internationaal GBAORD (Government Budget Appropriations or Outlays for R&D) genoemd. Deze indicator, gehanteerd door OESO en EUROSTAT, geeft een idee van de input die de overheid geeft voor O&O. Tabel 3.1 toont een internationale vergelijking van de GBAORD als % BBP(R). De berekeningswijze van het Vlaamse cijfer wordt in hoofdstuk 3.2 toegelicht.

Een internationale vergelijking (voor Vlaanderen en alle vergeleken landen: 2012) toont dat Vlaanderen op het vlak van O&O-overheidskredieten gemiddeld scoort. In 2012 ligt het Vlaamse cijfer (0,70%) boven het EU28-cijfer (0,67%). Finland is wereldwijd koploper, gevolgd door Portugal en Denemarken en Duitsland. Sommige landen voorzien een substantieel deel van hun O&O-uitgaven voor defensie. Op dat vlak is de VS de absolute koploper, die meer dan de helft van hun O&O-budget voorzien voor defensieonderzoek. De Vlaamse overheid financiert helemaal geen onderzoek in de sector defensie. Maar ook zonder rekening te houden met de O&O-budgetten voor defensie behoort Vlaanderen niet tot de koplopers.

Tabel 3.1. Internationale vergelijking van de O&O-overheidskredieten (GBAORD), uitgedrukt in % BBP(R)

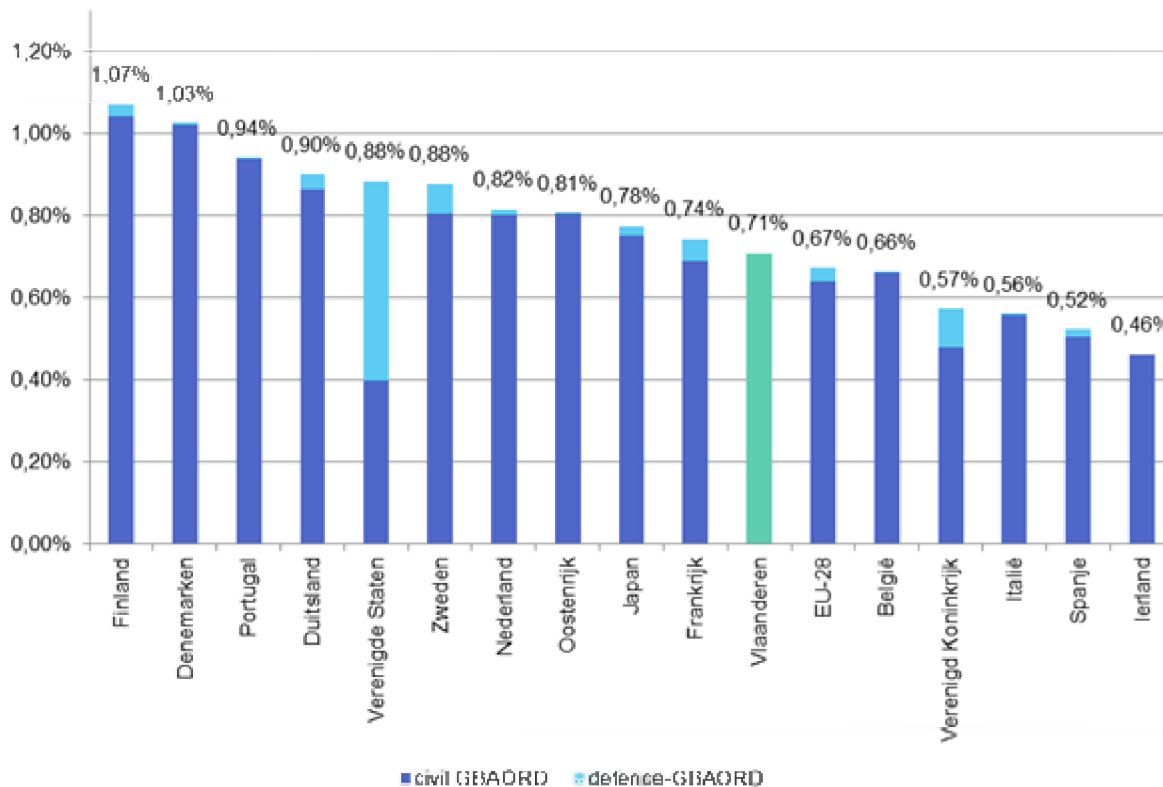
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014i
Vlaanderen	0,64%	0,66%	0,62%	0,70%	0,71%	0,74%	0,72%	0,71%	0,70%	0,73%
Oostenrijk	0,66%	0,66%	0,65%	0,70%	0,78%	0,80%	0,81%	0,81%	0,81%	
België	0,59%	0,61%	0,60%	0,68%	0,67%	0,67%	0,65%	0,66%	geen data	
Denemarken	0,71%	0,72%	0,79%	0,85%	0,98%	0,97%	1,02%	1,03%	1,02%	
Finland	1,03%	1,02%	0,97%	0,98%	1,12%	1,16%	1,10%	1,07%	1,03%	
Frankrijk	0,97%	0,81%	0,75%	0,88%	0,93%	0,84%	0,84%	0,74%	0,73%	
Duitsland	0,77%	0,76%	0,77%	0,80%	0,91%	0,92%	0,91%	0,90%	0,92%	
Ierland	0,45%	0,43%	0,48%	0,52%	0,55%	0,53%	0,49%	0,46%	geen data	
Italië	0,67%	0,61%	0,64%	0,63%	0,64%	0,62%	0,56%	0,56%	geen data	
Japan	0,71%	0,71%	0,68%	0,71%	0,76%	0,74%	0,78%	0,78%	0,75%	
Nederland	0,79%	0,80%	0,78%	0,77%	0,85%	0,83%	0,83%	0,82%	0,79%	
Portugal	0,70%	0,69%	0,75%	0,91%	1,04%	1,02%	1,02%	0,94%	0,96%	
Spanje	0,55%	0,68%	0,76%	0,77%	0,83%	0,79%	0,69%	0,52%	geen data	
Zweden	0,86%	0,84%	0,79%	0,80%	0,91%	0,88%	0,83%	0,88%	geen data	
Verenigd Koninkrijk	0,66%	0,65%	0,64%	0,62%	0,66%	0,62%	0,59%	0,57%	geen data	
USA	1,00%	0,98%	0,98%	0,98%	1,14%	1,00%	0,93%	0,88%	0,80%	
EU-28	0,68%	0,66%	0,66%	0,70%	0,75%	0,73%	0,70%	0,67%	geen data	

Bron: Main Science and Technology Indicators, OESO, Volume 2013/2

Cijfer 2012 voor België: Commissie Federale Samenwerking, overleggroep CFS/STAT (definitieve kredieten voor Vlaamse overheid; initiële voor andere overheden)

Vlaanderen: Vlaamse overheidskredieten + Vlaams aandeel van de federale kredieten (35,5% ESA en de rest aan 56%)

Figuur 3.1. Internationale vergelijking van de O&O-overheidskredieten (GBAORD) 2012, uitgedrukt in % BBP(R)

Bron: Main Science and Technology Indicators, OESO, Volume 2013/2

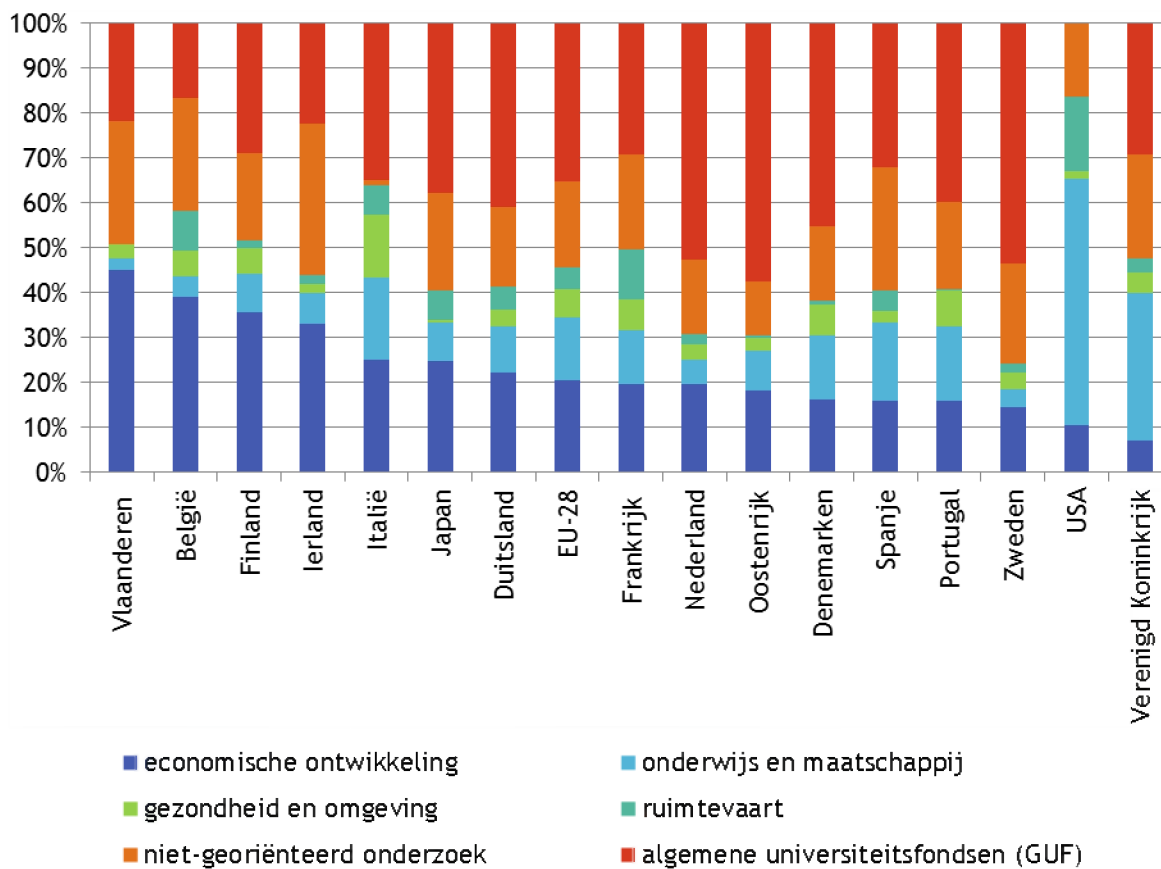
Vlaanderen: Vlaamse overheidskredieten + Vlaams aandeel van de federale kredieten (35,5% ESA en de rest aan 56%)

Volgens de sociaaleconomische doelstellingen kunnen we de civiele O&O-kredieten (dit is de GBAORD zonder defensie-O&O) ingedeeld worden in volgende geaggregeerde NABS-klassen:

- economische ontwikkeling
- gezondheid en omgeving - de term 'omgeving' dient ruim geïnterpreteerd te worden: bescherming van het milieu, exploratie en exploitatie van het aardse milieu, zowel als maatschappelijke en sociale structuren
- onderwijs en maatschappij
- ruimtevaartprogramma's
- niet-georiënteerd onderzoek, zonder algemene universiteitsfondsen
- algemene universiteitsfondsen (GUF).

Wat in deel 2 als 'niet-gericht onderzoek' werd beschouwd, is de som van de twee voormelde categorieën 'niet-georiënteerd onderzoek' en 'algemene universiteitsfondsen'. Figuur 3.2 vergelijkt Vlaanderen internationaal, met per land de verhoudingen van voormelde indelingen ten opzichte van de totale civiele GBAORD. De landen staan gerangschikt volgens afnemend aandeel in de economische ontwikkeling. Opmerkelijk is dat de Vlaamse overheid, vergeleken met de vermelde andere landen relatief het grootste deel van de onderzoek financiering richt op economische ontwikkeling: bijna de helft. De Vlaamse overheid financiert geen onderzoek dat rechtstreeks gerelateerd is aan ruimtevaartprogramma's. Dankzij middelen uit de federale begroting wetenschapsbeleid, scoort België hier wel relatief hoog: 8,7%.

Figuur 3.2. Internationale vergelijking van de civiele GBAORD (excl. defensieonderzoek): verhoudingen economische ontwikkeling, gezondheid en omgeving, onderwijs en maatschappij, ruimtevaartprogramma's, niet-georiënteerd onderzoek en algemene universiteitsfondsen (GUF)

Bron: Main Science and Technology Indicators, OESO, Volume 2013/2
 Vlaanderen: enkel Vlaamse overheidskredieten, 2014i
 Jaar: 2012

Hoofdstuk 3.2

De O&O-intensiteit in Vlaanderen

3.2.1. Globale O&O-intensiteit (3%-norm)

De O&O-intensiteit, het percentage van het bruto binnenlands product (BBP) dat besteed wordt aan O&O door alle onderzoeksactoren samen, voor 2012 wordt berekend op basis van de resultaten van de O&O-enquête 2013 (zie 3%-nota licht ECOOM maart 2014). In 2012 werd die opnieuw uitgevoerd bij de Vlaamse bedrijven (BERD) enerzijds door ECOOM, en bij de publieke onderzoeksactoren (HERD, PNP en GOVERD) door EWI. Er zijn voor 2012 zowel totale O&O-uitgaven naar uitvoeringssector (BERD vs. non-BERD) beschikbaar, maar niet naar financieringssector (publieke vs. private uitgaven).

Tabel 3.2 laat de evolutie zien van:

- de globale Vlaamse O&O-intensiteit (GERD),
- de opsplitsing van GERD in private en publieke financiering (de 2%- en de 1%-norm)
- de opsplitsing van GERD in BERD (O&O-uitgaven in de private sector) en non-BERD (O&O-uitgaven in de publieke sector).

De opsplitsing van de O&O-intensiteit volgens financieringssector (gefinancierd door de private of publieke sector) is niet te verwarren met die volgens uitvoeringssector (besteed binnen de private of publieke sector). De eerste heeft betrekking op de oorsprong van de middelen (privaat of publiek), los van de sector waar het onderzoek wordt uitgevoerd. Men spreekt in dit geval van respectievelijk de 2%- en de 1%-norm. De laatste heeft betrekking op de sector waarbinnen het onderzoek wordt uitgevoerd, los van de oorsprong van de middelen, zijnde de bedrijven (BERD), het hoger onderwijs (HERD), de publieke onderzoekscentra (GOVERD) en non-profit organisaties (PNP). De laatste drie worden samen ook de non-BERD (publieke sector) genoemd.

Tabel 3.2 toont de evolutie na retroactieve herberekening op basis van de meest recente BBPR-cijfers (HERMREG – Studiedienst Vlaamse Regering juni 2013). Voor 2011 verhoogden vooral de bedrijven hun O&O-inspanningen en bleef de inspanning van de publieke sector stabiel. In 2012 daarentegen daalden de inspanningen van de bedrijven lichtjes en namen de inspanningen van de publieke sector toe. In 2011 nam de financiering toe van zowel de publieke als de private sector. In 2012 kan geen onderscheid gemaakt worden naar financieringssector. Globaal namen de O&O middelen toe naar 2,42% waarmee Vlaanderen sterk boven het EU28-gemiddelde (1,97%) scoort.

Tabel 3.2. Evolutie O&O-intensiteit Vlaanderen

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012
GERDgew/BBPR	2,37	2,16	2,07	2,00	2,05	1,96	1,98	2,06	2,12	2,28	2,41	2,42
Private financiering / BBPR			1,55		1,50		1,47	1,50	1,51	1,59	1,71	
Publieke financiering / BBPR			0,52		0,55		0,51	0,56	0,61	0,69	0,70	
BERD / BBPR	1,83	1,60	1,50	1,40	1,43	1,35	1,36	1,40	1,39	1,52	1,64	1,62
Non-BERD/BBPR	0,54	0,56	0,57	0,60	0,62	0,60	0,62	0,66	0,73	0,76	0,76	0,80

3.2.2. Benaderende berekeningswijze voor publiek-gefinancierde O&O-intensiteit (1%-norm)

Na 2011 zijn nog geen enquêtegegevens naar financieringssector beschikbaar. Daarom wordt een voorlopige raming gemaakt van de resultaten van de publiek-gefinancierde O&O-inspanningen in Vlaanderen op basis van de GBAORD-gegevens. Hierbij wordt benadrukt dat het om een ruwe benaderingsmethode gaat waarbij men zich baseert op een aantal veronderstellingen.

Tabel 3.3. Evolutie O&O-inspanningen en O&O-inspanningen als % BBP-Vlaanderen

O&O-kredieten (miljoen euro)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014i
Vlaamse overheid (1)	952,67	1.121,43	1.130,07	1.224,02	1.227,58	1.236,01	1.247,02	1.354,38
Vlaams + Vlaams aandeel federale overheid (2)	1.215,64	1.403,28	1.390,35	1.506,84	1.511,54	1.533,79	1.545,71	1.653,07
Vlaams + federaal + EU-KP (3)	1.303,71	1.579,28	1.566,35	1.682,84	1.687,54	1.689,35	1.724,83	1.829,07
BBPR (miljoen euro) (4)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vlaams + federaal + EU-KP (3)	194.941,90	200.081,90	195.673,00	203.687,20	211.396,00	215.395,50	219.747,10	225.822,10
O&O-kredieten als % BBPR (1%-norm)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Vlaamse overheid (1)	0,49	0,56	0,58	0,60	0,58	0,57	0,57	0,60
Vlaams + Vlaams aandeel federale overheid (2)	0,62	0,70	0,71	0,74	0,72	0,71	0,70	0,73
Vlaams + federaal + EU-KP (3)	0,67	0,79	0,80	0,83	0,80	0,78	0,78	0,81
Publieke O&O-uitgaven als % BBPR (1%-norm)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Publieke financiering (gerapporteerde uitgaven) O&O enquête	0,51	0,56	0,61	0,69	0,70			
Geschatte publieke financiering op basis van kredieten						0,65	0,65	0,67

(1) O&O-kredieten Vlaamse overheid stricto sensu
(2) Vlaamse overheid zoals vastgelegd in het HBPWB; definitieve kredieten 2004-2013; 2014: initiële kredieten

- Vlaams aandeel in de federale O&O-kredieten: verdeelsleutel ESA aan 35,5% Vlaams (Bron: VRWI) en rest federale kredieten aan 56% Vlaams.
- Bron federale O&O-kredieten: Overleggroep CFS/STAT, bewerkingen Federaal Wetenschapsbeleid. Voor 2012 en 2013: initiële kredieten 2012

(3) Geraamd volgens berekende return voor het Vijfde Kaderprogramma voor Onderzoek voor 2002 en voor het Zesde Kaderprogramma voor de jaren 2003-2007. Voor 2008-2014i raming op basis van de tussentijdse resultaten voor het Zevende Kaderprogramma (tussentijdse status op oktober 2012). Bronnen: Vlaanderen in het Europese Vijfde Kaderprogramma voor Onderzoek, Vlaanderen in het Europese Zesde Kaderprogramma voor Onderzoek, De Vlaamse deelname aan de Europese programma's voor Onderzoek en Innovatie (2007-2013), EWI
(4) BBPR: Bruto Binnenlands Product Vlaanderen – bron: Hermreg – Studiedienst van de Vlaamse Regering – juni 2013

De benadering gebeurt volgens drie varianten:

1. De inspanningen van de Vlaamse overheid alléén

Dit is de Vlaamse GBAORD in strikte zin, uitsluitend gefinancierd door de Vlaamse overheid.

2. De inspanningen van de Vlaamse overheid + het Vlaamse aandeel in de federale overheidskredieten

In Vlaanderen worden ook O&O-activiteiten gefinancierd met federale O&O-overheidskredieten. Wanneer dit aandeel van de federale overheid bij de Vlaamse GBAORD in strikte zin (variant 1) wordt geteld, bekomt men een GBAORD voor Vlaanderen die wellicht dichter bij de realiteit ligt. Deze variant is bijgevolg het meest geschikt voor internationale vergelijking. Bij de berekening van het aandeel van Vlaanderen in de federale overheidskredieten wordt volgende verdeelsleutel gehanteerd: 35,5% Vlaams ESA (Bron: VRWI) en 56% Vlaams voor de rest van de federale O&O-overheidskredieten.

3. De inspanningen van de Vlaamse overheid + het Vlaamse aandeel in de federale overheidskredieten + het Vlaamse aandeel in de kredieten van de EU- onderzoeksprogramma's (Kaderprogramma's)

Bij deze derde variant rekt men bijkomend de Vlaamse return van de EU-onderzoeksprogramma's, aangezien het hier ook gaat om O&O-activiteiten uitgevoerd in Vlaanderen en gefinancierd met overheidskredieten. Dit resultaat kan, conform de internationale afspraken, niet als GBAORD worden beschouwd, maar is wel geschikt voor de benaderende berekening van het publiek-gefinancierde gedeelte van de O&O-intensiteit.

De resultaten van deze oefening staan in tabel 3.3. Op basis van de initiële begrotingscijfers van 2014 en ramingen voor wat betreft de federale en Europese bijdragen, worden de publieke inspanningen voor O&O in Vlaanderen (variant 3) geraamd op 0,81% van het BBPR. Bekijkt men de evolutie van de O&O-kredieten van de overheid als percentage van het BBPR gedurende de laatste 3 jaren waarin een groeipad werd gerealiseerd, dan blijkt dat de bijkomende middelen slechts volstonden om gelijke tred te houden met de stijging van het BBPR en niet tot een toename van de O&O-kredieten als % BBPR geleid hebben. Een vergelijking in een ruimer tijds kader (2007 – 2014i) toont een stijgende trend aan voor de publieke O&O-kredieten.

In het laatste onderdeel van tabel 3.3 worden de gemeten publiek gefinancierde O&O-intensiteit (onderdeel van de O&O-intensiteit, uit tabel 3.2) van voorbije jaren en geraamde O&O-intensiteit voor de meest recente jaren samengebracht. Tot 2011 zijn er metingen beschikbaar uit de O&O-enquête, vanaf 2012 is een benaderende berekeningswijze nodig. Hiervoor wordt het cijfer gebruikt uit scenario 3 en wordt vervolgens een correctie toegepast die gebaseerd is op de afwijking tussen de gemeten publieke O&O-intensiteit en variant 3 van GBAORD uit de vorige jaren. Voor 2014 worden de publieke O&O-inspanningen volgens die methode geschat op 0,67%. Het spreekt voor zich dat dit cijfer een louter indicatieve waarde heeft. Uit de

geobserveerde cijfers (tot 2011) blijkt dat de O&O-intensiteit toeneemt. De geschatte O&O-intensiteit geven een indicatie dat de publieke O&O-intensiteit stabiliseert in de laatste jaren. Het is wachten op metingen uit nieuwe O&O-enquêtes om deze trend te bevestigen.

3.2.3. Groeipad voor de publiek-gefinancierde O&O-intensiteit

In het Pact 2020, waarin de Vlaamse Regering en de sociale partners hun langetermijnvisie, -strategie en -acties weerspiegelen, is een van de innovatiedoelstellingen dat Vlaanderen 3% van zijn BBP aan O&O besteedt. Beschouwt men, naar analogie met het Innovatiepact, een verhouding 1/3 publiek- en 2/3 privaat-gefinancierd, dan kan men een groeipad uitzetten voor het behalen van die 1%.

De Vlaamse Regering bereikte op 2 mei 2011 een akkoord over een minimaal groeipad voor deze legislatuur. Concreet hield dit groeipad een verhoging in van het budget voor O&O in 2012 met 60 miljoen euro, voor 2013 een extra verhoging van 70 miljoen euro en voor 2014 was er de intentie om de O&O-kredieten opnieuw met minimaal 70 miljoen euro te verhogen. Er werd bij begrotingscontrole in 2011 beslist extra te investeren in wetenschap en innovatie met 65 miljoen euro. In de volgende jaren werd deze positieve trend bevestigd door bijkomend investeringen in wetenschap en innovatie met 60 miljoen in 2012, 62,5 miljoen in 2013. Bij begrotingsopmaak 2014 is er opnieuw een opstap voorzien van 73,9 miljoen euro voor onderzoek, wetenschap en innovatie (zie tabel 3.4). Van deze opstap wordt 67,250 miljoen euro besteed aan O&O. Tabel 3.5 toont deze opstap in meer detail. De opstap voor het HBPWB is in totaal 73,9 miljoen euro waarvan 43,9 miljoen euro recurrente middelen zijn. Hiervan wordt 67,25 miljoen euro besteed aan O&O waarvan 37,5 miljoen euro recurrent is.

Tabel 3.4 Opstap voor wetenschap en innovatie budget en O&O budget bij begrotingsopmaak 2014 (in miljoen euro).

	Eigenlijk WB	Eigenlijk O&O
SOFI 1	10,00	10,00
Integratie van het hoger onderwijs vanuit EWI	0,90	0,90
Competitiviteitspact	45,00	45,00
Integratie van het hoger onderwijs vanuit OV	18,00	11,35
TOTAAL	73,90	67,25

Tabel 3.5 Opstap voor wetenschap en innovatie budget en O&O budget bij begrotingsopmaak 2014 (in miljoen euro).

Kredietlijn	Opstap HBPWB	gedeelte recurrent HBPWB	Opstap O&O	gedeelte recurrent O&O
SOFI 1	10,00	0,00	10,00	0,00
Integratie van het hoger onderwijs vanuit EWI	0,90	0,90	0,90	0,90
BOF: aanstelling van bijkomende ZAP-mandaten	0,90	0,90	0,90	0,90
Competitiviteitspact	45,00	25,00	45,00	25,00
IOF - Industrieel Onderzoeksfonds Vlaanderen	7,00	7,00	7,00	7,00
Subsidie aan iMinds	7,25	1,75	7,25	1,75
Dotatie aan VITO	2,60	2,60	2,60	2,60
Subsidie aan de stichting Flanders Technology International (FTI)	0,40	0,40	0,00	0,00
IWT: competentiepolen	7,00	0,00	7,00	0,00
Herculesstichting: financiering van (middel)zware onderzoeksapparatuur	7,00	2,00	7,00	2,00
Herculesstichting: financiering van bijzondere onderzoeksapparatuur	3,00	3,00	3,00	3,00
IWT: Vastleggingsmachtiging voor projecten op initiatief van de bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden	4,00	4,00	4,00	4,00
IWT: Vastleggingsmachtiging ter ondersteuning van acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse Regering	6,75	4,25	6,75	4,25
Integratie van het hoger onderwijs vanuit OV	18,00	18,00	11,35	11,35
Werkingsuitkeringen hoger onderwijs	7,40	7,40	3,50	3,50
Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek	0,50	0,50	0,50	0,50
Versterking van de onderzoeksbetrokkenheid van de Academiserende opleidingen aan de hogescholen	6,60	6,60	6,60	6,60
Aanvullende werkingsmiddelen hoger onderwijs in Brussel	3,00	3,00	0,75	0,75
Versterken van de internationalisering van het Vlaams hoger onderwijs	0,50	0,50	0,00	0,00
TOTAAL	73,90	43,90	67,25	37,25

Bijlage: Overzicht kredietlijnen

Tabel bijlage: Kredietlijnen uit het eigenlijk wetenschapsbeleid (EWI) met oude en nieuwe programma-code

Kredietlijn 2014	Programma 2014	Programma 2013	Omschrijving
EE169	EE	EE	FWO: basissubsidie
EE167	EE	EE	FWO: Odysseus-programma
EE172	EE	EE	de netto opbrengst van de winst van de Nationale Loterij
EE170	EE	EE	FWO: projecten in het kader van internationale onderzoeksfaciliteiten
EE171	EE	EE	FWO: internationale wetenschappelijke samenwerking
EE129	EE	EE	BOF: aanstelling van bijkomende ZAP-mandaten
EE138	EE	EE	BOF: subsidie voor de universiteiten
EE128	EE	EE	BOF: Methusalem-programma
EE165	EE	EE	BOF: tenure track-stelsel aan de universiteiten
EE101	EE	EE	Actieplan "Menselijk kapitaal voor Wetenschap, Technologie en Innovatie"
EE153	EE	EE	IWT: Strategisch basisonderzoek
EE155	EE	EE	IWT: wetenschappelijk en technologisch onderzoek met landbouwkundig doel
EE151	EE	EE	IWT: bevordering van technologieoverdracht en onderzoek door instellingen van hoger onderwijs
EE149	EE	EE	IWT: steun aan toegepast biomedisch onderzoek met een primair maatschappelijke finaliteit
EE157	EE	EE	Herculesstichting: financiering van (middel)zware onderzoeksapparatuur
EE161	EE	EE	Herculesstichting: financiering van bijzondere onderzoeksapparatuur
EE116	EE	EE	Herculesstichting: beheersvergoeding
EE130	EE	EE	IOF - Industrieel Onderzoeksfonds Vlaanderen
EE126	EE	EE	Subsidie aan de universitaire interfacediensten
EE173	EE		Agentschap Plantentuin Meise *NIEUW*
EE148	EE	EE	Subsidie aan de Europacollege voor United Nations University (UNU) in het kader van het programma Regionale Integratiestudies
EE168	EE	EE	Subsidie aan de Koninklijke Vlaamse Academie van België voor Wetenschappen en Kunsten
EE107	EE	EE	Subsidie aan de Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde in Antwerpen (KMDA)
EE108	EE	EE	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee
EE139	EE	EE	Subsidie aan het Vlaams Instituut voor de Zee voor investeringsuitgaven
EE112	EE	EE	Subsidie aan UNESCO voor de ondersteuning van het Vlaams UNESCO-Trustfonds wetenschappen
EE145	EE	EE	Subsidies voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek door de instellingen van postinitieel onderwijs en hogere instituten van schone kunsten (ITG)
EE160	EE	EE	Subsidies voor het verrichten van wetenschappelijk onderzoek door de instellingen van postinitieel onderwijs en hogere instituten voor schone kunsten
EC118	EE	EC	Subsidie aan de steunpunten beleidsrelevant onderzoek
EC110	EE	EC	Subsidie aan het Expertisecentrum Onderzoek en Ontwikkelingsmonitoring (ECOOM)
EC111	EE	EC	Subsidies in het kader van internationale wetenschappelijke en innovatiesamenwerking
EC105	EE	EC	Uitgaven in het kader van internationale wetenschappelijke samenwerking
EC116	EE	EC	Uitgaven m.b.t. de conceptie, voorbereiding en uitvoering van acties met betrekking tot wetenschap en innovatie
EC122	EE	EC	Uitgaven m.b.t. de inventarisatie en valorisatie van het wetenschappelijk en technologisch onderzoek
EC102	EE	EC	Uitgaven ter bevordering van de Vlaamse Informatiemaatschappij in het kader van de Lissabon-strategie
EF100	EF	EF	Subsidie aan IMEC
EF102	EF	EF	Subsidie aan iMinds
EF123	EF	EF	Subsidie aan VIB
EF124	EF		Subsidie aan Maakindustrie *NIEUW*
EF110	EF	EF	Dotatie aan VITO
EF111	EF	EF	Dotatie aan VITO voor de financiering van de referentietaken
EF103	EF	EF	Subsidie aan IMEC en VIB in het kader van de NERF-activiteiten
EF107	EF	EF	IWT: Werking
EF100	EF	EF	IWT: Vastleggingsmachtiging ter ondersteuning van acties van technologische innovatie op initiatief van de Vlaamse Regering

Kredietlijn 2014	Programma 2014	Programma 2013	Omschrijving
EF101	EF	EF	IWT: Vastleggingsmachtiging voor projecten op initiatief van de bedrijven en innovatie samenwerkingsverbanden
EF102	EF	EF	IWT: e-mediaprojecten
EF117	EF	EF	IWT: toekennen van specialisatiebeurzen en doctoraatsbeurzen in het kader van het Baekeland-programma
EF121	EF	EF	IWT: competentiepolen
EC113	EF	EF	IWT: Ondersteuning van de Vlaamse deelname aan de Europese programma's (VCP-werking)
EF125	EF	EF	IWT: VIN
EG102	EG	EF	Subsidie aan de stichting Flanders Technology International (FTI)
EG103	EG	EG	Subsidie aan Flanders DC
EG106	EG	EG	Subsidies voor de expertisecellen voor de popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie in de schoot van de associaties
EG100	EG	EG	Popularisering van wetenschap, techniek en technologische innovatie
EG101	EG	EG	Subsidies allerhande met betrekking tot de bekendmaking van het wetenschapsbeleid en het wetenschappelijk onderzoek aan structurele partners
EG110	EG	EG	Subsidie aan Society Roger Van Overstraete
EA108	EA	EA	Strategische adviesraad
EA114	EA	EC	Communicatiebeleid
ED200	ED	ED	Hermesfonds

Gebruikte afkortingen

ABH	Agentschap voor Buitenlandse Handel	NACE	Statistische nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Unie
AMS	Antwerp Management School	NERF	Neuro-Electronic Research Flanders (centrum voor neuro-elektronisch onderzoek Vlaanderen)
AO	Agentschap Ondernemen	NIB	Nieuw Industrieel Beleid
ARKimedes	Activering Risicokapitaal	NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatie Organisatie
AWEX	Agence wallonne à l'Exportation et aus Investissements Etrangers	OBPWO	Onderwijskundig Beleids- en Praktijkgericht Wetenschappelijk Onderzoek
BA	Basisallocatie	OESO	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
BAN Vlaanderen	Business Angels Netwerk project	O&O	Onderzoek en ontwikkeling
BBB	Beter Bestuurlijk Beleid	O&V	Onderwijs en vorming (wetenschappelijke activiteit)
BBP	Bruto Binnenlands Product	OV	Onderwijs en Vorming (beleidsdomein)
BBPR	Bruto Binnenlands Product per Regio	OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
BEA	Budget voor Economisch Advies	PMV	Participatiemaatschappij Vlaanderen
BERD	Expenditure on R&D in the Business Enterprise Sector	PNP	Not for Profit Organisations Expenditures on R&D
BIE	Brussel Invest & Export	PROG	Begrotingsprogramma
BOF	Bijzonder Onderzoeksfonds	PWO	Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek
BZ	Bestuurszaken	RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed
CERN	European Organization for Nuclear Research	SAR	Strategische Adviesraad
CFS/STAT	Commissie Federale Samenwerking voor Statistiek	SBO	Strategisch Basisonderzoek
CJSM	Cultuur, Jeugd, Sport en Media	SERV	Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen
DAR	Diensten voor het Algemeen Regeringsbeleid	SIF	Sociaal Integratiefonds
ECOOM	Expertisecentrum O&O Monitoring	SIFO	Sociaal Investeringsfonds
EEN	Enterprise Europe Network	SIOS	Strategische Investerings- en Opleidingssteun
Efrem vzw	Organisatie voor hulpverlening aan zelfstandigen in moeilijkheden	SOC's	Strategische onderzoekscentra
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling	SOFI	Spin-Off Financieringsinstrument
EMBO	European Molecular Biology Organisation	TETRA-Fonds	Technologie TRAnsferfonds
ESA	European Space Agency (Europese ruimtevaartorganisatie)	TINA-Fonds	Transformatie en Innovatie Acceleratie Fonds
ESF	Europees Sociaal Fonds	UA	Universiteit Antwerpen
ESFRI	European Strategy Forum on Research Infrastructures	UGent	Universiteit Gent
ESO	European Organisation for Astronomical Research	UHasselt	Universiteit Hasselt
ESRF	European Synchrotron Radiation Facility	UNIZO	Unie van Zelfstandige Ondernemers
EU	Europese Unie	UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
EUROSTAT	Statistical Office of the European Union	VAF	Vlaams Audiovisueel Fonds
EVA	Extern Verzelfstandigd Agentschap	VAPH	Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap
EWI	Economie, Wetenschap en Innovatie	VCF	Vlaamse Cofinanciering
FB	Financiën en Begroting	VCK	Vlaams Centrum voor Kwaliteitszorg
FFEU	Fonds voor eenmalige investeringsuitgaven	VCP	Vlaams Contactpunt Kaderprogramma
FFI	Flanders Fashion Institute	VDAB	Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding
FIT	Vlaams Agentschap voor Internationaal Ondernemen	VESOC	Vlaams Economisch Sociaal Overlegcomité
Flanders DC	Vlaamse organisatie voor ondernemingscreativiteit	ViA	Vlaanderen in Actie
FTI	Flanders Technology International	VIB	Vlaams Interuniversitair Instituut voor Biotechnologie
FWO	Fonds Wetenschappelijk Onderzoek – Vlaanderen	VIF	Vlaams Infrastructuur Fonds
GBAORD	Government Budget Appropriations or Outlays on R&D	VIN	Vlaams Innovatie Netwerk
GERD	Totale intramurale O&O-uitgaven (Gross Expenditure on R&D)	VINNOF	Vlaams Innovatiefonds
GIMV	Gewestelijke Investingsmaatschappij voor Vlaanderen	VIOE	Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed
GOVERD	Government Expenditures on R&D	VIONA	Vlaams Interuniversitair Onderzoeknetwerk Arbeidsmarktreportering
GSC	Groenestroomcertificaten	VIS	Vlaams Innovatiesamenwerkingsverband
GUF	General University Funds (algemene universiteitsfondsen)	VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
HBPWB	Horizontaal Begrotingsprogramma Wetenschapsbeleid	VLAM	Vlaams Centrum voor Agro- en Visserijmarketing
HERD	Higher Education Expenditures on R&D	VLAJO	Vlaamse Jonge Ondernemingen vzw
Hermesfonds	Het Fonds voor Flankerend Economisch Beleid	VLIZ	Vlaams Instituut voor de Zee
HUB	Hogeschool Universiteit Brussel	VLM	Vlaamse Landmaatschappij
IES	Instituut voor Europese Studies	VLOOT	Vlaamse overkoepelende organisatie van technologieverstrekkers
IJS	Instituut voor Joodse Studies	VLUHR	Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek	VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
IMEC	Interuniversitair Micro-Elektronica Centrum	VREG	Vlaamse Regulator voor Elektriciteits- en Gasmarkt
iMinds	het vroegere IBBT (Interdisciplinair Instituut voor Breedband Technologie)	VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroep
INBO	instituut voor Natuur- en Bosonderzoek	VRWI	Vlaamse Raad voor Wetenschap en Innovatie
IOB	instituut voor Ontwikkelingsbeleid en -Beheer	VSI	Vierick Leuven Gent Management School
IOF	industriële Onderzoeksfonds	VSC	Vlaams Supercomputercentrum
IST	instituut Samenleving en Technologie	VOI	Vlaamse Openbare Instelling
ITG	instituut voor Tropische Geneeskunde	VON	Vlaams Ondernemerschapsbevorderend Netwerk
IV	Internationaal Vlaanderen	VPM	Vlaamse Participatiemaatschappij
IVA	Intern Verzelfstandigd Agentschap	LNE	Leefmilieu, Natuur en Energie
IWT	Agentschap voor innovatie door Wetenschap en Technologie	VR	Vlaamse Regering
KMDA	Koninklijke Maatschappij voor Dierkunde te Antwerpen	W&T	Wetenschappelijke en technologische dienstverlening
kmo	Kleine en Middelgrote Ondernemingen	WB	Wetenschapsbeleid
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten – Antwerpen	WSE	Werk en Sociale Economie
KP	Kaderprogramma	WTI	Wetenschap, Technologie en Innovatie
KU Leuven	Katholieke Universiteit Leuven	VUB	Vrije Universiteit Brussel
LRM	Limburgse Reconvertie Maatschappij	WVG	Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
LV	Landbouw en Visserij		
MBI	Management Buy-Out		
MBO	Management Buy-In		
MINA-fonds	Fonds voor Preventie en Sanering inzake Milieu en Natuur		
MOW	Mobiliteit en Openbare Werken		
NABS	Nomenclatuur voor de analyse en vergelijking van wetenschapsbegrotingen en -programma's		

Medewerkers

Hopelijk heeft deze uitgave van de Speurgids Ondernemen & Innoveren u kunnen boeien en heeft u gevonden waarnaar u op zoek was.

Heeft u opmerkingen, suggesties, of toch nog een vraag over het economische, wetenschaps- en innovatiebeleid van de Vlaamse overheid, neem dan gerust contact met ons op via speurgids@ewi.vlaanderen.be.

Voor meer informatie kunt u terecht op www.speurgids.be, waar u gericht kunt speuren. U kunt hier ook terecht voor het downloaden van deze gids. U kunt er ook het archief van het wetenschapsbeleid raadplegen over de langere termijn (1993-2014).

Surf zeker ook eens naar www.ewi-vlaanderen.be, de website van het departement EWI

DAR: SERV - Stichting Innovatie & Arbeid: Bart Mouton; Studiedienst van de Vlaamse Regering: Josée Lemaître; **BZ:** Annemie Degroote; Monique De Ceuster, Ann François; Dieter Vanhee; **FB:** Frederik Delecluyse, **IV:** Karoline Van den Brande; **FIT:** Caroline Ampe; Toerisme Vlaanderen: Jan Van Praet; **EWI:** alle medewerkers van het departement; Agentschap Ondernemen: Bernard De Potter, Yves Schouwaerts, Stefaan Piens; **IWT:** Veerle Lories, Yves Dierckx, Leo Van de Loock; **FWO:** Anne-Aymon Gunst; **PMV:** Filip Lacquet; **LRM:** Els Berx; **Gimv:** Inés Sylverans; **OV:** Lieven Blomme, Evy Vogelee, Nina Mares, Noel Vercruysse, Johan De Witte, Maddy Bollen; Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen: Karel De Temmerman; **WVG:** Natalie Stragier, Herwin De Kind, Herwig Deumens, Dirk Wildemeersch, Steven Bogaert; **VAPH:** Catherine Molleman; Kind & Gezin: Tina Capiou; **CJSM:** Marijke De Wit, Carolien Coenen, Astrid Vervae, Caroline De Pauw; **KMSKA:** Marjolijn Barbier; **WSE:** Johan Troch, Ryfka Heyman; **VDAB:** Cindy Colla; **LV:** Anne Vuylsteke; Jean De Lescluze; **LNE:** Philippe Van Haver; Jan Vaneelt; Vlaams Energieagentschap: Jan Vereecke; **VREG:** Jimmy Loodts; **INBO:** Janine van Vessem; **OVAM:** An Van Pelt; **VLM:** Sofie Ducheyne; **VMM:** Line Vancraeynest; aquafin: Fatima Bounda; **MOW:** Wilfried Goossens, Frank Mostaert, Lieve Van de Water, Marleen Govaerts, Kimberley Vandamme, Ive Vanderlee; **RWO:** Geert Schelpe, Ronald van Paassen, Ann Beckers

Colofon

De Speurgids Ondernemen & Innoveren is een publicatie van het departement Economie, Wetenschap en Innovatie van de Vlaamse overheid.

Afdeling Kennisbeheer
Pascale Dengis, afdelingshoofd
Koning Albert II-laan 35, bus 10
1030 Brussel

Tel.: 02 553 58 92
speurgids@ewi.vlaanderen.be
www.speurgids.be

Samenstelling en redactie:
Stefanie Maris, Monica Van Langenhove, Peter Viaene en
Pascale Dengis

Verantwoordelijke uitgever:
Dirk Van Melkebeke, Secretaris-generaal

Overname is alleen toegestaan met bronvermelding. Het departement EWI aanvaardt geen aansprakelijkheid voor het gebruik van de in deze uitgave opgenomen informatie.

Coverfoto © Stefan Nies

Vlaamse overheid

D/2014/3241/187